

roman

HESENÊ METÊ

Labîrenta cinan

www.kurdme.com

www.all-kurd.com

www.kurdefrin.com

www.nefel.com

info@nefel.com

NEFEL

Labîrenta cinan

Labîrenta cinan

HESENÊ METÊ

NEFEL
Stockholm
2002

www.nefel.com
info@nefel.com

Hesenê Metê: Labîrenta cinan

Weşanxane: Nefel
Sandfjärdsgatan 10, 11 tr.
120 57 Årsta / Sweden

www.nefel.com
info@nefel.com

© Hesenê Metê û Nefel

Çapa dijîtal: 2002
ISBN: 91-973195-7-0

Çapa kevin: Welat 1994 û Avesta 2001

Grafika pirtûkê: Arif Zêrevan
Fotoyê nivîskarî: Arif Zêrevan

Bêyî destûreka nivîskî ti kes nikare vê pirtûkê ji nû ve
bi ti awayî çap bike, kopî bike yan li ber wê zêde bike.

Çênabe ko ti kes fayla vê pirtûkê kopî bike
û di Internetê de bêxe malpera xwe.

Şeytan xwedê ye
û Xwedê jî şeytan
ez hatim hînkirin
ko herduyan jî bihewînim
yekî bi babetekî
yê din bi babetekî din
lê babet her yek bûn

GUNNAR EKELÖF

Weke bayên payîzên hersalîn îro jî ba tê, bi qasî çend rojên din, dibistan ê vebin, zarok ê dîsa li hewşên dibistanan bilîzin, qêrîn û giriyên zarokane ê bilind bibin.

Ev serê salekê ye ko mamoste Kevanot li bendî bersivê ye, ew bersiva ko wî bi dilpekîn dipa, îro nû gîhîştiye destê wî, anuha li bajêr, li ser sekûka eywana mala xwe rûniştiye, ew kaxeza bersivê girtiye destê xwe, bi tirseke bênav diricife û dixwîne, piştî xwendinê êdî bi çavên xwe jî ewle dibe ko ew wan tiştên li ser kaxezê rast dixwîne, jî nişka ve tişteki weke tîrê xwe di serê wî de badide, ricifîneke bêmane bi laşê wî digire, dilê xwe bi xwe dişewitîne, lêvên wî dilerizin, av bi çavên wî dikeve û di dilê xwe de: »Rast e, ez bi kêrî hîndayînê nayêm. Serê min bûye weke hêkeke genî, tevgerên min êdî ne tevgerên mamosteyekî ne. Lê ez anuha têdigêhîjim. Ew gunda... av û kuçên wî gundî...« dibêje, wê kaxeza bersivê hêdîka datîne kêleka xwe û bi raman vedigere ser wan salên xwe yên buhurî.

Di demên koçmaliyê de ew hemû hûr û tiştên ko hertim ji ber dimînin an jî di qul û qelişên malê de ji bîr dibin, çar sal, rasterast çar sal beriya nuha, mamoste Kevanot wan tiştan jî berhev dike, davêje paşîya kevnetexsiya xwe, kewaniya xwe ya ciwan dide kêleka xwe û ji bajarê D'ê hêdî hêdî ber bi bakur dajo.

Di rê de çêlî mijarên bextiyarî û astengên wê dike, carina pişîrînên bextiyariyê li ser lêvên wî diyar dibin, çavên xwe ji riya pêşîya xwe vedigerîne ser kewaniya xwe û dibêje:

— Nêrgisa min... ma nayê bîra te ko apê Simko... zimanê min lê nagere, lê di destpêkê de bavê te gelek astengî raxiste pêşîya min!...

»— Keçên me têra xortên eşîra me nakin, me keç nîne ko em bidin bajarîyan.« digot û pê ez ji wir dûrdixistim. Ji ber vê yekê carina dilê min bi xwe jî ji min li hev diket, ez ji xwe dişikiyam, pê dêşiyam û heta çend rojan jî ji bîra min ne diçû. Min dixwest ez pê bidime zanîn ko pêjnên evîndariyê, tenê bi tiştêkî têne girêdanê û ew jî dil e. Ko ew dila li ba kê hebe, ew pêjnên pîrozwer jî rojekê bi wir ve têne girêdanê. Li ser vê nimûnê, min gelek tişt jê re bi lêv kirin. Lê min çî dikir ne dikir, ew ji gotina xwe danediket û hertim:

»— Nabe, xoce, nabe!« digot. Min î ko nêhirî nabe, vê carê jî min xwe havê bextê wî û jê re got:

»— Rast e, Apê Simko, ez ne ji eşîra we me, ez ne çiyayî û ne jî deştî me. Wek ko tu jî bi kerem dibêjî, ez bajarî me. Lê beriya hertiştî, ez jî merivek im. Merivekî ji we me, zimanê me, dîroka me, berbora me... ken û giriyê me yek in. Çima dildariya koçerekê, nebe para min? Binêre, Apê Simko, ko ev tevgera min dîrî berborê be, wê çaxê ez dikanim xwe bavêjim bextê ciwamêrekî û bila ew were keçîkê bixwaze. Çîrokek dirêj e, lê di roja îroyîn de min ne dê û ne jî bav heye. Loma min xwest ko tu baviyekê ji min re bikî û ji vê daxwaza dilê min re nebêjî na...« Li ser van gotinên min, dilê wî hinekî nerm bû, lê dîsa jî têra razîbûna wî ne dikir. Bi saetan li ber rûdiniştim, bi giramgîrî min rûmetek mezin didayê ko ew jî li hemberî min têkeve rewşa xezûrtiyê. Lê ne dibû û ne dibû... Heta wê dema ko diya te mizgînî da min... hezar carî mala wê ava!... Bi rastî jî jineke dilpak

û dilovan e. Lê... wê jî gazinên xwe dikir û hertim bi hustuxwarî digot:

»— Belê, tu mamoste î... lê hûn bajarî ne û em koçer in. Em... cî û warên me li gor demsalên salan e. Zivistanan em li jêr û havînan em li jor in. Ko em berê keçika xwe bidine deverên dûr û wê bişînin... êdi çavê me ê zû bi zû bi xezala me nekeve. Lê hêvîdar im ne rewşeke ewqas xemgîn be!...«

Mamoste Kevanot dîsa bi pişîrîn berê xwe dide kewaniya xwe didomîne:

— Lê Xwedê merivan ji zarxweşiyê neke! Wusa xuya bû, Apê Simko jî ji vê zarxweşiya min kêfxweş bû bû û di dawiya dawîn de bi vê daxwaza min qayîl bû... Ma ne wusa, berxika min?...

Berxika wî çavên xwe ji riya pêşiya texsiyê dizvirîne ser wî, dû re serê xwe dixê ber xwe û bi tevgerêke zarokane dibê:

— Nizanim ko...

Nêrgisa koçer rast dibêje, beriya vê bûyera zewaca wan, ew li mala bavê xwe ye, ne hay ji evîna mamoste Kevanot û ne jî hay ji serêşa bavê xwe heye, carekê tenê ji devê diya xwe dibihîze û ew jî ne bi dûrûdirêjî, »Berxika min, mamostê Xê dil ketiye te... lê ez nizanim bavê te ê çi bibêje.« dibêje, bêyî ko ji diya xwe re peyveke piçûk bi lêv bike, Nêrgisa koçer tew li ser vê girîngiya girêka jiyana xwe nafikire jî, di vî salê xwe î hîjdehî de ew jî weke gelek keçên koçer ji hinek aliyên jiyanê bêpar e: çûye bêriyê pez dotiyê bêyî ko guhanê wan bêşîne, lolep di dest de dew kîyaye bêyî ko meşka wê çilkan bireşîne, bêyî ko mast tîrş be şîr eyvan kiriye... bi kurtî mîna seriyek penîrê koçerî, xwediyê dilekî pak û sipî ye, anuha jî wusa ye, lê bi vê bersiva wê re mamoste Kevanot destê xwe î rastê ji dîreksiyona kevnetexsiya xwe radike, ber bi ruyê wê dibe, bi serê tiliyên xwe biskê wê î kej ji ser gupa wê dide alî û dibêje:

— Bi rastî ez hîn jî nizanim ka wê çaxê tu çi difikirî, kevoka min. Ez bawer im, nuha te jî di dilê xwe de digot, ev tişt a naçe serî, weke bavê xwe te jî digot, ev mamostekî bajarî û ez jî koçereke çiyayî!... ne wusa?

Pişîrînen zarokane li ser lêvên Nêrgisa koçer xuya dibin, bi çavên xwe yê gir li mêrê xwe î mamoste dinêre û herdu girikên piyê xwe jêlî hildikute, bi vê tevgera wê re ricifneke mîna aveke şîrgermî xwe ji serê mamoste Kevanot heta bêçiyên lingên wî berdide, ji nişka ve dilê wî bi vê kevoka koçer dişewite û anuha baş têdigêhîje ko koçera wî hîn jî ne hay ji zewacê û ne jî ji tama wê heye, vedigere ser dilê xwe û li wir dibêje: »Çi aferîdeke bêguneh e, Xwedê!... weke horiyêke asimanî!... lê divê ez jê re kat

bikim... hemû tiştên ko ez dizanim, jê re bi lêv bikim û jê re bibim alîkar... bila têbigêhîje, bila fêrî jiyana şaristaniyê bibe û bila bi awakî şareza ji jiyane bitamije...» û bi van monologên xwe re mamoste Kevanot bi pêjnên gunehkarekî careke din li vî ruyê şermok, ruyê koçera xwe dinêre, daxwaza gotina rastiyekê lê radibe û dibe:

— Lê ez li ser te dîn bû bûm, berxika min! Carina xewên şevan li min direviya, radibûm di oda xwe de ji quncikekî diçûm yê din, min gelek tişt di serê xwe de dicivand û belav dikir, min ava dikir û dîsa hildiweşand. Lê... rast e salên min ne ewqas zêde ne ko ez bibêjim, ez pir jiyame û min gelek dîtiye... tenê şeş salan ji te mezintir im. Lê... ez ne merivekî ewqas jî naşt me. Min hay ji berê dunyayê heye û ez dizanim bê pîvana zewaceke rastirîn çawa ye, an jî çawa dibe... Lê dildarî serê xwe bixwe! Hertişt li ber çavên meriv reş dibe û ji bilî dev û lêvên yarê, meriv tiştêkî din nabîne. Kê bêhna bêçiya xwe dikir ko Kevanot ê bibe dildarê Nêrgisa koçer!... Min guhdariya gelek çîrokên dildariyê kirin, min gelek evînromanên ji pênuşên cuda cuda xwendin... lê ez ji te re sond dixwim ko heta wê rojê jî min baweriya xwe bi evîndariyê ne hanî bû.

Mîna ko Xwedê ew destê wî rasterast ji bo rojêke weha, ji bo tiştêkî weha çêkiriye, li vir ew destê mamoste Kevanot dîsa pê nasekine, li ser dîreksiyonê nahewe, ber bi ruyê jina xwe radike, tiliyên xwe di nav biskê wê î kej re dike û dipirse:

— Ka tê bîra te bê min û te kengî hevdu dît, koçera min?

Nêrgisa koçer hinekî dirame, bi rûkenî li ruyê mamoste Kevanot dinêre, dû re peyvikek kurt tenê ji nava lêvên wê yên tenik difilite û dibê:

— Na...

— Cara pêşîn, koçera min, cara pêşîn... De ka bîne bîra xwe bê cara pêşîn te ez li kuderê dîtîm.

Anuha mîna ko koçera wî ji wan deverina, ji wê kevnetexsî û kêleka mêrê xwe dûr û dûr li moriyekê bigere, çavên xwe yên gir hêdî hêdî dide hev û dû re dibê:

— Li zoman.

Bi mebesta ko mêrê wê bibêje: erê rast e û te têderxist, bi kesereke bêwext re du cara serê xwe ditewîne û dibê:

— Sala çûyî di rojên destpêka buhara paşîn de bêhna min pir teng bû bû. Ez nizanim bê çima, lê di rojên buharên paşîn de pirî caran wusa xemgîniyekê digire ser min. Xwe bi xwe: »Stajeriya li cî û gundên weha, serê xwe bixwe!« min got û wê rojê min zarokên dibistanê zû şandin

malan. Heta derengî piştî nîvro jî vê xemgîniyê ez bernedam û her li ser min giran bû. Min xwest ko ez ji lojmana dibistanê, ji gundê X'ê derkevim û ji xwe re berî berî çêm bimeşim. Li axpîna paş malên X'ê, gundiye bi navê Berzo rastî min hat... bi min da zanîn ko ji dûr ve merivê we jî tê. Piştî ko min bêhtengiya xwe jê re got, ciwamêro ji hespê xwe daket, devgem da dest min û ji min re got:

»— Heta zoman berî berî çêm biçe, bergehên gelekî xweşik hene. Li zoman bêhna xwe vede, dewekî cemidî vexwe û paşê vegere.« Piştî ko silavên xwe yên ji bo Apê Simko jî got, min berê hespê ber bi jor kir û min hajot. Bayekî buhara paşîn hêdî hêdî pêl dida. Çemê we î bi xof her tîşên wusa li çiyê xisti bû ko dema ez li ser piştî hespê di ber re diçûm tirseke mezin dikete dilê min. Li ser devên wan asêgehên bêbinî serê meriv gêj dibe û dilê meriv tê ber devê meriv. Her bergehên wusa xweş, wusa xweş li wan warên we koçeran hene ko meriv naxwaze bimire!... Jiyan bi meriv xweş û şêrîn dibe. Dema min xwe gihand deviyên pêş zomên mala bavê te, xweşdengê bilûrê kete guhê min. Li pala hember colek mîhên mor di mexeliyê de bû. Bi kincên xwe yên rengoreng çend keç û jin di nava col de radibûn û rûdiniştin. Ez dû re têgehîştim ko bilûrvan şivanê zomên mala bavê te ye. Li ser zinarekî hember rûniştî bû û hundurê xwe valayî bilûrê dikir, Xwedêyo!... Wê çaxê min di dilê xwe de got, »Heta ko ez li darê dunyayê sax bim, ev bergeha ê ji ber çavên min wenda nebe!« Jiyanê rengêkî xwe î veşartî rayê min dabû. Ez û şivên, em hatin zoman. Piştî ko bavê te î mêvanperwer bihîst ko ez mamostê gundê X'ê me, bi rewşa mîrekî mezin rûmeteke bilind da min, li ser kulavê xwe î nexşîn ciyek da min. Ramanê wusa bi min re çêbû ko li çiyên weha û di nav merivên weha de meriv baştir bi rûmeta xwe dihesê. Dû re jî bi zarekî xweş dîrûdirêj ji min re çêlî jiyana koçeriyê kir:

»— Ci û warê me ne diyar e. Kuderê xweş be, em wir ji xwe re dikine war. Lê kesên bajarî jiyana me nas nakin...« digot û ew warê xwe ji min re bi lêv dikir. Di wê gavê de ji nişka ve dengê marîna berx û mîhan hate min. Min li ser piyê xwe î çepê nêhirî, bi wan dengên xwe yên xweş û xemgîn berxên mor ji kozikan ber bi deviyên herikîn û dû re ketin nava col. Ji van tiştên ko ew ê di jiyana min de, hertim di bîra min de bimînin û ji ber çavên min wenda nebin, jê yek jî...

Li vir pişirînên bextiyariyê bi lêvên mamoste Kevanot dikevin, ew destê xwe î ko êdî xwendevan jî pê dizane dîsa ber bi biskên koçera xwe dirêj dike û didomîne:

— A jê yek jî, fîlikên vî porê te î kej bûn. Li hêla çepî kon li ber tirêjen roya li ber ava weke gîstîrên zêrîn diçirûskîn...

Tiliyên mamoste Kevanot hêdî hêdî xwe ji nava wan gîstîrên zêrîn berdidin ser gupa koçerî û bi kenekî bilind li gotinên xwe yên jorîn zêde dike:

— A wê çaxê bû, rindika min! Ji xwe çî bû, wê çaxê bû. Ev çavên te yên gir, dev û lêvên te! Xwedêyo!... Bergeheke wusa kûvî, wusa kûvî ko... Bi nêrînekê re mîna ko yek xwîna vî dilê min valayî beroşekî bike û bide ser terafa agir!... Aaa, wusa dikeliya...

Bi vî peyvika xwe ya dawîn re mamoste Kevanot wî destê xwe ber bi jor vedigire, hildikute, bi dîreksîyonê digire, dizivirîne ser rêyeke piçûk, hus-tuyê xwe hinekî dirêj dike, li hawurdora xwe dinêre, vedigere ser koçera xwe, destê xwe ber bi hêla jêrîn bilind dike û:

— Binêre va em hatin... em hatin Gundê Dînan, dibêje, ber bi koçera xwe dikene û didomîne: Ez ji xwe re henekan dikim... lê wusa dibêjin. Min jî ji devên xelkê bihîstiye... dibêjin, ev hemû gundên hawurdor jî vî gundê ha weke Gundê Dînan bi nav dikin. Lê çiyekî xweş e, pir xweş e!... Ava wî, rez û bîstanên wî, pîvazên... ha, ha, ha!... tu dizanî, Nêrgîs?... dibêjin ko dînbûna şênîyên vî gundî, ji pîvazên wan e. Hinek jî dibêjin ji ava wan e. Ew mamostê ko heta sala çûyî li vir mamostetî dikir, beriya çend rojan ez û wî li bajêr rastî hev hatin. Îcar te bidîta!... ma çî ne digot ko... Meriv ewqas jî bêbext nabe!... qaşo merivekî xwenda ye!... ji min re digot:

»— Bila ev temiya min li te be, Kevanot, bila hertim hefsarê şênîyên vî gunda di dest te de be, zêde guhdariya wan neke, di ber devê wan re nekene û rû nede wan. An ne... tu ê av û av biçî, bibî nola wan û tu ê jî dîn bibî!...« Bi awakî wusa ji min re digot, mîna ko ez diçim û li tîmarx-aneke karmendiyê dikim. Bi min wusa hat ko mêrik hinekî ji serê xwe çelq bû, an ne mamosteyekî baqîl tiştên wusa nabêje. Lê tiştêkî berbiçav heye, sê roj berê dema ko min mal hanî çend xort û zarokên gund hatin alîkariya min. hemû jî gelekî baş bûn. Erê min dê û bavên wan, an jî ji rîspiyan gund kesek ne dît, ez zêde bi kesekî re ne peyvîm lê... lê min ji hêminiya wan têderxist ko zarok ji merivên baş de ketine. Bi şêlek gendûgamar bûn lê hemû jî merva, baqîl, bêdeng û hinekî jî nola te kûvî bûn... ha, ha, ha!...

Bi vî kenê xwe re mamoste Kevanot cara dawîn jî destê xwe î bextiyar bi gupa koçera xwe dike û bi tevgereke ewle:

— Ez baş dizanim ko em ê jiyanêke xweş li vî gundî derbas bikin. Tu tew xeman nexwe!... dibêje û kevnetexsiya xwe li ber dîwarê hewşa dibistanê Gundê Dînan radiwestîne.

Bi gurîna dengê texsiyê re weke hertim bala xelkê gund tê kişandin, bi rawestina wê re çend kes li hewşa dibistanê kom dibin, jin û bûkên gund di rîya kaniyê de dema ko xwe digêhînin taxa deriyê hewşa dibistanê, ji wir, ji dûr ve li ser piyên xwe dizivirin û dinêrin, xwe bi xwe an jî ji hev re: »Mamostê me î nû hatiye, kewaniya wî jî pê re ye. Xwedê bike jina wî zarxweş be, ne nola wê rengdîna jina mamostê kevin be!« dibêjin.

Ev hatina mamostê nû di wexteke kurt de li der û hundurê gund belav dibe, gelek gundî li ber dîwarê hewşa dibistanê berhev dibin û dibînin ko mamostê nû û kewaniya xwe bi zimanê malê dipeyivin, nizanin ko bûka koçer ji bilî zimanê malê bi zimanekî din nizane, ev yeka ha xwîna gundiyan bêtir li wan germ dike, mîna cotekî ji gundê wan be bi zimanê wan dipeyivin, astenga hevnasînê di navbera gundî û malbata mamoste Kevanot de namîne, hinek xort û zarok wan hûr û tiştên di paşîya kevnetexsiyê de dikêşin hundurê lojmanê, çend jin û keçên xwîngerm bi alîkarî mala bûka koçer rast dikin, çend mêrên gundî mamostê nû girtine nav xwe û xêr û xweşiyê lê dibarînin.

Gelek nabuhure ro xwe dide ber ava, civata li dora mamoste Kevanot feretir dibe, bi serê êvarê re, bêhna gund xwe dide der, dengê wajîna zarok û ewtîna kûçikan, orîna dewar û zirîna keran li nav hev dikeve, bêhna şiv, girar û nanê şewitî... di vê navberê de xwarin û pêxwarinên sala çûyî li van deman dikeve bîra mamoste Kevanot, bi raman diçe gundê X'ê li wir derdikeve serê zozanan ba koçeran, lê na, ne malên vî gundî weke konên koçeran reş û ne jî xelkê vî gundî nola merivên wî navçeyî kûvî ne, momoste Kevanot bi dengêkî hişk û bilind li xwe divarqile:

— Erê keko, erê!... çima tu xwî dikî, keko?...

Ji civata dorê hinek serên xwe dixin ber xwe û dikenin, lê ji wê civatê yek bi mirûztirîş:

— De tu li min û li vî dîni binêre, ha! Dîsa bêhna dûmana cixarê dike!... dibêje û destê xwe li ba dike, du sê kesên din jî weke dengê wî dîni - ev deng çî li hundur û çî li derve her bi tonekê ye- bersivê dide û dibêje:

— Na bavo, kes xwî nake, Guzî!.. ma çima tu xwî dikî, keko!

Mamoste Kevanot ténagêhîje, tenê bala wî dikêşe ko yekî pêxas, berte-na saqoyekî bêbetan û şalekî bi her babetî pînekirî, bi lez ber bi civatê tê û navê wî Guzî ye, her ko nêzik tê, neliheviya bergeha wî baştir diyar

dibe, çend kesên ko ji vê tevgera wî nerihet dibin, ji civatê vediqetin û ber bi Guzî diçin, diçin ko nehêlin ew xwe bigêhîne mamoste Kevanot, lê ew rebena her:

— Ji te re çî, heyran!... çîma tu xwî dikî, keko!... dibêje û tê, ew kesên ko ber bi wî diçin jî nikanin pêşiyê lê bigirin, Guzî heta ber mamoste Kevanot tê, destê xwe î qertûşî ber bi wî dirêj dike û bi dengê xwe î taybetî dibê:

— Erê!... tu bi xêr hatî, xoce!...

Mamoste Kevanot hinekî bi dudilî destê xwe dirêjî wî dike û bi pişîrîn dibêje:

— Xêrendar bî, ezbenî.

Ji civatê dîsa dengê bilind dibe û dibê:

— Law de bicahime êdî, dîno!... Tu dîsa hatiye cixaran, ne wusa!...

Lê dîno xwe li ber mamoste Kevanot xweş dike û ji civata dorê re:

— Ji te re çî, heyran!... Çîma tu xwî dikî, keko! Erê!... Xoce dide min! Ma ne wusa ye, xoce!... dibêje û bêyî ko gotina wî bête birîn, tiliyên destê xwe î rastê ber bi lêvên xwe dibe, hustuyê xwe ber bi paş rep dike û didomîne: Erê, xoce cixarekê dide min!... ma çîma tu xwî dikî, keko!... ma ne wusa ye, xoce! Xwedê hewînî, ma ne wusa ye, xoce!...

Mamoste Kevanot têdigêhîje ko cixareyek jê tê xwestinê, bi kêfxweşî destê xwe davêje bêrika qutikê xwe, pakêtekê derdixîne, daxwaza wî bi cî tîne û di dest de jî têdigêhîje ko Guzî ji serê xwe kêm e, lê bi qasî ko bi-hîstiyê ne xeternak e, loma di dilê xwe de: »Dînen vî gundî jî xwînşêrîn in.« dibêje, bêyî ko pakêta xwe têxe ciyê berê, li ser ligan keremî hemû kesên dorê dike, ew pakêta nîvçe diqede, yeke nû derdixe û ji wê jî çend liban belav dike, ji bilî cixarekêşan hinekên ko cixarê nakêşin jî dibin xwedîparên pakêta wî.

Mamoste Kevanot dîsa bi çavekî lêkolînerane li civata dora xwe dinêre, bi şermokî, bi dijwarî:

— Li min biborin, dibêje, mîna ko hûn jî dizanin mala min anuha tevlihev e. Divê ez biçim û cî bidime tiştan. An ne, me ê bi hev re çayek...

Çend deng bi hev re bilind dibin û dibêjin:

— Em biçin mala me, xoce... îşev...

Lê dengê Guzî ji wan dangan bilintir dibe, peyva civatê dibire, hilmên dawîn li cixara xwe dixê, dûyê wê di dev û pozê xwe re berdide, li dengê xwe î bilind zêde dike û dibê:

— Erê!... em ê çaya xocê jî vexwin!... ma çîma tu xwî dikî, keko! Xocê

me comerd e!...

Ji civatê dengekî din li Guzî tûj dibe û dibê:

— Werim, ez ê te bidim binê lingên xwe, ha!... Dîno!... de zû ji vir bicahime, ehmeq!...

Li ser van tevgerên gundiyan, dev li mamoste Kevanot vekirî dimîne û dilê xwe bi wan dişewitîne, li hêla din jinên gund bi bûka koçer de ketine ko wê bibine malên xwe, lê ne mamoste Kevanot û ne jî jina wî vê daxwaza gundiyan dipejirîne, di dawiya dawîn de bi sipasî û kêfxweşî dilê gundiyan digirin û wan dişînin malên wan, heta gund di rê de çî ji devên jinan û çî ji devên mêran, pesinê mala mamoste Kevanot bi lêv dibe.

Bi êvarê re mamoste Kevanot û Nêrgîsa koçer malhazirîya xwe ya koç-maliyê datînin ber xwe û dest bi xwarinê dikin, ji hêlekê ve dixwin û ji hêlekê ve jî qala başiyên xelkên gundî dikin: Xwînsêrîn in, xwîngerm in, baş in, merva ne, şorgerm in... di vê navberê de derê eywana lojmanê lédikeve, herçiqas xelkên gundî baş û şorgerm bûya jî, di vê êvara pêşîn de ne dibû ko kewaniya malê biçûya derî vekira, mêrê malê radibe ser xwe û diçe derî vedike, du jin li ber derî rawestiyane, hêkerûn, tîrşîk û ew girara ko bi qasî du saetan berê bêhna xwe dabû der, anuha li ber deriyê lojmana wî ye, mast, qeymax û nivîşk jî li ser destên wan sipê dixuyin, bi ruyekî şermesar dengek ji mamoste Kevanot derdikeve û dibê:

— Ev çî ye?... çî hewce ye?...

Ji jinên ber derê lojmanê yek dibê:

— Na, na... wî!... ma çî ewka wê heye?

Ji wan jinan ya din:

— Li me biborin, dibêje. Bi Xwedê me hay ji hatina we tune bû. Erê digotin, lê me nizanî bû ko hûn ê îro werin.

Bi dengên jinan re Nêrgîsa koçer derdikeve ber derî, mêrê malê pêşiyê naxwaze wan tiştan bigire, lê dû re dibîne ko du sê reşên din ber bi deriyê lojmanê tên, di destên wan de jî tiştên xwarinê hene, jinek û du zarok in, ramanek di serê mamoste Kevanot de vedijine ko hatin û rastkirina malê dereng ketiye, gundiyan zanîne ko wexta wan û çekirina xwarinê ne bûye û loma wan ev tiştên xwarinê hanîne.

Di nava xwarinên îşevîn de ji wan re qûfîkek hermî û tiriyê reş jî hatiye, piştî şîvê tînin wan jî didin ber xwe, mamoste Kevanot ji hêlekê ve tiliyên tirî davêje devê xwe û ji hêlekê ve jî dibêje:

— Ma tu dizanî, Nêrgîs... ev xelkên gundî ji yên bajarî comertir û merwatir in. Dilê wan germ û... germ û paqijtir in. Ko meriv li wan xwedî

derkeve û bi zimanê wan bipeyive, ji meriv re dibin... dibin erd. Lê...

Li vir mirûzê xwe tirş dike, tiliyek tiriye din jî ji gûşê diqetîne, beriya ko bavêje devê xwe wan peyvên xwe didomîne:

— Lê... nezan in, kwîrfam in. Serê wan hişk û hişê wan zû bi zû di ber tiştan de naçe. Bextê wan mîna vê tiliya tirî reş hatine nivîstîn, dibêje, wê tiliya tiriye reş di devê xwe de datîne û dipelixîne.

Weke zarokek li ber şîretan serê Nêrgisa koçer di ber de ye û carina ew jî ji gûşê tiliyan diqetîne, di dest xwe de pê dilîze û dû re di nava lêvên xwe de datîne, di vî warî de xwe bi kêrî peyivînê nabîne ko ew jî tişteki bibêje, heta nuha jî Nêrgisa koçer berpîrsiyariya galegalên dûrûdirêj ne girtiye, hertim bi zimanekî kurt beşdarî şorgermiya mêrê xwe bûye, di mijarên evîn û bextiyariyê de hertim ruyê wê soromoro bûye.

Bi derengê şevê re zik li mamoste Kevanot têr dibe, bi hêviyeke mezin li ruyê Nêrgisa koçer dinêre û dibêje:

— Lê em ê li vir jiyanê xweş li dar bixin, Nêrgis. Em ê bi xelkê gund şêrîn û ew ê jî ji me xweş bin. Ez mamoste me. Ne tenê mamostê zarokên wan, herweha ez ê mamostetiye ji wan re jî bikim. Ez sond dixwim ko ez ê bi her awayî ji wan re bibim alîkar. De êdî çi ji destê min biqede ez ê bikim. Dibêjin gelekî wan heta nuha ruyê bajêr jî ne dîtine. Gund bi xwe gundekî avî, xweş û şên e.

Herdu mêvanên vî gundî bi peyv û gotinên weha şeva xwe pîr dikan, ji bo xewa şeva pêşîn dikevin nava nivînan û bi bextiyarî li hev dipiçikin.

— Berdin ha, berdin! Berdin, naxir diçe ha!..

Piştî du sê bawîşkên sibê, mamoste Kevanot bi vî dengê gavanê gund ji nivînan radibe, ber bi pencerê diçe, li dîmena gund dinêre, Nêrgîsa koçer ji zû ve şiyar bûye, li ser kaniya hewşa dibistanê avê dikişîne û ew jî carîna li bergeha vî gundê nû temaşe dike, gundyên ko dewarên xwe rastî naxirê dikin qîrewîra wan û heywanan li nav hev dikeve, çend keç û bûkên gundî li ser kaniya kêleka dibistanê li hev sekinîne, gavan li berwarê goristana gund dewarên hatî li hev dicivîne û her bi wî dengê xwe î bilind diqîre:

— Berdin ha, berdin naxir diçe!

Mamoste Kevanot pencera lojmanê vedike, bayekî payîza pêşîn li ruyê wî dixê û dilxweşiyêke bêpîvan di xwe de hîs dike, bi gavên mamosteyekî bextiyar ber bi derê eywanê diçe, şekalên xwe bi ser lingên xwe ve dike, bi bertena pîjamê xwe derdikeve hewşa dibistanê, li ser kaniya dibistanê li dîmena gund, gundî, goristana hember dinêre, mîna ko destpêka jiyaneke bextiyar ji nuha ve bi wî ve xuya bibe, ber bi Nêrgîsa koçer dipişire, li ser rîya kaniya gund, li axpîna tenîştê û di rîya rezan de gundî li hewşa dibistanê dizivirin, dinêrin, ji peyayên gundî hinek ji dûr ve silavê li wî hildidin û bi vî awayî xêrhatinê lê dikin, du jinên gundî dane ser rîya dibistanê û tîn, nêzîktir dibin, tev xwarinên sibê heta ber derê lojmanê tîn, mamoste Kevanot çav li wan dikeve û bi matmayîn dibêje:

— Ev çi ye?... bi Xwedê ev tevgera we naxoş e. Ma qey mala me jî mal e û me jî xwarin û vexwarin heye. Me hemû tiştên xwe bi xwe re hanîne...

— Bila xoce, bila, dibêjin, xêr û xweşiyê li hatina wan dibarînin û bi van gotinên xwe re çav li jina wî dikevin, mamoste Kevanot derbasî hêla hundur dibe, hersê jin li hev disekinîn, li hev dipirsîn, xêr û xweşiyê li hev dikin, dû re ew xwarinên sibê di dest Nêrgîsa koçer de dimînin û jinên gundî dûrdikevin.

Taşê di lojmanê de tê xwarin, mamoste Kevanot xwe tevgirêdide, derdikeve hewşa dibistanê, ro bi sê çar qaman bilind bûye, ji ser sipîndarên kêleka dibistanê, li paş wan sipîndaran ji ser darên Mekanê Mala Dînan, ji dar û kevirên hawurdor dengê çûçikan bilind dibin, ji zeviyên

dûr cirecira dengê bihukan tê bihîstinê, ji bilî çend zarokên ko li ber dîwarên hewşên malên gund dilîzin kesek bi ber çavan nakeve, herkes mijûlê karûbarê xwe î payîzê ye.

Di vê navberê de li paş malên gund, kalekî riyê wî sipî û dirêj daye ser riya dibistanê û ber bi jor tê, her ko ber bi dibistanê tê û nêzîktir dibe, bêtir jî diyar dibe ko kalekî salmezin e, lê di rêveçûnê de ewqasî nade xuyakirin, mîna ko ne ji bo alîkariyê lê tenê ji bo nîşana pîrbûnê gopalekî kevin î xweşik di dest pîremêr de ye, hîn ji dûr ve bi dengê salmezinekî silaveke xêrhatinê li mamoste Kevanot dike û nêzîktir dibe, mamoste Kevanot ji hewşa dibistanê derdikeve, diçe destê wî digire û xweşhaliya xwe dibêje, herdu jî li wir li hêla der li ber dîwarê hewşa dibistanê rûdinin, beriya ko bi hev re têkevin galegalan an jî ji bo ko têkevin galegalan mamoste Kevanot bi tevgerê giramgîr berê xwe bi pîremêr de dike û dibê:

— Navê te bi xêr, sofî?

Pîremêr cî li xwe xweş dike, bi çavekî dostane li mamoste Kevanot dinêre û bêyî ko çavên xwe jê bikute, dibêje:

— Xwedê te bihêle!... navê min Sêvdîn e, Sêvdînê Selîm... ji min re dibêjin, sofî Sêvdîn.

— Navê min jî Kevanot e, sofî.

— Sîtara Xwedê li ser te be!... tu jî kîjan eşîrê î, xoce?

Kevanot bi giramî û bi zanebûna mamosteyekî dibêje:

— Eşîra me ne maye, sofî. Di jiyana bajarvaniyê de pîvanên wusa wenda bûne êdî.

Mîna ko sofî Sêvdîn dilê xwe jî bi rewşa îroyîn bişewitîne bi keservedan di ber xwe de dibê:

— Her ko diçe dunya piçûk dibe û civak jî dibe weke nokên tahtê. Dilovaniya dem û dewranê ne maye êdî!

Ji bo kêfxweşiya sofî Sêvdîn, mamoste Kevanot dengê xwe jî hinekî bilind dike û dibê:

— Maşallah te gelek sal derbas kirine, sofî.

Sofî bi rûkeniyêke şêrîn lê dinêre, destê xwe î vala davêje riyê xwe î mîna hirî, çavên xwe bi hev de dikute û:

— Êê... dibêje, ez jî kêm ne jiyame. Xwedê baştir dizane... lê bi qasî ko ez dizanim... li vê dunyayê min jî xwe bi qasî sed û bîst salan kevin kiriye...

Mamoste Kevanot:

— Maşallah!... Xwedê jiya te dirêjtir bike, sofî!... dibêje û di dilê xwe de didomîne: »Sed û bîst sal jî ne hindik e.«

Sofî Sêvdîn destê xwe dide ser çogên mamoste Kevanot, ditepîne û dibê:

— Xwedê te bihêle!... Xwedê jiya te ji ya min dirêjtir bike!

— Maşallah!... tu hîn jî li ser xwe î, sofî.

— Ê... Xwedê bi ya xwe dike. Hertişt di destê wî de ye, dibêje û mîna ko sofî Sêvdîn van gotinên xwe jî bipeyitîne, vê carê destê xwe ber bi goristana hember radike û bi keservedan didomîne: Gelek meriv di pey min re hatin û berî min çûn... çûn û xwe li vê palê ramedandin. Dema bavê min li vir cîwar bû, weke anuha tê bîra min, çend malên Mala Dînan li wê hêla kaniyê, li berwarê vê goristanê hebûn. Miriyê xwe dibirin bi qasî çar werîsan ji malên xwe dûr, di nava daran de dikirine erdê. Ji ser vê kaniyê, heta piştî çiyayê jorîn darên kelberû di nav hev de bûn. Hêla jêrîn jî wusa... nêçirvanekî herî dilêr jî newirî bû bi roj di nav re derbas bibûya. Ev geliyê ha bi daristaneke kûvî hati bû nixumandin. Lê ka?... - herdu destên xwe vedigire û li dora xwe mêze dike- hemû birîn, kirin erd û hajotin. Bi xêra ruhê pîrozwer re çend dar li vê piştê mane... ne min got, di demên me de dunya mezin û xalî bû. Ciyê herkesî û herîştî tê de hebû. Meriv dikanî bû bi neviyê neviyê xwe re, li ciyekî, di hewşekî de bijiya. Lê anuha?...

Mamoste Kevanot bi çavekî lêkolîner li vî pîremêrî dinêre û dibîne bê çî porê ko bi serê wî ve maye, çî pîrça li dora hustuyê wî î qermîçî û çî mûyên li ser zenda wî, giştik jî weke hirîyeke şuştî sipî bûye, mîna ko di qermîçên eniya pîremêr de hunera jîyanê, nexşên dîrokê bibîne, di dilê xwe de: »Ser û binê vî gundî, ez ê bikani bim ji vî pîremêrî hîn bibim, rasterast ferhengê e, ferhengê dewlemend e.« dibêje û bi mereqdarî ji ferhenga dewlemend dipirse:

— Ma hûn ne ji vî gundî bûn, sofî?

Dem ko pîremêr dibîne guhdarekî dilsoz heye, daxwazê peyivînê li wî jî radike ko wan hemû demên xwe yê buhurî rûpel bi rûpel veke, bi xwînegoşt bike û wan ji nû ve bijî:

— De wê çaxê jî gund tune bû ko... ne min got... Mala Dînan bû. Ew jî bi teyayî çend mal bûn. Dema em ji Serhedan daketin, bavê min çû bû li ser kulavê Sofî Dîno rûniştî bû. Sofî Dîno, mezinê wan malan bû. Merivekî saxik û dilpak bû. Tavlê bi bavê min re bû bû destbirak û ne xwesti bû ko bavê min bi şûn de derkeve Serhedan.

Mîna ko tiştekek bala mamoste Kevanot bikiştîne an jî tiştekekî nû têkeve bîra wî, pirseke din ji pîremêr dike:

— Ev navê ha... navê Sofî Dîno, kê li wî kiri bû?

Pîremêr herdu destên xwe ber bi jor vedigire û mîna ko bi xwe jî nikani be ji nav derkeve, dibêje:

— Bi Xwedê... di wan deman de em zarok bûn, lê li gor tiştê ko ez dizanim, ev navê ha ne navê wî yê rastîn e. Ji ber tevgerên wî yê nexşîn ji malbata wî hinek rabûn ew bi rengdêra »dînitîyê« navandin û hinekan jî ev rewşa wî weke »softîyê« bi nav kirin. Herweha navê wî jî ma Sofî Dîno. Lê piştî çend nexşên wî, jê tirsîyan, paşîngê li ser vî ruhê pîrozwer ketin dudilîyekê û dû re jî gêhîştin wê bawerîyê ko ne merivekî vala ye.

Mereqdarî li mamoste Kevanot tîrtir dibe û dibê:

— Sofî, heyran!.. li gor nexş û kerametên çawa ev navê ha... ev navê ha li wî kirin?

— Ne min got... di destpêkê de navnotî bi dû ket û digotin: xerifî ye... Rihma Xwedê li ruhê wî yê pîrozwer be, digotin... de wê çaxê em zarok bûn û me hay ji tiştên weha tune bû... lê digotin, di dawîya jiyana xwe de evîndarê bûka xwe bû bû û ji dû wê venediqetiya. Digotin, wê çaxê kurê wî gelekî şerm kiriye, xwe havêtiye dest û lingên wî ko ew dev ji vî xwiye xwe berde. Lê ne bûye... ev xwiye ha ji ser ne çûye. Evîneke asimanî girti bûye ser. Ji ber vê yekê... ji şevan şevreşeke buharê kurê wî ew li hespê kiriye ko bibe Şikefta Zoncikê... meriv nizane ka êdî kurê wî çi fikirîye... lê li gor gotina jina kurê wî, li nêzikî devê şikeftê du aferîdên seyr hatine pêşiya vî kurê wî û jê re gotine:

»— Ko tu wî tiştê di dilê xwe de bikî, em ê tiliyên xwe di çavên te re bikin!« Xwedê dizane bê êdî çi di dilê kurê wî de bûye... Wê şevê kurê wî bavê xwe bi şûn de tîne malê û herdu jî dikevin nivînên nexweşiyê. Û di wê şevê de, di wê nexweşiyê de kurê wî radibe vê bûyerê ji jina xwe re kat dike û bi destê sibê re jî dimire. Amentubîllah, karê Xwedê nexşîn e!... Dema şênîyên van çend malan cendekê kurê wî hılanîn, Sofî Dîno di nivînan de bû. Ji xwe heta ko mir jî ji nivînan ranebû. Rasterast sê mehên dawîya jiyana xwe di nivînan de buhurand. Di ber mirinê de... De îcar çi mirin bûye, Xwedêyo!... Mirineke asêwarî! Em wê çaxê zarok bûn... bavê min... rihma Xwedê li hemû miriyan, li wî jî be!... bavê min wê çaxê li paş serê wî bûye. Çêlî mirina wî dikir û digot:

»— Bayekî eyûbî lê rabû bû.« Li gor gotinên ko bavê min digot, Sofî Dîno rabûye kincên xwe çirandîye, xwe deverû havêtiye erdê, mîna Eyub

Î pêxember wî jî gotiye:

»— Ez ji kezeba diya xwe şîlfûtazî çêbûm û divê ez şîlfûtazî jî vegerime wir!« Wek ko min got, dû re jî gelek şîrove hatin kirin û gotin: Ev ruhê ha, ruhekî asimanî ye.

Ji rojên dibistanê roja pêşîn e, hemû gundiyan hay ji hatina mamosteyekî nû bûye, ji herkesî re hatiye gotin ko îro dibistan ê vebe, bi germabayekî sibeha payîza pêşîn re royê hîna nû xwe ji paş çiyar havêtiye der, dar û berên li dora gund, rezên li pêşberê gund pelên zer li xwe xistine, rengê kêfxweşî û xemgîniyê li nav hev ketine, ji bo vê roja pêşîn mamoste Kevanot xwe tevdipêçe û hinekî zû ji lojmanê derdikeve hewşê, bi rêveçûneke bextiyar ber bi kaniya dibistanê dimeşe, li wir mistek ava cemidî vedixwe, ji xweşbûna dîmena gund lêvên xwe bi hev de dişidîne, bi poz bêhneke dirêj dimije û dikişîne hundurê xwe, çî bêhneke xweş!

Ji bilî gironek û benzîna kevnetexsiya wî ya li quncikê hewşê hertişt xweşbêhna gundekî dide, bi gavên hêdî ber bi deriyê dibistanê diçe, derî vedike û dikeve hundur, di dilê xwe de: »Ca ez baş binêrim... binêrim ka çî xwendekar hene.« dibêje û deftera dersxanê ji çavika masa mamostetiyê derdixe, tîne rûpel bi rûpel diqelibîne û dibîne, dibîne ko tevayiyê dibistanê bîst û heft xwendekar in, jê bîst û yek law û şeş jî keç in, li gor deftera salên berê, zarokên dibistanê bi du beşan ciyê bûne, dersxana yek, dudu, sisê û dersxana çar û pêncan e, mamoste Kevanot dîsa di dilê xwe de: »Ne zêde ne. Ji bo hîndayîneke baş, ez ê bi kêr werim.« dibêje, weke mereq-dariya her mamosteyekî nû ew jî dixwaze bizani be ka di şemayên dersdayînen salên buhurî de çî hene, di van şemayan de dibîne ko mamostê salên buhurî ji serî heta dawiya deftera rojane bi tiştên monoton dagir-tiye: xwendin, navê demsalan, matematîk û hwd.

Mamoste Kevanot xwe bi xwe: »Ne neheq in ko pirî caran gazinan ji van qeşmerên mamostên gundan dikin. Ew jî dizanin ko zû bi zû rîya mufetîşan bi van deveran nakevin loma. Kî dizane bê li van gundên weha xalî mamostetiyêke çawa dikin. Lê em ê dû re, piştî du saetên din binêrin bê zarok çiqasî fêrî tiştan bûne.« dibêje, wê deftera ha li ser masê vekirî dihêle û berê xwe dide derve.

Du zarokên law li ber dîwarê hewşê rawestiyane, çer ko çav li mamostê xwe î nû dikevin, xwe hinekî ji cî dilivînin û dixwazin rengê xwendekarên şariza li xwe daynin, beriya ko mamoste Kevanot bi van xwendekarên xwe yên şariza re bipeyive, bala xwe dideyê ko sofî Sêvdîn,

pîremêrê ko do li ber vî dîwarî pê re peyivî bû, bi piyê keçikek piçûk girtiye, ber bi dibistanê li pey xwe kaş dike û tê, keçik bi awakî birîndar digiri û sofî Sêvdîn jî bi rewşeke tevlihev e, mamoste Kevanot bi mitûmatî û bi gavên dudilî ber bi wan diçe, ji nişka ve tirs û berpîrsiyariyeke tevlihev xwe lê dide der û nizane bê çi bûye, birîna destê keçikê ji dûr ve xuya dibe, lê heta ko nêzîkiyê lê dikin jî mamoste Kevanot têngagêhîje bê birîna çi ye.

Pîremêr ji dûr ve:

— Ez di bextê te û Xwedê de, xoce! dibêje û pê dide zanîn ko mar bi destê keçikê girtiye, ev peyva mar mamoste Kevanot diveniciqîne, ditirsîne, şewatekê bi dilê wî dixîne, lê dîsa jî dest û hişê wî lê giran nabe, zûzûka xwe bi keçikê digêhîne, zenda wê digire, dişidîne, bi peyv û hevokên nîvçe deng li pîremêr dike û dibê:

— Lez bike, sofî!... lez bike, ji dora pêşa wê paçekî... zû paçekî biçirîne!...

Pîremêr lez dike, kêreke dudevî ji ber pişta xwe derdixe, xwarî fistanê keçikê dibe, di ber pêşa wê re bi qasî sê tiliyan berwar jêdike, mamoste Kevanot bi qasî bihustekê ji birîna devê mar dûr zenda keçikê bi wî paçî hişkîrî dipêçe:

— Çi bû... kengî bû?... dibêje, keçikê dide ber hemêza xwe û ber bi kevnetexsiya xwe dilezîne:

Pîremêr dide pey û bi pilelpil dibê:

— Ma tu derdê van zarokan nizanî, xoce!... kevir û qul namîne ko destê xwe tê re dikin... qurmiçî!... belqitiya belqitî!... çûye destê xwe di qula dîwêr re kiriye... mar pê vedaye... belqitî, nerind!...

Ji dest û tiliyên keçika belqitî heta girika piyê wê teviziye, êşeke giran bi tevayiyê laşê wê girtiye, gwîne wê zer û çavên wê li xewê ne, weke çêlçûkekê sivik û bêhiş e, mîna ko ji hevîrekî mesîhî hati be çêkirin, li hemberî rewşên weha hertim ruhê mamoste Kevanot tê guvaştin, ko yek jê re çêlî şikencê bike, li kuderê û bi çi awayî dibe bila bibe, ew wê êşa şikencê di xwe de hîs dike, ko tengasiya yekî bibîne, dijwariya wê tengasiyê tavilê li ruhê wî jî peyda dibe.

Anuha jî êşa vê keçika piçûk di xwe de hîs dike û di dilê xwe de: »Xwedê!... ev civakên gundan, çi bi qahr û qotik in!... ev dergûşa heyşt-sale û mar! Xwedê dizane bê anuha ev dergûşa reben di çi êş û azarê de ye!...« dibêje, bi wê lezê deriyê kevnetexsiya xwe vedike, pîremêr derbasî hundurê wê dike, keçikê di hemêza wî de bi cî dike, vedigere deriyê hêla

din, motorê li kar dixîne, ji gund, ji dibistanê dûrdikeve û heta ko guregura kevnetexsiyê wenda dibe jî, ew herdu xwendekarên şariza her li pey dinêrin.

Heta danê êvarê jî zarokên gund li hewşa dibistanê dilîzin, dikine qîreqîr û li bendî hatina mamostê xwe î nû ne, nîvro dişikê, tîna royê sivik dibe û hêdî hêdî hênikayî dadigire ser naturê, dema ro xwe digêhîne ber ava, dengê kevnetexsiyê ji jor de tê bihîstin, gelek nabuhure mamoste Kevanot, keçika piçûk û kalê wê li ber dîwarê hewşa dibistanê ne, çend zarokên ko hîn ji bo dersa roja pêşîn li wir mane, mamoste Kevanot wan jî dişîne malan, tev keçika piçûk û kalê wê derbasî lojmana xwe dibe.

Mamoste Kevanot keçikê li aliyekî odê dirêj dike, ciyekî rûniştinê keremî pîremêr dike, derbasî hêla aşxanê dibe û amadekirina çayekê ji kewaniya xwe dixwaze, dû re çend şekirên di nava kaxizên xweşikî de tîne, li ber keçika piçûk rûdine û hêdî hêdî bi wê re dipeyive:

— Zenda te dêşe?... dibe ko anuha pir neyêşe, lê wexta ko êşiya tu bibêje, em derman bidine te, a bila ev şekirên xweşik jî ji te re bin.

Keçika reben bi destê xwe î sax şekirên xweşik digire, ber bi hemêza xwe dibe û bi kêfxweşiyê zarokane di bin çavan re li mamoste Kevanot dinêre, xweş diyar e ko keçik ji vê tevger û dilovaniya wî matmayî ye, merivekî wekî mêvan an jî nenas ew li makînekê siwar kiriye, hajotiye, dîr biriye avahiyeke nenas, ew hemêz kiriye, anuha li mala xwe daye dirêjkirin û tew şekirên xweşik jî dane wê, keçik di ramanên xwe yên piçûk de van hemû tiştên ha dipîve û hay ji êşa zenda xwe jî tune.

Ev tiştên ko keçika piçûk di ramanên xwe de dipîve, di serê kalê wê de jî dilivin, Xwedê dizane ew jî dide ber hev û dide ser hev, lê tiştêkî ji hev dernaxîne, gerçî do dema li ber dîwarê hewşa dibistanê li halê wî pirsî bû, pê re keti bû galegalê, ew wê çaxê tégêhîştî bû ko ew mamostê ha nefspiçûkekî maqûl e, lê dîsa jî hişê wî nagire ko karmendekî mîna mamoste, çawa bi gundiyekî wekî wî re dikeve tékiliyeke wusa germ, bêguman ji ber vê yekê ye ko dema mamoste Kevanot berê xwe dide wî û jê re:

— Baş bû ko di dest de serom gîhandin keçika reben, an ne... ew ê gelek nebaş bibûya, dibêje, mîna ko hişê wî li dereke din be pîremêr bersivekê li wî venagerîne û ev, ev yeka jî xweş dide xuyakirin ko ev cara pêşîn e pîremêr rastî karmendekî wusa dilovan tê, ne tenê keçika piçûk û kalê xwe, herweha gundiye wî gundî jî, lewra piştî vexwarina çayê û kurtepeyivîneke li ser dermanên keçika piçûk, pîremêr ji mala mamoste Kevanot derdikeve û tev keçika piçûk berê xwe dide malê, hîna di riya

malê de gundî pêşiyê lê digirin û dipirsin, tiştê ko dipirsin, ne rewşa keçika piçûk e:

— Me bihîst ko mamostê nû hûn li makîna xwe siwar kirine... hûn birine bajêr... çî mamosteyekî nefspiçûk e! Dilovanekî paqij e... dibêjin, her cara ko jin an jî mêrekî gundî di kuçê de rastî pîremêr tê û bi vî awayî çêlî mamoste Kevanot dikin, li gor xwiyê gundiyeke pîr ew jî du ewqasî din lê zêde dike û pê pesinê mervatiya mamoste Kevanot dide, bi vê pesindayînê re pîremêr xwe jî serbilind dibîne ko bi karmendekî re ewqas nêzik ketiye danûsitendinê, çûye mala wî û li wir çayek jî vexwariye.

Wê şevê di her kuçe û her maleke gund de bêguman ev dilovanî û başbûna mamoste Kevanot bi lêv dibe, tew hinek firqûz û çavnebar bawer jî nakin, di nav xwe de an jî di dilên xwe de dibêjin:

— Dibe ko mamostê nû soza kavirekî ji softî Sêvdîn î pîremêr girti be, an jî softî nangermî kiri be ko bi wî re pêwendiyên xwe xweş bike!

Dotira rojê hemû zarok hatine û li gor saloxdana deftera dersxanê mamoste Kevanot ew bi cî kirine, tevayiyê dibistanê ji çaviyeke mezin pêk hatiye, ji dersxana yekê heta ya pêncan hemû zarok di vê çaviyê de ne, lê masên zarokên her dersxaneyekê cuda cuda ne, bi gotineke din her maseyek dersxaneyek e, dersxanên bê derî û bê pencere, ev jî ji bo mamoste Kevanot tiştêkî rihet dixuye ko ji çaviyekê nebeze çaviyeke din.

Diyar e ko hemû zarok jî di van du rojên dawîn de baş û dilovaniya mamoste Kevanot bihîstine, bi mereqdarî û bi çavên ko dilovaniyekê bipên li mamostê xwe dinêrin, beriya ko mamostê wan li ber masa xwe rûne li ser textê reş navekî dinivîstine, vedigere ser wan:

— Navê min, Kevanot e, dibêje û diçe li ber masa xwe rûdine, hinekî li deftera dersxanê dinêre û dû re yek bi yek dest bi xwendina navên xwendekaran dike:

— Gurgîn.

Dengê zarokekî ji quncikekî dawîn berz dibe:

— Belê!

— Koko.

— Belê!

— Bodê

Ji xwendekaran yek:

— Ne hatiye, dibêje.

— Bengîn.

— Belê!

— Demo.

— Belê!

— Beşîr.

— Belê!

— Zînê.

— Belê!

— Zoro.

— Belê!

— Xerzî.

- Belê!
- Mító.
- Belê!
- Dilşa.

Ji nava zarokan dengekî derengketî bi mamostê xwe dide zanîn ko mar pêvedaye û loma ne hatiye, li vir mamostê wan keserekê vedide, hinekî disekine, bêyî ko tişteki bibêje xwendina navan didomîne:

- Rewşen.
- Belê!
- Mem.
- Belê!
- Aram.
- Belê!

.....

Piştî xwendina hemû navan mamoste Kevanot radibe ser xwe, du sê daran di dersxanê de, di nava masan de diçe û tê, bi çavekî lêkolînerane hemû zarokan dadiwerivîne û xwe bi xwe: »Zarokên jîr in. Di peyivîna xwe de ne kûvî ne. Weke zarokên civakên şareza bê tirs û bê şerm dipeyivin.« dibêje û bi vê gumana xwe re bi dengêkî nizim didomîne:

— Zarokno, beriya ko em dest bi dersên xwe yê îsalîn bikin, dixwazim ji we re çêlî tişteki bikim. Bila dersa me ya pêşîn jî ev tišta be... tiştê ko di pirtûkên we de tune. Ango di pirtûkan de bi şêweyê ko hûn têbigêhîjin tune, şirove nake û nabêje... nabêje ko meriv destên xwe di qulikên sînokan re nakin. Ez ê werim ser Dilşayê. Ez bawer im hûn hemû jî pê hesiyane. Do destê xwe di qulika dîwarekî re kiriye, dû re jî... dû re jî mar pêvedaye. Ez nizamim bê çima meriv destên xwe di qulikên dîwaran re dikin!...

Ji rêza dawîn dengê berz dibe û dibê:

— Ez dizanim, mamoste.

Mamoste Kevanot li xwediyê deng dizivire û dibê:

— Tu çi dizanî, Koko?

Mîna ko Koko ji gotina xwe poşmam bibe, hinekî divenciqe lê dîsa jî ji ciyê xwe radibe û dibêje:

— Ez dizanim bê çima destên xwe di qulikan re dikin.

Mamoste Kevanot bi dengêkî wusa çima dibêje ko Koko biwêre mereqdarîyên zaroktiya gundan ji wî re bi lêv bike, li ser vê yekê Koko pê dide zanîn ku: ew destên xwe ji bo girtina çêlikên çûçikan di qulên dar û

dîwaran re dikin, hêkên wan derdixin û pê dilîzin, tew carina ji bo kêfxweşiyê hêlînên çûçikan ji hev dixînin, ne tenê çûçik, herweha ew bi şev jî dadikevine newalan, bi beqan digirin, lingên wan bi hev ve girêdidin û li ser sêrî darde dikin, bi ro li nav erdan kûsiyan berhev dikin, bi kevirên mezin lê dixin, dikujin, perçe dikin, bêrika wan jê derdixin û ji diya xwe re dibin.

Dema ko Koko van nexşên zaroktiya gund bi lêv dike, piçça laşê mamoste Kevanot lê pij dibe û devê wî ji hev dimîne, lê di vê gotara Koko de tiştê bala wî dikişîne, di hişê wî de diçe û tê, loma li Koko vedigere û bi awayê naşiyekî ko bixwaze guhdariya tiştên seyr bike, dibêje:

— Bêrika kûsî?... çima zarok bêrika kûsî ji diya xwe re dibin?... ew çi ye?

Koko î ko xwendekarê dersxana pêncan, mezintirê hemû xwendekarê dibistanê, caris û nerindê gund e; anuha mîna şêwirmendekî piçûk û zana di dersxanê de ji mamostê xwe yê mereqdar re van tiştên seyr kat dike:

— Bêrika kûsî... dibêje, çavên xwe li ser zarokên dora xwe digerîne, li ser girika piyê yekî tiştêkî mîna gulikekê dibîne, ji ciyê xwe diçe wir, bi tiliya xwe tiştêkî pêşan dide û didomîne: A bêrika kûsî ev e.

Mamoste Kevanot bi wê mereqdariya xwe ber bi wî zarokî diçe û dibîne ko ji risasê perçekî piçûk, kespikê, du pelikên zêrîn, moriyeke hespan, ji paçikêkî kesk nivîşteke piçûk, darikêkî duneçel û perçê hestiyê sêgoşe; hemû bi hevdu ve hatine girêdan û weke gulikekê li ser girika piyê zarok hatiye firketkirin, lê tiştê ko Koko dixwaze di nav wan hemû tiştan de mamostê xwe lê serwext bike, ew perçê hestiyê sêgoşe ye.

Serwextiya mamoste Kevanot çêdibe, têdigêhîje ko ev hestiyê piçûk î sêgoşe hestiyekî kûsî ye û bêrika ko tê gotinê jî ev e, tiliya xwe pê dike û pirseke din ji Koko dike:

— Baş e, çima vê bêrikê bi zarokan ve dikin?

Koko bi pişîrîn li Bengînê xwediyê gulikê dinêre û dibê:

— Ji bo ko meriv çavînokî nebin.

Li hemberî van tiştên seyr û van gotinên Koko î xwendekarê xwe matmayîneke rastkîno li mamoste Kevanot diyar dibe, lê ji aliyekî ve jî mîna ko ew ê hîn gelek tiştên çê û xirab hîn bibe, mereqdarî lê zêdetir dibe, tiliya xwe dide ser gulika wan tiştan, wî hestiyê piçûk î sêgoşe pêşan dide û dibê:

— Baş e... ev bêrika ji bo çavînokiyê ye, lê ev darê duneçel çi ye?

Koko dîsa li Bengîn dinêre, bi pişîrîn milê xwe hildikute û dibêje:

— Dara tawiyê ye... nizanim... diya wî pir jê hez dike, loma.

Mamoste Kevanot çiroka nivîştan dizane, dizane ko gelek kesên oldar baweriya xwe bi nivîştan tînin, hemêliyan bi pî û hustuyê xwe de dikin, ji bo şoretê zêr, pelik û moriyan jî bi wan ve dikin, lê darikên bi neçel û hestiyên kûsiyan ji bo wî tiştêkî nû ye, tiştêkî seyr e, ji bo hestiyên wan î piçûk kuştina kûsiyan ne tiştêkî ber bi aqilan e, pêşiyê naxwaze bawer bike ko Koko van tiştan rast dibêje, lê dema ko ew bi çavên xwe jî wî perçê hestî bi girika piyê Bengîn ve dibîne, serê wî zelal dibe, serwest dibe ko ev tiştê ha bi destê mezinên malê jî dibe, di dilê xwe de: »Baştir e ko ez vê pirsgirêkê bi dê û bavên zarokan re bipeyivim.« dibêje, Koko î xwendekarê xwe dide rûnişkandinê, dîsa dixwaze vegere ser zarokan û li ciyê mayî bidomîne:

— Lê dîsa jî... divê hûn bizani bin ko her heywanek, nola merivan giyanekî xwe heye. Dema ko kevirek an jî darek li serê wan, li boça wan dikeve, ew dêşin. Herçiqaş em pirî caran vê êş û azara wan hîs nakin û em giriyê wan nabihîsin, lê ew digirîn. Digirîn û hewar jî dikin... ditirsin, li sitarekê digerin û alîkariyê dixwazin. Êş û azar... ka bila yek rabe ji me re çêlî êş û azareke xwe bike. Ma kesek ji we ne ketiye carekê... piyê wî ne êşiyaye?...

Dîsa dengê Koko bilind dibe, bi dengê xwe re dîsa ji ciyê xwe radibe û bi mamostê xwe dide zanîn ko nemaze di lîstika berberano de serê merivan pir dêşe û gelek caran ew bi xwe jî rastî êşên weha kambax hatiye, li ser pirseke mamostê xwe Koko jê re kat dike ku: di wê lîstikê de du zarok dibin beranê du kesan, xwediyên wan beranan bi hustuyê beranên xwe digirin, bi pesin û qêrîn wan li hev sor dikin û dû re jî berdidine hev, zarokên ko di vê lîstikê de bûne beran ji dest xwediyên xwe têne berdan û bi seriyan li hev dikevin, dema serê herdu beranan jî li hev dikevin wê çaxê êşeke kambax xwe li serê wan beranan dide der û laşê wan ditevize.

Li ser vê yekê çav li serê mamoste Kevanot tarî dibin, pir namîne ko di ser Koko î xwendekarê xwe de biqîre û bi hêrs tiştêkî bibêje, lê tavi lê li xwe divarqile û dîsa bi awakî nerm pirsêkê dike:

— Baş e, di van lîstikên weha de xwediyên wan beranan kî ne?... kî dibin xwediyên beranan?

Bi tevgerêke bêguneh Koko destên xwe di kêleka xwe de vedigire û:

— Nizanim, dibêje, kî bixwaze dikane bibe... serqîsê, yê min pirî caran bavê min e.

Heta hefteyekî jî mamoste Kevanot li ser vê rewşa zarokan dikeve ramanan, li rê û metodên gotinan digere, gotinên ko bikani be şênîyên vî gundê ha serwextî perwerdekirina zarokan bike, dide ber hev dide ser hev û di dawîya dawîn de biryara xwe dide ku: biçe bi pîvana van gundiyan pêşiyê bi wan re têkeve galegalên mijarên sivik, li ser karûbarên rojane bipeyive, çêlî nexş û nexweşiyên jiyana gundîtiyê bike û hêdî hêdî berê mijara axaftinê vegeêne ser perwerdekirina zarokan û wusa jî dike.

Di van rojên xwe yê pêşîn de mamoste Kevanot êvarekê piştî şivê berê xwe dide oda gund, di devê deriyê hewşa oda gund de xweşdengêkî bilûrê jî hêla odê olan dide, ji bo hênîkayîya payîza pêşîn deriyê oda gund heta dawiyê vekirî ye, mîna ko ji ber dengê bilûrê debar neke, tev dûmana titûnê ronahiyeke nîvmirî jî hêla hundur dirêjî derve dibe, di devê deriyê odê de dûmaneke tîr û tûj li ruyê wî dikeve, nola ko gava xwe bavêje hundurê xwelîdaneke mezin û sergirtî, bêhna titûna şewitî û cixarên vemirî li pozê wî datê, di van heft rojên xwe de ev cara pêşîn e ko mamoste Kevanot tê vê odê.

Li ber derî li quncikê hêla çepê li ber sekûka çaydan û piyalan xortekî jilhevketî sekiniye, gelek seriyên gundî li ber dîwarên hêla hundur li ser kulavên nexşandî weke libên tizbiyê li ber hev in, li dawîya rêza hêla rastê û nêzîkî çiyê solan merivekî jar î navsere xwe di ser bilûreke darîn de tewandiyê, ba û kesera hundurê xwe valayî wê dike, mîna ko pêwîstiya wî jî hêwayên Xwedê, ji hêwayên der tune be, dev û lêvên xwe ji devê bilûrê dûrnaxe, bêhna xwe nagire, bi gotina guhdaran bêhna xwe dixwe, li ser sekûka hêla jorîn li ser kulavekî mor î nexşîn tev wî gopalê xwe î pîrozwer Sêvdînê Selîm bi ber çavên mamoste Kevanot dikeve.

Bi silava mamoste Kevanot re dengê bilûrê tê birîn, hemû gundî jî ber dîwarê hêla hundur radibin ser lingan û ji bo ko destê wî bişidînin dikevîne rêzê, mamoste Kevanot jî hêla çepê dest pê dike, di nava van dest û ruyan de hinekên nû jî bi ber çavên wî dikevin, dema ko ji rêza piyê rastê ji jora odê de ber bi jêr heta ber çiyê solan tê, li wir dibîne ko destê bilûrvan dirêjî wî nabe, wê çaxê hay jê dibe ko bilûrvan jî herdu çavan kwîr e, li vir bi dilekî tenik jî xwe dişikê û li ber vê rewşa bilûrvan dikeve,

zûzûka xwe berhev dike:

— Bi rastî jî tu bilûrvanekî hêja î, dibêje, destê wî digire û dişidîne.

Piştî silav, peyvên xêr û xweşiyê mamoste Kevanot jî li gor berbora gundîtîyê li ser sekûka hêla jorîn li ser kulavê mor î nexşîn li kêleka Selîmê Sêvdîn bi cî dibe, wî hay jê heye ko çend cot çavên mereqdar hertim li wî ne, bêdengiyêke kurt digire ser oda gund, ji bo kûvîtiya gundiyeke tîştên herî dijwar ev rewşên weha ne, peyvîna bi karmendekî re ji bo wan ji barek êzing girantir û ji zikêşekê diwartir e, gerçî dizanin û bihîstine ko mamosteyekî dilpak, dilovan, nefspiçûk e û bi zimanê wan jî dipeyive, lê bi kîjan zimanî dipeyive bila bipeyive, di çav gundiyan de zimanê karmendan, mijar û henekên wan cuda ne, pîrsekê an jî daxwaza tiştêkî bikin dîsa dibe ko gundiyeke rabe û çê xirab bi kurtî bersivekê bide, an jî ko li derve li kuçe û bexçeyekî be dîsa dibe ko meriv çêlî tiştêkî bike, lê di hundurê odeyêke weha teng de weke mêvanekî xwe meriv ê bi karmendekî wekî mamoste re çî bipeyive!

Xort û navseriyên gundî dipên ko hinek dest bi axaftinê bikin, Sêvdînê Selîm î salmezîne gund bi tevger û berbora gundiyan dizane, dizane ko di rewşên weha de destpêka axaftinê vatîniya wî ye, di van çend rojan de pêwendîya herî baş jî wî bi mamoste Kevanot re daniye, loma li ser piyê xwe vedigere ser wî û:

— Em çî bikin, xoce, dibêje. Em jî piştî karûbar û şîva êvarê tîne û ji xwe re guhdariya bilûra Şefo dikin.

— Dengê bilûrê xweş e... û ev jî kengê ve ye ko dengê bilûrê ne ketiye guhê min.

Piştî van gotinan mîna ko Şefoyê kwîr ê bibîne, Sêvdînê Selîm destê xwe jî ber bi wî bilind dike û dibê:

— Rihme li bavê te, Şefo, de ka tu dîsa dest bavêje darê bilûrê û ji me re bêhneke din jî tilî bike. Anuha mêvanekî Xwedê, mêvanekî me jî heye.

Şefoyê kwîr destê xwe li bilûra kêleka xwe dipelîne, bi giramgîriya merivekî dunyayeke tarî:

— Mêvanê me li ser ser û herdu çavên me, dibêje, xwe di ser bilûra xwe de xwar dike, tiliyên wî li ser qulên bilûrê dipirpîte û devê bilûrê li ber lîvên wî diricîfe, melodiya ko ji vî darê ha derdikve weke guvîna bayekî dilore, dinale, dikûre û dûrûdirêj dibe, dengbêj, çîrokbêj an jî hunermendên weha dema ko dibînin guhdarên wan hene, wê çaxê pêjneke wusa li wan radibe ko çî ji destên wan were di wê gavê de ew ê raxin ber çavên guhdaran.

Anuha Şefoyê kwîr guhdarên xwe nabîne, lê ew dizane ko li dora wî guhdar hene, gerçî Şefoyê kwîr dema bilûrê dirêjî lêvên xwe dike, tenê heta du sê hilmên pêşîn guhdarên dorê di bîra wî de ne û carina dengê saetxweşê dibihîse, lê jê û pê ve êdî ew bi tena serê xwe dimîne, di demên weha de di taristana xwe de dikele, bi dil dişewite, giriyê xwe valayî bilûrê dike û bêyî daxwaza xwe av bi çavên wî dikeve, anuha mamoste Kevanot jî xwe wenda kiriye, tevayiyê bala xwe daye ser nalîna bilûrê û vê bergeha Şefoyê kwîr, heta nuha jî wusa ji nêzîk ve guhdariya xweşdengê wusa ne kiriye, rebeniya bextê Şefo û ev dengê ha çiqas jî li hev tê!

Ji dilê xwe heta gewriyê êşeke tenik digire ser mamoste Kevanot û li hestiyê pozê wî dide der, bi baldarî, bi mereqdarî û bi dilekî şewitî guhdar dike, pêlên dengê bilûrê di bêdengiya odê de xwe li hev badidide, serê hinek guhdaran di ber de û xemgîn xemgîn diponijin, hinek jî çavên xwe ji pêlên dengê bilûrê nakutin, hêdî hêdî lêv li Şefoyê kwîr ditevize, tiliyên wî diqurimin, melodiya hilma xwe ya dawîn giran û sivik dike, devê bilûrê ji lêvên xwe dûrdixe, dîsa datîne ber çoga xwe û mîna ko anuha civata dora xwe bibîne, berê xwe li hawurdora xwe dizivirîne û dibê:

— A dunya min jî ewqas e, gelî guhdaran!...

Sêvdîne Selîm bi rewşeke serbilind dibêje:

— Xwedê dunyayê li te ronî û feretir bike, Şefo!

Mamoste Kevanot bi heyranî, bi xemgînî dibêje:

— Hezar carî mala te ava, Xalê Şefo!

Û dû re pinepin bi civata dorê jî dikeve:

— Tiliyên te sax be!

— Destên te kesk be!

— Saeta te xweş!

Sêvdîne Selîm dengê li xortê jihevketî dike ko çayekê belav bike, dû re vedigere ser mêvanê kêleka xwe û bi dengê nizim pê re dikeve galegalê:

— Şefo, merivekî reben e, xoce. Zaroktiya wî tê bîra min. Tê bîra min di zaroktiyê de nexweşiyek lê çêbû, dê û bavê wî bêçare bûn, rêyeke ronî ne dîtî û ew jî anuha... rebeno ji herdu çavan... Xwedê dilê wî fere bike, Xwedê debarê bideyê! A ev xortê ha jî kurê wî ye.

Ew xortê ha berkêşoka çayê ber bi mamoste Kevanot û Sêvdîne Selîm tîne, her yekî piyalek çay datîne ber wan û dû re li civata dorê belav dike, di vê nabverê de du kes dikevî hundur, ji wan du kesan yek Gelto î muxtarê gund e û mamoste Kevanot wî nas dike, lê yê din bi kinc û tev-

girêdaneke bajarî ye, piştî ko solên xwe li ber derî ji lingên xwe dikin, muxtar tê destê mamoste Kevanot dişidîne û çavên xwe li jêra odê li ciyê solan digerîne ko biçê li wir rûne, li wir rûne û navberêkê têxe navîna xwe û mamoste Kevanot ko bi wî re nekeve galegalên nêzîk, herçiqas xortên mayî xwe dikêşên ber hev û cî jê re çêdikin, lê muxtar weke xwe dike û diçe li jêr li kêleka Şefo î bilûrvan rûdine.

Lê ew î ko bi tevgirêdaneke bajarî ye, diçe destê mamoste Kevanot dileqîne, xêrhatinê lê dike û dîsa bi tevgereke bajariyane xwe pê dide naskirinê û dibê:

— Ez, Gebran... Gebranê Baço me, xoce.

Mamoste Kevanot bi awakî giramgîrane li kêleka xwe cî dide wî û dibêje:

— Li ser çavan! Fermo, kerem bike û rûne.

Gebranê Baço rûdine, çavên gundiyan zîq dimîne, tirs û şermeke bêmane li ser ruyê wan î kûvî diyar dibe, ditirsin û şerm dikin ko Gebranê Baço tewşomewşo bipeyive û ew jî li hemberî mêvanê xwe î karmend şermesar derkevin, lê piştî çend gotinên Gebranê Baço, dibînin ko mêvanê wan î karmend çiqasî li hemberî wî giramgîr e, ew tîrsa ko li gundiyan rabûye tavilê belav dibe, xwîna wan li Gebranê Baço dikele û hinek ji wan li ber xwe jî dikevin, li ber xwe dikevin ko heta nuha wan rûmeteke weha ne dane Gebranê Baço, anuha jî bi çavên xwe dibînin ko karmendekî wekî mamoste Kevanot qedirê wî digire û tew li kêleka xwe jî cî dideyê.

Piştî ko dibînin mêvanê wan û Gebranê Baço ketine galegalê û bala wan li ser hev in, gundî êdî bê tirs û bê şerm di ciyê xwe de li wan dinêrin, guhdariya wan dikin, dibînin ko Gebranê Baço bi awakî giramgîr û dengêkî bajariyane bi mêvanê wan î karmend dide zanîn ko ew jî ji vî gundî ye, fakulta edebî xwendiyê, lê beriya ko biqedîne ji ber sedemên bêyom ji dibistanê veqetiyaye û mêvanên wan jî li vî xwendekar î gundiye wan vedigerîne û dibêje:

— Ya rastî, ez gelekî kêfxweş bûm, birakê Gebran!

Kêfxweşiya mamoste Kevanot ji ruyê wî diyar dibe, diyar dibe ko ew dixwaze gelek tiştan jê bipirse, bi wî re têkeve galegalên dûrûdirêj, pê bizani be û bide zanîn, di vê gavê de serbilindiyek li ruyên gelek gundiyan jî diyar dibe, xwe diwerimînin ko yekî wekî Gebranê Baço ji gundê wan jî derketiyê, herçiqas ev merivê ko anuha mamoste Kevanot qedirê wî digire û kêfxweşiya xwe pê dide zanîne, di çavên gundiyan de rûmeteke xwe ya taybetî tune bû, lê dîsa jî di demên weha de dibin xwediyê rûmetên bilind.

Gebzanê Baço berpirsiyariyek girtiye ser xwe ko mamoste Kevanot bi tenê û bê galegal nehêle, an jî di çavên gundiyan de wusa ye, mîna berê êdî gundî jî di ber wî de şerm nakin, serwest dibin ko di gund de yekî ji heq danûsitandinên wusa fermî derkeve, ew jî Gebzanê Baço ye, weke ko hevalbendekî wî yê kevin be, Gebzanê Baço vedigere ser mamoste Kevanot û dibê:

— Hêvîdar im, we ji av û hewa gundê me hez kir, xoce?

— Ko ez rastiya dilê xwe î van çend rojên kurt bibêjim, ez ji we, ji vî gundê we gelekî û gelekî xweş û kêfxweş im. Ez xwe bextiyar dibînim ko mamostetiya gundekî weha bûye para min...

Bi bihîstina vê kêfxweşiya mamoste Kevanot re serê gundiyan bilintir dibe, çavên xwe ber bi wî vedikin, lêvên hinekan bi pişîrîn di ser hev de dilerizin, Sêvdînê Selîm bi pîrsekê beşdarî axaftinê dibe û dibê:

— Navîna te û zarokan çawa ye, xoce?... nerihetiyên dîkin an ne?

Ji bo mamoste Kevanot, pîrsa herî girîng ev e û bersiva ko ew ê li vir bide jî bi ewqasî girîng e, ev bi qasî hefteyekî ye ko li ser pîrs û bersiveke weha ketiye ramanan, xwestiye mijareke weha veke û bi gundiyan re bipeyive, lê heta ko xwe serastî vê mijarê dike, gotin di gewriya wî de giran dibin û wextê digirin, nizane ko ew ê ji kuderê û çawa dest bi gotinên daxwaza dilê xwe bike, di dawiya dawîn de gotinên xwe berhev dike û weha dibê:

— Na, nerihetiyên ko zarok dîkin, tune. Lê... di van çend rojên pêşîn de hinek tişt, hinek pîrs... hinek girêk di serê min de çêbûne ko divê em bi hev re vekin, veçinin, bibersivînin, nû bikin û divê em bi hev re ava bikin. Li ser bingegehê ramanê weha divê em bipejîrînin ko êş û kêfxweşiya min, êş û kêfxweşiya we ye. Herweha êş û kêfxweşiya we jî ya min e. Ez kurt û vekirîtir bibêjim. Di van çend rojan de nerihetiya çend salan bi min girt. Hîn di van çend rojên min î pêşîn de mar bi dergûşekê veda û bi sitara Xwedê ji mirinê filitî. Çend roj berê jî min di dersxanê de hinek tiştên wusa seyr ji devên zarokan bihîstin ko dûrî aqilan e! Ez tê-nagêhîjim... hûn jî dizanin ko zarok neynikên civakê ne, ji civakê, ji dora xwe ew çî bibînin, bibîhisin û fêr bibin, ew bi wan mezin dibin. Îcar weke mezinên wan, divê em bi şîret biçîne ser wan û tiştên baş fêrî wan bikin. Divê em bi wan bidine zanîn ko meriv destê xwe di qulên dar û dîwaran re nakin, kûsiyan nakujin û bi şev di newalan de nêçira beqan nakin... Belê, ev çend roj in ko ez van tiştan dibînim û dibihîsim. Min xwest ko ez ji we mezinên zarokan jî bibîhisim ka hûn bi van aliyên zarokên xwe

dizandin an ne, ka hûn çî difikirin û bi hev re em dikanin ji bo wan çî bikin.

Bi van gotinên xwe yê dawîn re bi awakî wusa li gundiyan dinêre û dipê ko ew ê li ser zarok û van tevgerên wan gelek dîtînen cuda cuda bi lêv bibin, di hişê xwe de li bersiv û metodên herî baş digere ko vê pirsê bi hev re û bi riyên baqilane çareser bikin, lê tavilê diyar dibe ko gundî bi xwe têngagêhîjin, têngagêhîjin ko karmendekî nola mamoste çawa serê xwe di ber kuştina beq û kûsiyan de dêşîne, ji vê rewşê nerihet dibe û tew hatiye li ser vê yekê bi wan re dipeyive jî.

Heta nuha jî kîjan karmend hatiye vî gundî ferman daye, xwestiye, gir-tiye û ewqas!... lê ev mamostê ha çêlî tiştêkî din dike, hatiye çêlî rewşa zarokan, çêlî kuştina beq û kûsiyan dike, qulên dar û dîwaran bi lêv dike, li vir hinek gundî ji karmendiya mamoste jî dikevîne gumanê, lê ji ber rengdêra muxtarîyê be jî, muxtarê gund radibe bi mamoste Kevanot dide zanîn ko ew baştir dizane, ew çî çawa dixwaze bila wekî wî be, bi vê danezana muxtêr re dîsa tiştêkî mîna jîrî û şerefmendîyê xwe li ruyê hinek gundiyan dide der, pê serbilind dibin ko biqewume ew jî dikanin têkevîne galegalên fermî.

Mamoste Kevanot bi awakî nermtir û hîn vekirîtir bi gundiyan dide zanîn û dibê:

— Ev rewşên zarokan bi min tenê çareser nabin. Divê hûn jî xwe ser-wextî vê yekê bikin û em bikani bin bi hev re çareser bikin... an ne... safî nabe. Û ev tiştên ha di jiyana zarokêkî de gelekî girîng in.

Gelek gundî li vir nû bi bavtiya xwe dihesin ko li ser mezinbûna zarokan fonksiyoneke wan jî heye, lê nizanin fonksiyoneke çawa, mîna ko mamoste Kevanot yekî ji wan, yekî ji malê be, Sêvdîne Selîm li kêleka xwe vedigere ser û dibê:

— De tu çî dibêjî bila wusa bikin, xoce, ma ew ê ji te çêtir bizani bin!

Bi qasî sê saet û nîvan li ser vê rewşa zarokan, mamoste Kevanot pêşni-yarên xwe dibêje, metodên pedagogan bi lêv dike û dixwaze bi gundiyan re dîrûdirêj bipeyive, gundiyan ko vê axaftina wî têngagêhîjin, dengê xwe nakin, yê ko hinekî têngagêhîştine ka mamoste Kevanot li pey çî ye, ew jî hertim:

— Te çawa divê em wusa bikin, xoce... ma em ê ji te baştir bizani bin, dibêjin û ji vê hevokê zêdetir jî tiştêkî din bi lêv nakin.

Mîna ko bi ehmeqekî bikene kenekî bêwext bi Gebranê Baço digire û di ber xwe de dibê:

— Gundiyên me tişteki nizanin... nizanin bê kûsî jî nayêne kuştin.

Tev Sêvdînê Selîm û mamoste Kevanot hinek kesên din jî bi van gotinên Gebranê Baço dikenin, lê mîna ko di berê de naxoşiyek di navîna wî û Gebranê Baço de hebe, feqî Dimso hinekî bi hêrs destê xwe ber bi wî dirêj dike û dibê:

— Tu bi zimanekî wusa sergirtî dipeyivî ko ji te wetrê kes têngêhîje, Gebran. Xwedê jî dizane û herkes jî têderdixe ko tu tinazê xwe bi me, bi van gundiyan dikî. Ma ne rast e ko em bibêjin, em nizanin?... Lê em tişteki dizanin, Gebran. Em dizanin ko herkesî û te bi xwe jî di zaroktiya xwe de kûsî kuştine, te beq girtine û te çavên wan jî derxistine. Zarok in... Ko kûsiyan jî nekujin, çi bikin... ma hevdu bikujin?

— Ma pêwîst e ko zarok tişteki bikujin?

— Na, Gebran, na... ez nabêjim ko pêwîst e. Lê di vî gundî de zaroktiya herkesî wusa bûye û bi vî awayî derbas bûye... em çi bikin! Ma em rabîn çoyê xwe bigirin û derkevin pêşiya zarokan!...

— Ev tişt a bi çu safî nabe.

— Tiştê çi safî nabe, Gebran? Ma em ê çawa ji zarokan re bibêjin, wusa nekin!... zarok in... ew ê kûsiyan bikujin, ew ê li pey majtirokan jî bibezin û gumgumokan jî bikujin... bila wekîdin tiştên xirab nekin, bila bikujin!...

— Ma tiştên wekîdin xirab çi ne?

— Çi ne?... biçu û sînoka oda me ya mezin bibîne bê çikirine. Ji bo ko çêlên çûçikan bigirin hemû ji hev xistine, zarokên nerind!... jê yek jî Aramê me bû. Bi Xwedê lêxistina ko min li wî kir, meriv li kerekî jî nake...

— Ev tişt a bi lêxistinê jî safî nabe.

— Baş e, lê ew ê bi çi safî bibe? De ka tu zanayê me... û tu bibêje, Gebran, em çibikin?

— Ez ne zanayê kesekî me. Hûn bi xwe bifikirin ka bê hûn ê bikani bin çi bikin.

Sêvdînê Selîm bi awakî bêhêvî destê xwe ber bi mamoste Kevanot vedigire û dibê:

— Xwedê wan bihêle! Zarokên anuha nerind û serhişk in. Dîsa bi xêra Xwedê, bi xêra xoce parîkî baş bibin.

Ev kurtepeyivîna li ser zarokan tirseke li mamoste Kevanot çêdike, tirseke lê çêdike ko gundî hay ji van tevgerên zarokên xwe hene lê dîsa jî ji bo wan ne xem e, ji gotinên gundiyan têderdixe ko ev problema ha ê li

ser milê wî tenê bimîne, cara duduyan bi gundiyan dide zanîn ko ev pirsaha ha bi wî tenê çareser nabe, divê dê û bav jî ji zarokên xwe re bibêjin, bi wan re bipeyivin û bi vî awayî bibin alîkarên wî, li ser vê yekê dîsa vedigere ser rê û metodên pedagogan û ji gundiyan re vedike, gundî guhdar dikin, lê nizanin an jî naxwazin ko ew jî tiştêkî bibêjin.

Li ser vê yekê carina, tenê carina Gebranê Baço dîtînen xwe vedike û nemaze bi mamoste Kevanot dide zanîn ko pedagojiyên baş di civakên weke civakên wan de ciyê xwe nagirin, metodên pedagojiyên weha li gor rewşa civakê ava dibin: Rewşa civaka me û nemaze rewşa gundê me jî bo metodên weha dest nade. Bo nimûne, ko babetê perwerdekirina civakê neyête guhertin, ev tiştê jî nabe, dibêje.

Axaftina vê mijarê jî nav gundiyan odê derdikeve û tenê di navîna mamoste Kevanot û Gebranê Baço de geş dibe, gundiyan li odê guhdar dikin û Xwedê dizane cara pêşîn e ko gelek peyvîkên weha jî nêzik ve dibihîsin, felsefe, pedagog, psîkolojî...

Ava şevê cara çaran dibe, dibe çay, li civata odê belav dibe û tê vexwarin, şevbuhurka oda gund pîr dibe û wexta belavbûnê tê, lê hîn di vê şevbuhurka îşevîn de mamoste Kevanot têdigêhîje ko di vî gundî de yekî ko bikani be bi axaftînen zanyarî bide û bistîne, ew jî Gebranê Baço ye, piştî ko perê çayan jî tê dayînê, beriya ko şênîyên oda gund şevxweşiyê li hev bikin û belav bibin, li hewşa oda gund mamoste Kevanot bi daxwaz bi kêfxweşî bi Gebranê Baço dide zanîne ko hevdu bibînin.

Ro li ber ava ye, xwendekarên dibistanê li malan belav bûne, mamoste Kevanot û Gebranê Baço hevdu dîtine, li ber dîwarê lojmana dibistanê, li ser du kursiyan xwe dane ber tava paşnîvroyê û dîsa ketine galegalekê, pencerên dersxanê vekirî ne, zarokek xerîkî avreşîniya hundur e û yekî dîn jî bi sinikê hundur baqij dike, gelek nabuhure ev herdu zarok tev çentên xwe ji hundurê dersxanê derdikevin, tên, bi mamostê xwe didine zanîn ko wan dersxane paqij kirine, mamostê wan destê xwe li porên wan dipelîne û dibê:

— We baş kiriye, bijîn!... de anuha jî biçin û li malê xerîkî dersên xwe bibin.

Herdu zarok ji wan dîrdikevin û serjêrî malên xwe dibin, mamoste Kevanot li pey wan dinêre, dilê xwe bi wan dêşîne, vedigere ser Gebranê Baço û dibê:

— Ew ê gelekî baş bûya ko du gundiyan xwe bida ber vî karê paqijkirina dersxanê. Li gor paqijîya mehekê an jî salekê meriv ê pereyek bida wan û hew!... Ev zarokên reben bi çi dijawariyan dersxanê paqij dikin! Ew ê hîn biçin û li malê dersên xwe jî çêkin!

Gebranê Baço çentê li ser çoga xwe di ber xwe de li erdê dispêre lingê sandaliya xwe û bi keservedan dibêje:

— Gundiyên me xwe nadin ber.

— Xwe nadin ber çi?

— Xwe nadin ber vê reformê.

Mamoste Kevanot bi ken li ruyê Gebranê Baço dinêre û dibê:

— Ma ev jî reform e, birayê Gebran?

— Ji bo gundiyan me reform e... û reformeke ji dunyayê jî der e, xoce.

— Çawa ji dunyayê der e, birayê Gebran? Ev yeka ê ji bo zarokan jî baş û rihet be. Bi kêmanî piştî dibistanê ew ê biçin û xerîkî dersên xwe bibin.

— Armanc û babetê gotinê çi dibe bila bibe... tişteki ko heta nuha li vî gundê ha bi kar ne hati be, cî nagire û nayê pejirandin jî...

— Ez ténagêhîjim bê çima pêşniyarên baş ê cî negirin? ko meriv ji wan re bibêjin û wan serwextî başiya van tiştan bikin, çima nepejirînin, birayê Gebran?... ma ez tişteki çewt dibêjim?

— Ez nabêjim ko tu tişteki çewt dibêji, xoce. Tu rast dibêji û îdeal difikirî. Lê tu tişteki mayî nizanî. Tu bi xwî û tevgerên gundiyan me nizanî. Wan ne hay ji xwendina zarokan, ne jî ji rewş û rihetiya zarokan heye.

Mîna ko bibêje ez jî bi te re mamoste Kevanot bi destê xwe çoga Gebranê Baço ditepîne û dibê:

— Baş e, baş e... lê ez jî dibêim ko divê meriv riyekê bibîne, ji wan re bibêje û wan haydarê vê yekê bike.

— Tu çi dibêji bibêje, xoce, lê ew ê dîsa jî nekeve serê wan.

— Ez bawer im tu pir hişk diçî ser gundiyan loma, birayê Gebran. Min dît... ez bi çavên xwe jî dibînim ko tu tew pîvana gundiyan nadî ber çavan. Tu li gor zanebûna xwe bi wan re dipeyivî...

— Baş e, ma ez ê li gor zanebûna kê bi wan re bipeyivim?

— Li gor zanebûna wan, bi zimanê wan bipeyive.

— Ma ez bi erebî dipeyivim?... binêre, xoce, gundiye min in û ez bi wan dizanim. Bawer bike, ez pir baş dizanim ko ji bo gelek tîpên gundiyan me, aqil, çav û ew zimanê ko Xwedê daye wan fonksiyoneke xwe tune... de îcar te bawer kir!

— Li ser vê yekê ez bi te re, birayê Gebran, lê divê meriv ji bîr neke ko ev merivên ha gundî ne û ji bo ko meriv wan serwextî tişteki bikin divê meriv dakeve pîvana wan.

Li vir dilê Gebranê Baço dikele, destê xwe li ba dike, li ser sandaliyê cî li xwe xweş dike, li nava çavên mamoste Kevanot dinêre û dibê:

— Ko tu dakevî pîvana wan, bawer bike tu ê li wir bimînî... bi gotineke dîn, tu ê di pîvana wan de bihetikî, xoce.... tu ê di pîvana wan de bifetisî û biçî. Di pîvan û dunyayên wan de ev kuçên gund ê li te teng û zirav bibin, serê te ê bêşe, dilê te ê li hev bikeve û tu ê verişî. Tu ê di xwe de verişî, di wan de verişî... tu ê bibînî ko di kuçan de, di hewşan de, di penceran de çawa serê xwe dirêj kirine, weke cin û pîrebokan li vê rewşa te dinêrin. Bi kurtebirî, ev kuçên vî gundê ha ê li te bibin labîrenteke cinan û tu ê ji nav dernekevî... ew pîrgirêkên di serê te de... ew ê bibine girêkên şeytên û tu ê nikani bî vebikî... a wê çaxê... wê çaxê ew ê tinazên xwe jî bi te bikin û bikenin... Ew ê te dîn bikin û weke min berdî çolan. De ka tu rojekê biçe û pîrsa min ji wan bike... na, ne tenê ji wan jî, dûr neçe... biçe û ji bavê min bipirse. Lê ez weke navê xwe dizanim ko ew ê ji te re bibêjin: Serê Gebran çelq bûye. Belê bi wî aqilên xwe navekî wusa jî bi pey meriv dixin... De îcar weke zana û xwendayekî tu ê çawa dakevî pîvaneke weha, xoce?

Mamoste Kevanot tédigêhîje ko gundî û Gebranê Baço li hev nakin, tédigêhîje ko gundiyan navê şelqbûnê jî bi pey xistine, lê ji wî napirse û nabêje çima, li vir dilê wî bi Gebranê Baço dişewite û bi awakî hîn nermtir dibê:

— Ez tédigêhîjim, birayê Gebran. Zanebûna yekî xwenda û gundiyeke ne wek hev e. Analîz û tégêhîştina wan jî ji hev dûr e. Toleransa kwîr-famiyê tune ye û em bibêjin ko rastiya van gundiyan ha tiştêkî weha ye. Wek ko min got, ez bi te re... îcar vatiniya ko bi kesên xwenda dikeve çi ye? Tiştê ko ez dizanim: Yekî serhişk rabe û vê serhişkiya xwe çiqasî jî zêde bike, divê meriv lê negirin. Lê ji bo yekî baqil ne wusa ye. Ji bo baqilekî, şermeke mezin e ko kêmaçiliya yekî hemberî xwe tenegehîje. Ev ne tenê bêşansiyeke kesên baqil e, herweha vatiniyeke wan e jî.

Gebranê Baço di ber xwe de difikire, bi dilekî şikestî û bi rewşeke bêhêvî:

— Tu dikî û dixwazî ji min re bibêjî ko dînitî tiştêkî baqilane ye.

— Tu çawa tédigêhîjî bila wusa be, birayê Gebran. Lê min xwest bibêjim ko yekî xwenda û baqil divê bi her seriyekî re derbas bike. Serhişk hene, serserî hene, saxik hene, ehmeq hene, dîn hene... belê, hene lê... lê hunermendî jî ew e ko meriv bikani be bi wan re bide û bistîne. A ev jî bi zanebûna baqilî dibe, bi zarxweşiya toleransê dibe, bi peyivîne dibe.

— Ez bi wan re peyivîme, xoce. Bi wan re ez bi zarekî herî xweş jî peyivîme... min ji mele û seydayekî bêtir ji wan re gotiye... min ewqas ji wan re gotiye ko êdî mû bi zimanê min ve hatiye... lê bawer bike gotin jî ji bo tîpên weha pere nake!... çawa bibêjim... binêre weke nimûne ez ji te re bûyereke piçûk bi lêv bikim, xoce... Bi navê Pêlo pismamekî min î li dor salên înan hebû. Di şevên şil û tarî de apê min ew dişand ber kar û berxan, nivê şevan ew radikir dişand şevînen gayên cot. Di wan deman de pirî caran min ji apê xwe re digot:

»— Vî zarokî bi tenê neşîne şevînen gayên cot.« Lê apê min li min vedigerand û digot:

»— Na, bila biçe. Bila biçe û bibe mêrê şevên tarî. Bi vî awayî ew ê tarî û ronahiyê baştir ji hev derxîne.« Ez li ber digeriya min û min digotê:

»— Zarokekî piçûk e, tirs ê lê çêbibe.« Lê wî bi ya xwe dikir. Di dawîya dawîn de jî weke min derket. Li gor gotina amoja min, di şeveke buhara navîn de ji bo cot dîsa bi tena serê xwe li ber gayê şevîne bûye. Dema amoja min taştiya apê min biriye ser cot, nêhiriye ko ev pismamê min î piçûk serê wî di ber de û her bi raman bûye. Amoja min jê pirsîye ka ew

nexweş e, an ne. Lê pismamê min bi çavekî bêhêvî zîq li ruyê diya xwe nêhiriye û dengê xwe ne kiriye. Ji wê rojê û pêve jî her weke xwe maye. Lal bûye û peyv ji devê wî derneketiye. Dema ko ez bi vê yekê hesiyam, ez gelekî li ber ketim. Weke birayekî min î piçûk be, min jê hez dikir. Porê wî reş û flîkî, çavên wî şîn... gelekî şêrîn bû. Di vê zaroktiya wî de jî diyar bû ko ew ê xortekî xweş û lihevhatî jê derketa. Ji bo ko ziman lê vebe û dîsa bibe Pêloyê berê çî ji destê min dihat min dikir. Ez diçûm li ber disekinîm, pê re dilîstim, dipeyivîm... Min ji apê xwe re digot, min pê dida zanîn ko em wî bibin ser doktoran, bila lê binêrin. Lê ne diket serê apê min. Xwest ko li ser şêx û meleyan bigerîne. Rebena amoja min destên wê li ser sîngê wê girêdayî, bi rewşeke hustuxwar li ber vî lawê xwe î lal disekinî û hêsir dibarandin. Dû re jî apê min bi gotina xwe kir û gund bi gund ev pismamê min gerand:

»— Şêxê Sirûcê xurt e.« digot. Heta ko rojek hat û pismamê min î piçûk bû nexweşê nava nivînan. Ne nan û ne jî av bi gewriyê de diçû. Amoja min paçek di avê de dikir, dihanî di lêvên wî yên hişk re dida. Herweha ev piçûka ji nava wan nivînan ranebû û bi ruhekî bêguneh çû hafa Xwedê...

Bi vê peyvîka Xwedê re bêdengiyek digire ser galegalê, çavên Gebranê Baço tije av dibe, bi awayekî bêçare destên xwe di bêrika xwe de dike, heta ko titûna xwe derdixe û jê cixarekê jî dipêçe herdu serî bêdeng in, ji katkirina vê bûyerê rihetiyeke sivik li Gebranê Baço diyar dibe, bi keservedan titûna xwe dirêjî mamoste Kevanot dike û dibê:

— Kerem bike, xoce, em çî bikin... De icar tu hatiye çêlî zarokan dikî. Ka zarokên reben ê di rewşên weha de çî bikin?

Diltenikiyekê girtiye ser mamoste Kevanot jî, ji hêlekê ve titûnê dipêçe û ji hêlekê ve jî mîna ko li çareseriya van pîrgirêkan bigere, diponije, dirame û dû re bi dengê nizim dibê:

— Xuyeye lawîk gelekî tirsyaye. Xwezika we pêre bigîhanda û bibira ser doktorekî.

Gebranê Baço du hilmên dirêj li cixara xwe dixwe, hinekî jî bi hêrs destê xwe ber bi hêla gund radike û dibê:

— Lê heta ko ehmeqên weha li vî gundî hebin, kesek pêre nagêhîne... kesek pêre nagêhîne ko tişteki baş bike.

Mamoste Kevanot agir bi cixara xwe dixwe, mîna ko hîn jî di bandora bûyera jorîn de be di ber xwe de dibê:

— Tirs e, tirs... tirs li lawîk çêbûye.

— Kî be jî ew ê bitirse, xoce. Şevê nivê şevan rûdinin, bêyî ko zarokan ji xwe dûrbixin, dest pê dikin... çêlî cadûkaran, çêlî çavînokiyên çavên xirab, çêlî pîrebokan, çêlî cin û periyên dikin...

- Rast e, di jiyane de bi taybetî jî di jiyana gundîtîyê de meriv rastî gelek tiştên seyr tên. Îcar divê meriv hêdî hêdî, bi gotin, bi peyv û pratîkê yek bi yek wan ji van tevger û berborên naxoş dûrxin.

Gebranê Baço hilma dawîn li cixara xwe dixwe, dûmaneke tîr û hêşîn ji devê xwe berdide, nola ko tew nekeve serê wî, destê xwe jî li ba dike û bêdeng dimîne, ev rewşa wî ji ber çavên mamoste Kevanot nafîlite, dibîne ko ciyê van gotin û dîtînen wî di serê Gebranê Baço de tune, loma dixwaze hefsarê mijarê ber bi hêleke din bizivîrîne û dibê:

— Te çêlî fakulteyeke edebîyatê dikir, birayê Gebran. Te çi kir... ma te ne qedand?

— Na min dev jê ber da, xoce.

— Çima?...

Gebranê Baço vê carê herdu destên xwe ber bi gund radike û bi pişîrîneke tinazane dibê:

— Ji ber ehmeqiyên şênîyên vî gundê ha!

Mamoste Kevanot jî bi pişîrîn li wî dinêre û bi dudilî, bi pirs gotina wî dubare dike:

— Ji ber ehmeqiyên gundiyan?...

— Erê. Lê nebêje çima û çawa?

Dilê mamoste Kevanot bi Gebranê Baço dişewite û xwe bi xwe: »Diyar e ko ev rebenê ha serê xwe pir di ber van gundiyan de dêşîne.« dibêje û li ser gotina Gebranê Baço ew jî nabêje çima, nabêje çawa, lê bi çavekî tije pirs, bi mêzêkirineke mereqdar di ciyê xwe de bêdeng dimîne.

Gebranê Baço têdigêhîje, pirsên di ser û dilê mamoste Kevanot de dibîne, bi dijwarî pişîrînekê dikişîne ser lêvên xwe, mîna ko çîrokeke nivçe bidomîne dest pê dike û dibê:

— Di gund de rewşa me ya aborî jî ya xelkê ne çêtir be, xirabtir jî nine, xoce. Ji xwe gêda mala me ne giran e. Ez nûxuriyê diya xwe me û ji bilî min jî zarokên dê û bavê min tune. Li gor gotina diya min, di pey min re zarokê jî ber çûye û di ser wê rojê re êdî bi zarok nexweş ne ketiye. Heta vê buhara çûyî... destpêka buhara navîn em bibêjin, min li unîversîta bajarê E'ê di beşa fakulta edebîyatê de sala xwe ya duduyan dixwend. Di cejnrojên demên xwendinê de carina dihatim vir, min li dê û bavê xwe dipirsî, wan jî bi kêfxweşî, bi serbilindî rewşa min û dersan pirs dikirin. A

di cejnorojeke weha de ez dîsa hatim gund. Ez hatim lê rewşa ko li malê bi ber çavên min ket, ne weke hertim bû. Ne ken, ne pişirîn û ne jî kêfxweşiya hercarîn. Gwîné diya min zer, mirûzê wê tîrşûtal û bi rewşeke bêhêvî bû. Li ber argûn rûnişti bû. Çer ko çav li min ket, kelagiriyeke bêyom gewriya wê xetimand û lêvên wî lerizîn. Ez çûm min diya xwe hemêz kir û li rewşa wê pirsî, min bavê xwe jê pirsî. Bavê min ne li mal bû. Pêşiyê ez hinekî tîrsiyam jî. Tîrsiyam ko tişteke bi serê bavê min de hati be. Lê diya min bi keservedan sedemê vê rewşa nû an jî xemgîn dûrûdirêj ji min re kat kir û dû re jî got:

»— A wusa... piştî vî salê xwe kokimê bavê te jî dixwaze bizewuce!« Li hemberî van gotinên diya xwe devê min ji hev ma. Ne min dixwest ez bi van gotinên wê bawer bikim, ne jî min bawer dikir ko diya min henekan li hev tîne. Heta nuha jî tişteke weha ji devê bavê min derneketi bû an jî min ne bihîsti bû. Tenê di demên bêhtengiya xwe de carina bi diya min re pevdiçînî, di ser de dikire pilepil û digotê:

»— Manga behavêti! Bizina histewir!« Lê ji bilî demên weha bêhteng, hertim aqilmendî dikir û digot:

»— Zarokên zêde, serêşên zêde ne... Ko em bikani bin xwedîtîyê lê bikin û tişteke jê derve, ev yeka têra me dike.« Ez bawer im ji ber vê yekê bû ko wî hişt ez biçime unîversîtê. Lê piştî van gazin û gotinên diya min, tirsek li min rabû. Ji diya xwe re ne, lê di dilê xwe de min digot: »Ku bavê min ling ne kiri be salên xerifînî, wê çaxê ber bi dînbûnê diçe.« Gelek ne buhurî bavê min hat malê. Ez rabûm, weke hertim çûm destê wî û min lê pirsî. Lê min tavilê têderxist ko gotin û gazinên diya min rast in. Mîna ko dilê wî li mala wî, li min û diya min sar bibe, weke berê bi daxwazeke germ pirsî min û xwendinê ne kir, li ser pêşeroja mala me bi min ne şewirî. Tenê xêrhatineke sar û bêxwê ji devê wî derket, piştî xwe bi me de kir û derbasî oda malê bû. Di wê navberê de tişteke din jî bala min kişand. Simbêl û ew çend tayên porê ko bi paş û kêleka serê wî ve ma bûn, reş kiri bûn. Ev cara pêşîn bû ko min didît bavê min boyaxa porê reş bi kar dihanî. Bi qasî kişandina cixarekê di odê de ma û dû re dîsa hat eywanê ba me. Ez bawer im ew jî têgehîşt ko diya min hertişt ji min re gotiye û ev yeka êdî ne tişteke veşartinê ye. Mîna ko ne ji malê be, bi tevgera yekê dûrî malê got:

»— De qeyê nuha diya te ji te re çîroka me gotiye, Gebran. Xuyaye ez û diya te li hev nakin êdî.« Diya min ya reben û saxik bi rewşeke bêguneh hestîva êrgûn di dest de agir tevdida. Ev gotinên bavê min rasterast nehe-

qiyek bû û li diya min dikir. Lê dîsa jî min xwest ko ez têbigêhîjim ka bavê min çî difikire û çî dixwaze:

»— Tiştê ko tu û diya min li ser li hev nakin çî ye, bavo?»

»— Nizanim...« got. »çîma ez di roja rojîn de bi ya xwe nekim û çîma ez anuha guhdariya zimandirêjîya diya te bikim...« Ne tenê bi tevgerêke şêwirmendane, herweha min hustuyê xwe jî hinekî li ber tewand û min bi rewşeke bergerîn gotê:

»— Ma ev zimandirêjî ye, bavo? Diya min rast dibêje, zewaceke nû ji bo te ne tiştêkî maqûl e.« Lê bavê min serî li xwe gerand, pêşiyê kir ko bibêje ji bo min xweng û bira pêwîst in, ji bo mala me mêr û paşmêr di-
vê, lê dû re rasterast hajote ser diya min û gotê:

»— Ji ruyê vê diya te de ez di nava xelkê de rezîl bûme. Maleke bê zarok, bê paşmêr... bîreke zuwa ye.« Diya min bi şermesariya bîreke zuwa, bi ruyekî xemgîn berê xwe bi bavê min de kir û gotê:

»— Wê çaxê Gebran bizewucîne! Salên wî bûne bîst û pênc.« Mîna ko bibêje, ca tu raweste hîn ez ê çî bikim, bavê min destê xwe jî ber bi hewşê li ba kir û got:

»— Ez ê wî jî bizewucînim, ez ê wusa bikim ko bila naxirek zarok li vê hewşa ha bilîzin. Lê bila pêşiyê xwendina xwe biqedîne.« Kelagirî li gewriya diya min piçikî, bi rewşeke reben û bêkes di ber xwe de got:

»— Ez hêwiyeke wusa naxwazim!... Hêwiyeke ji mala Dimso... Qelendê xwe jî bêjîngêk zêr xwestine. Dixwazin bibin xwedîparên erd û rezên me!« Li vir ez tégêhîstîm ko keçik, bi gotineke din dêmariya min ji kîjan malê ye, kî ye, çend salî ye... û ez tiştêkî din jî tégêhîstîm ko tew hatiye xwestin jî. Di wê gavê de ew bavê min, li ber çavê min bû weke ke-virekî reş. Di çav min de ji rûmeta xwe ya hertimî ket. Piştî ko min pê da zanîn ko ev tevgera wî tiştêkî dûrî aqilan e, wê çaxê mîna ko li rê û metodên parastina vê daxwaza xwe bigere, serê xwe xiste ber xwe û got:

»— Ê... ez çî bikim?... ma çî dibe ko... çîma zewaceke din jî nebe para min?« Bûyer ji bo min zelal bû êdî. Bêyî ko zêde li ser rawestim û têkevim ramanan, min gotê:

»— Tu çî dikî, çî difikirî, wusa bike... lê ji bîr neke ko keça mala Dimso sêzdeh salan ji min piçûktir e. Bi gotineke din, salên te pence û yek... û ew jî duwanzdeh... de ka xelk ê çî bibêje? Ma xelk ê bi me nekene?... Ka tu dev ji hertiştî berde... destê xwe bide ser dilê xwe û bi rastiya Xwedê bibêje. Ma tu û wê keçika duwanzdehsale... ma ne tiştêkî dûrî aqilan e?« Beriya ko tiştêk ji devê bavê min derkeve, diya min got:

«— Ma tirsâ jî Xwedê û şerma jî pêxember li ba wî heye!» Bavê min berê xwe bi diya min de kir û bi tevgerêke serbilind û zana gotê:

«— Bi wî serê xwe î piçûk rêyan nede ber min... tirs û şerma çî! Gelek jinên pêxemberê me jî hebûne, hemû jî hipûhelal!... û dema ko bi hezretî Eyşê re zewucîye, salên wî jî di ser penceyî re bûne... li gor ko tê gotinê, hezretî Eyşe jî keça mala feqî Dimso jî piçûktir bûye wê çaxê.» Navê pêxemberan, navê hezretiyan dengê rebena diya min birî û di ber xwe de kire hîskehîsk. Di wê gavê de dilê min pir bi vê rewşa wê şewitî, xwîn di min de keliya û bi wê kelê ez li bavê xwe vegeyriyam:

«— Wê çaxê... ew berbora ereban e... berbora ereban e ko merivekî salmezîna rabe bi dergûşeke neh û dehsale re bizewuce... ma tu jî ereb î!...» Bavê min têderxist ko ez çiqasî nerihet bûme. Bêyî ko şerm bike, destê xwe jî li ba kir û got:

«— Ma em jî ne ji ometa mihemed in?... şerm nakî tu van gotinan dibêjî, kafir!... Xwezîka min tu neda ber vê xwendina kafirane!» Ev cara pêşîn bû ko bavê min xwendinên weha bi rengdêra kafirane dinavand û li min hêrs dibû. Min ev tevgerên wî da xatirê vê daxwaza zewaca wî û... û li vir nebaşiyên çîrokên dêmariyan jî hatin bîra min, xoce. Ez kurt bibirim, min jî êdî dengê xwe ne kir û bêyî ko ez wê rojê solan ji lingê xwe bikim, ji bo çûyînê rabûm ser xwe, li ser lîngan min bi bavê xwe da zanîn ko ew vê yekê bike, ez ê gelekî di ber wî de şerm bikim. Min kir ko ez jê re bibêjim zewaceke bi miriyan re gelek çêtir e ji zewacên weha, lê min ev gotinên xwe jê re ne got. Min tiştêkî din pê da zanîn û gotê:

«— Ko tu vê zewacê bikî, ez ê diya xwe bigirim ba xwe û em ê biçin... em ê ji te dûr biçin.» Bi vê gotina xwe re ez derketim û bi şûn de vegeyriyam bajêr. Ha... beriya ko bigêhîjim bajêr... a li vir, (destê xwe ber bi hêla rastê radike, axpîna li teniştê dibistanê pîşan dide.) li vê axpîna ha ez rastî Dimso hatim. Dimso î ko bavê min rengdêra feqîtiyê jî bi pêşiya navê wî ve dizeliqîne û dibê: feqî Dimso. Lê dû re tu ê jî têderxî ko ew bi xwe bi lîtreke dîms nake. Piştî silav, xêrhatin û gotinên vala, min pê da zanîn û gotê:

«— Ev danûsitandinên bavê min û mala we, ne tiştêkî maqûl e, feqî Dimso.» Feqî Dimso çî li min vegeyriye?... mîna her ehmeqekî, wî jî li min vegeyriye û:

«— Firqûz û xêrnexwazên gundê me pir in, Gebran...» got, »ma em ê yekî ji bavê te çêtir bibînin!» Min kir ko ez bibêjim: Ji wî û vê tevgera wî xirabtir tiştêkî tune. Lê min ev gotinên xwe jî feqî Dimso re ne got. Min

dizanî bû ko gotinên min pere nakin, min dizanî bû ko ew jî yekî ji wan e... yekî ji van tîpên nexweş e! Û ez serê te jî neyêşînim, xoce. Min cenerojên xwe li bajêr di oda xwe ya piçûk de buhurand. Bi qasî du heftan ne çûm xwendinê. Ji ders û hevalên xwe mam. Hefta sisiyan ez têgêhîştîm ko di dersxanê de nikanîm guhdariya dersan bikim. Hiş û aqilê min li ser rewşa dê û bavê min bû û tişteke ne diket serê min. Di dawiya dawîn de êdî min jî ders û xwendina xwe li cî hişt û ez hatim gund... ez hatim gund, min diya xwe li hewşa mala apê xwe dît. Bi çavekî şilekî xwe havête ser min. Bi min da zanîn ko bavê min bi gotina xwe kiriye û zewucîye. Bi hesp û silawatan, bi sitran û elbanan dêmariya min hanîne. Li oda me ya mezin piştên xwe sipartine balîvên nexşîn û li ser kulavên mor şerbet vexwarine, hedîsên pêxemberan xwendine, fermana Xwedê û qewlê pêxemberan bi lêv kirine û anuha... piştî zewaceke pêxemberane bi qasî sêzdeh salan ji min piçûktir dêmariyeke min heyê, xoce.

Piştî bihîstina van bûyeran, xoce sedemên vê dilverîşîya Gebranê Baço têdigêhîje, lê dîsa jî dixwaze vê diltengîya wî li ber belav bike û dibê:

— Ev jî zêde ne xem e, birayê Gebran... ya rastî xem e, lê ne xema min û te tenê ye. Di avahiya civakan de berborên kevin û kufikî hene û berde-wam e jî. Ev di her civakê de bi rengêkî derdikeve pêş. Di civakên me de jî bi van rengan çewtî hene, kêmasî hene... te bivê jî û nevê jî ew ê her-tim hebin. Lê... divê meriv hêdî hêdî û ji tiştên piçûk dest pê bikin. Bi gotin, bi peyivîn, bi bêhneke fere û yek bi yek.

Gebranê Baço destê xwe ber bi gund radike û dibê:

— De îcar bifikire ko di vî gundî de, ne tenê bavê min û ne tenê apê min... gişt... yek ji yekî xirabtir e. A piştî çend mehê din tu ê bi xwe jî bibînî bê çî ehmeq, saxik, kêmaqil û rengdîn... tu ê bibînî ko...

Mamoste Kevanot destê xwe dide ser milê Gebranê Baço, peyva wî dibire, xwe hinekî ber bi pêş, ber bi wî ditewîne û dibêje:

— Ez dizanim, birayê Gebran, ez dizanim ko ez ê yek bi yek van hemû rengan bibînim, lê divê meriv... ez bi xwe... ez ji te re sond dixwim ko ez ê dîsa jî ji wan nerevim, ez ê li ber xwe bidim û nola hunermendekî têke-vime nava wan, rengên nû, rengên baş û çêtir pêşanî wan bidim. Îcar ev hemû tiştên ha jî... wek ko min got û ez careke din jî ji birayê xwe re bibêjim, ev hemû tiştên ha bi gotinê, bi peyivînê û bi nimûnegîniya meriv bi xwe dibe.

Gebranê Baço baş têdigêhîje ko mamoste Kevanot ji ya xwe danekeve, li ser xwî û tevgerên gundiyan li hev nakin, bi rewşeke bêhêvî zîq li çavên

wî dinêre û dibê:

— De baş e, xoce... Xwedê bi te re be!... Xwezika em bi hev re nemi-rana... xwezika ez jî li vî gundî bimama, carina em bihatana ba hev û li ser vê yekê dîsa em têketana galegalên vê mijarê. Lê ez weke kefa destê xwe dizanim ko te ê wê çaxê û dîsa li vir ji min re bigota: »Birayê Gebran, ev dîtînen te çiqas rast derketin!« Lê mixabin, xoce... ji ber wê sedema ko êdî tu jî pê dizanî, sibe zû ez ê diya xwe bigirim ba xwe û biçim. Ji vî gundî dût, ez ê li bajarekî biyanî bimînim. Lê beriya ko biçim, ez dixwazim van gotin û dîtînen xwe ducar bikim û weke şîreteke biratiyê dîsa ji te re bibêjim: Li vî gundê ha du jiyana li ber te ne, xoce. Jê yek jiyana van gundiyan e, ya duduyan jî jiyana te bi xwe ye. Tu destê xwe li kîjanê datîni, êdî tu û kêfa xwe.

Bi van gotinên xwe re Gebranê Baço çentê xwe î ko li kêleka xwe sipar-tiye lingê sandaliyê digire, vedike, di ber xwe de bi pilepil:

— Xuyaye... nîgara van tûpên gundê me bi gotinê nabe û bi nivisand-inê jî... dibêje, gurozeke kaxez ji çentê xwe derdixe, dirêjî mamoste Kevanot dike û didomîne: Binêre, xoce, li ser vê rewşa gundê me, min dest bi nivisandîna pirtûkekê kiri bû. Ne qediyaye... ew tiştê ko di ser û dilê min de bû û min dixwest ez bidim, pêk ne hat. Bi gotineke din ez bi ser ne ketim... min xwest ko ez... fermo, ez vê destnivîsa xwe bidime te û tu bixwîne. Hêvîdar im ji bo têngêhîştina vî gundî û van şênîyan piçekî alîkariya te bike.

Gelekî kêfa mamoste Kevanot tê, bi kêfxweşî wê guroza kaxezan ji dest Gebranê Baço digire, piştî ko çend rûpelan jî di ser hev de diqulibîne, pesinê wî dide û dibêje:

— Binêre, a ev karê ha karekî pir hêja ye, birayê Gebran. Xwezika te bidomanda û ev karê pîrozwer biqedanda... ez gelekî pîroz dikim ko te dest bi tiştêkî weha kiriye. Karên weha, karên pîrozwer in... te kêfa min hanî.

Li wir, li ber dîwarê lojmana dibistanê du cixarên din jî di nava tilî û lêvên wan de dişewitin, bi dûyên cixarên wan re pêlên galegalên di navî-na wan de weke tîrêjên roya ko anuha li asoyên dût tînsivik û ziravtir dib-in, bi roavayê re Gebranê Baço serjêrî gund û mamoste Kevanot jî tev wê guroza kaxezên karê pîrozwer derbasî hundurê lojmanê dibe.

Xwendevanê hêja!

Ez dizanim, ez baş dizanim ko tu ê anuha gazinan bikî û bibêjt: »Dereweke din jî, bi qasî pirtûkekê mezin, dereweke din jî kete hustuyê min ko ez bixwînim.« Di vê yekê de ez bi te re! Ne tenê ez û tu, herweha pirî caran niviskarên mezin jî gazinan ji babetê niviskariya îroyîn dikin û bi devê xwe dibêjin: »Meriv maceraperestekî ramanê ye. Ji gelek sedsalên dûr û heta nuha hertim ramiyaye. Pêşiyê li ser text û keviran bi awayekî piçûk, dû re li ser kevirên daçikandî, li ser sîlîndirên ji deremên sipî, li ser papîrusan bi hîyeroglîfiyê ramiyaye. Anuha jî di pirtûkan de di navîna du bergan de dirame.

Nebaştirîn hêla pirtûkekê jî ev e ko di navîna du bergan de nixumandî ye. Li ser zinaran, li ser kevirên daçikandî nivisandina derewan pir çetin bû. Ji ber ko tava royê gelek dijwar bû. Lê wî merivî, tavilê xwe vekîşand qurmê daran, hundurê şikeft û îbadetxanan ko bikani be li gor xwe ciyekî peyda bike û tê de xwe bi xwe ji xwe re derewan li hev bîne. Pirtûk jî şikefteke binê erdê, şikefteke dubergîn e. Ji wê çêtir jî cî tuneye ko meriv tê de xweş derewan bike.« Niviskar (D.H. Lawrence) rast dibêje, tu rast dibêjt û ez jî bi we re, xwendevanê hêja!

Rast e... rast e ko karê nivisandinê pirî caran weke lihevhanîna derewan e. Bi ruyê dunyayê ketine... ez dibêjim niviskar, tu bibêje qeşmer... a ev yên ha bi ruyê dunyayê ketine, ji xêra kaxez û pênûsên Xwedê bêyî ko li xwe, li hundurê xwe, li rastiya xwe vegezin, bi navê novel û romanên çêlî daran dikin ko çend pel û çend gilîçek pê ve şîn tîn, an jî çêlî evîna pisikan dikin... kûçik çawa bi hevdu ve dimînin û gelek tiştên weha...

Wek ko min got, heta derekê ez bi te re. Lê ez ji te re bi serê xwe û wan hemû serên pîrozwer sond dixwim û dibêjim: heta ko ji destê min were ez ê xwe ji vê rengdêra bêrûmet biparêzim. Min tew dil nîne ko ez ji te re derewan li hev bînim. Bawer bike ko pêwîst jî nekira, ne min ê serê xwe bêşanda û ne jî min ê ewqas wext li te biherimanda. Bi gotineke vekirîtir, di gundê me de pirseke min û şênîyan heye ko divê were bersivandin û safî bibe: Ew ji min re dibêjin, ev ji serê xwe çelq bûye, dîn bûye. Û ez jî... rast e, ez jî bi barana vî gundî şil bûme lê... lê anuha ez ji

wan re tişteki nabêjim. Ez ê dû re bi lêv bikim.

Lê ji anuha ve ez bi navê xwe û hemû şênîyên gundê xwe ji te lava dikim ko tu piştî xwendina vê pirtûkê destê xwe bidî ser rastiya Xwedê, bê tirs û bê şerm bibêjt... bibêjt ka ji me kî neheqê Xwedê ye.

NOT: Ez ê li vir nav û paşnavên wan, navê ber û eşîrên şênîyên gundê me neyinim ser pozê pênuşa xwe. Ez ê wan bi etîketan binavînim, etîketên ko wan bi awakî kolektîf bi hevdu ve zeliqandine. Ji bilî van etîketan, bi gotineke din, ji bilî van nav û naznavên ko wan li hev kirine, ez ê rengdêr û naznavêkî din bi kar neyinim. Gerçî ev naznavên ko wan li hev kirine tew jî naşibin navên naz, gotin di navîna me de, lê rengdêrên genî ne. Dîsa jî... dîsa jî şênîyên gundê me ne tenê di demên naxoşî û pevçûnê de, ne tenê di demên henek û fesadiyê de, meriv dikane bibêje ko di hemû roj û wextên Xwedê de jî ew van etîketan bi kar tînin û bi hevdu ve dizeliqînin. Divê ez li vir bidîme zanîn ko ji bilî şênîyên gundê me kesekî din bi van rengdêran nizanin. Ev jî baştir e ko... peyvikên ko li gundê me hatine çêkirin weke hunereke wan di nava şênîyên gundê me de bimînin.

*

Ko em mala seyda, lojmana dibistanê, mizgefta mala Xwedê û wan hemû malên qereçiyên ko zivistanan tîn û li vî gundî dihewin jî nebêjin, gundê me bi heftê avahiyên xwe, di navbera çiyakî jêrîn û yekî jorîn de mexel ketiye. Gundê me ji dûr ve xwediyê dîmena gundekî nola hemû gundan e. Jora wî rez û weke hersal jêra wî jî bîstan û pîvaz e. Roavayî gundê me bi kevir, bi şikeft û bi newalên kwîr in. Li hêla rohilat jî... li wir jî goristan û Mekanê Mala Dînan.

Mekanê Mala Dînan di nava miriyên salan de, li vê goristana gundê me xwediyê rûmeteke bilind e. Xêr û guneh li hustuyê şênîyên gundê me, rast û derew para wan be... lê li gor ko tê gotinê, dibêjin gelek devên xwar li vir rast bûne, qotik li vir ji nava colên pezan reviyane, gelek dayikên histewir, xwe havêtine bextê vî Mekanê Mala Dînan.

Çi bi ro û çî bi şev, ev Mekanê Mala Dînan bi darên xwe yên kevnare tirs û tariyeke mezin dadigire ser gundê me. Ji çar sed û bîst şênîyên gundê me bi kêmanî heşt kesên wan har, dehê wan dîn, bîstê wan cinî, sedê wan ehmaq, du sedê wan saxik... û yên mayî ne diyar in.

Bi gotineke din... a li vir ez ê gotina xwe ya ji bo wan bibêjim, ez ê

bibêjim: ko meriv dora gundê me bi keviran dîwar bike, derî û penceran di vî dîwarê dora gundê me de veke, weke personelên pêwîst asîstan, doktor û psîkologan bîne gundê me, wê çaxê... wê çaxê rasterast tîmarxaneyeke rengîn ê ji vî gundê me derkeve.

Lê ko we bivê, em ji taxa jorîn dest bi nîgara malên gundê me bikin. Li rojavayê bakurê gundê me bîreke mezin heye. Piraniya malên gundê me ava xwe ya vexwarinê ji vê bîrê hildikêşin, dewarên xwe li ser vê bîrê avdidin û gelek caran, tenên xwe jî dîsa li ser vê bîrê dişon. Ji ber vê yekê, ji berbangê heta derengî şevê jî ji şênîyên gundê me hertim çend kes li ser vê bîrê peyda dibin.

Lê pîrozweriya vê bîra gundê me ne tenê ji fonksiyona avê ye, herweha weke ciyekî hevdîtînê jî rolekî xwe heye. Keç û bûkên ko bixwazin (keç û bûkên gundê me hemû jî vî tiştî dixwazin.) fesadiya yekê an jî çêlî xortekî gundê me bikin, hebûna vê bîra me ji bo wan rêyeke herî baş û dayîneke Xwedê ye. Lê min dixwest ko ez dest bi nîgara malên gundê me bikim.

MAL: 1

Li kêleka vê bîra mezin, mala Poznîkal î gavanê gundê me heye. Navbera mal û bîrê bi qasî sê werîsan e. Pencera oda mala wan rasterast li pêşberî vê bîrê ye. Bi gotineke din, ji bo keç û xortên gundê me ciyekî stratejîk e. Lewra gelek xortên dildar tên mala gavanê me, di vê pencerê re li keçan dinêrin, (ne tenê keç, di gundê me de mêr hene ko li jinan jî dinêrin.) dest û destmalên xwe ji wan re dileqînin û tew carina di vê pencerê re neynikan jî didine çavên wan. Ji ber vê yekê ye ko di bêrikên hemû xort û heşaşên gundê me de hertim neynikek peyda dibe.

Li vir tiştê herî seyr ev e ko hemû gundiyên me jî bi wersira vê malê û vê pencerê dizanin. Lê kesek zêde dilê xwe teng nake. Gerçî sê sal beriya nuha çend kesên xwediyên namûsên mezin li vê yekê varqilîn, bi hêrs û gef hatin ber deriyê mala gavanê gundê me, peyv li ruyê hemû endamên malê xistin ko ew wê pencera mala xwe dîwar bikin. Lê Xwedê li ruyê keç û xortên gundê me mêze kir (ji vî aliyê de carina Xwedê li ruyê gundiyên me mêze dike.) û Poznîkal î gavanê gundê me jî weha bersiva wan da:

— Ez ji we re vekirî bibêjim. Pencera mala min, pencera dilan e û pencerên weha pîrozwer jî nabe ko meriv dîwar bikin. Ko we bivê, wê çaxê kerem bikin, serê min û zarokên min jêkin û weke keviran pê pencera mala min dîwar bikin.

Ji wê rojê û vir de ye ko ev gotinên gavanê gundê me di nava keç û xortan de bûye şiyareke benîştane. Daxwazeke wusa li wan rabûye ko ew van gotinên Poznîkal î gavanê gundê me li zinaran bikolin, li dîwaran binivîsînin.

Lê mala gavanê gundê me ne tenê bi keç û xortan xweş in. Bi gotineke rastirîn, mezin û piçûkên mala gavanê gundê me hemû jî zarxweş, xwînşêrîn, bi mezinan re mezin û bi piçûkan re piçûk in. Dibe ko ev yeka ha ji fonksiyona gavaniyê be. Lê ji çi dibe bila bibe, li vê dunyayê tiştê herî girîng ew e ko meriv bi herkesî xweş be û li gor dilê herkesî be. A ev mala gavanê gundê me jî maleke wusa ye. Nefspiçûk in. Tişteki ko li gor pîvana şênîyên gundê me xirab be jî, ji bo mala Poznîkal î gavanê gundê me

pir normal e. Serqisê, sê sal beriya nuha mamosteyekî me î heşaş hebû. Di pencera (ew pencera ko xwendevan pê dizane) vê malê re keça seydayê me ji rê derxist û rojekê dîsa di vê malê de ew maç kir. Lê endamên xwediyên malê tew jî dilê xwe teng ne kirin û ji wan re ne gotin: hûn mala me bi kar tînin. Bi gotineke din, di vî gundê me de mala herî demokrat, mala Poznîkal î gavanê gundê me ye.

Tenê aliyekî wan... aliyekî wan î seyr heye ko şênîyên gundê me jê naxoş in: çi rast çi çewt, çi bûyer û gotinên ko bigêhîje vê malê, endamên vê malê di dest de li ser dipeyvîn, şirove dikin, biryara herî dawîn jî didin û wan gotinan, wan bûyeran gêrî hewşê dikin, ji wir radikînan û li kuçên gund belav dikin. Ji xwe ew bûyera mamostê me î heşaş û keça seyda jî dîsa ji vê malê belav bû bû.

Çawa dikin, bi çi huner û çi jîriyê wusa zû belav dikin, ew êdî Xwedê pê dizane. Ji ber van tevgerên wan, rîsîpiyên gundê me dû re hevokek jî bi pey vê mala gavanê gundê me xistin û gotin:

— Fis di mala Poznîkal î gavanê me de disekine, lê qise nasekine!

MAL: 2

Li hêla jêrîn, bi vê mala gavanê gundê me ve xaniyekî mezin î li ser du qatan heye. Avahiyeke xweşik e û ev avahîya ha bi destên xwediyên malê hatiye avakirin. hemû mêrên ko ji vê malê derdikevin, hîn di xortaniya xwe de dest bi lêkirina dîwaran dikin û herweha hemû dewlemendên gundê me jî xaniyên xwe bi mêrên vê malê didine lêkirinê. Bi gotineke din, mêrên ko ji vê malê radibin, nanê xwe ji keviran derdixin. Lê wek ko xwendevan jî pê dizane, ev hevoka ha bi gelek aliyên xwe yên negatîv, bêhneke metelokî jî dide. »Nanê xwe ji kêvir derdixin« tê maneyeke din jî: bi çi awayî dibe bila bibe, ew ji heq xwe derdikeve.

Lê awayê ko di gundê me de li ser vê malê tê gotinê ew e ko ev mala ha bi virekiyê, bi fesadiyê, bi dekûdolaban ciyê xwe çêdikin û ko biqewume nangermiyê dikin û karê xwe li hev tînin. Di van salên dawîn de şênîyên gundê me di dewsa peyva nangermiyê de, gotineke din bi kar tînin û dibêjin: quzekiyê dikin. Li gor gotinên salmezinên gundê me, dibêjin ev mala ha ji berê de wusa ye. Wê çaxê jî meriv têdigêhîje ko ev xwiye mezinên vê malê herdem weke mîras ji zarokên wan re dimîne. Ev xwiye wan ne tê kirinê, ne tê firotinê û ne jî tê guhertinê.

Di roja îroyîn de jî sermiyanê vê malê merivekî bi bejneke bilind, simbêleke sor û gir e. Şênîyên gundê me navê Simbêlboq li vî zatî kirine. Dema ko kincan li xwe dike û di kuçên gundê me de dimeşe, tirseke dikeve dilê meriv. Lê şênîyên gundê me baş pê dizanin ko bi vê simbêlê, bi vê bejnê bizdonekekî wekî wî li dunyayê jî peyda nabe. Li gor gotina gundiyekekî me, ev zatê ha di şerekî gundê me û gundekî cîran de li paş zinarekî mezin xewirîye. Loma di nava malên gundê me de pê henekan dikin û dibêjin:

— Divê meriv bejn û simbêla simbêlboq pêşanî dijminan bide û bi şûn de vekîşîne.

Lê pirî caran jin û bi taybetî jî jinên gundê me dilên xwe li tîpên weha datînin. Ev zatê ha, bi gotina gundiyeke me, Simbêlboq, xwediyê du jinan e û her jinek jî bi rengê yê; jê yek keş û ya din jî bi rengê reş î naxoş e,

ji van reşên ko... na, nabe ko ez bi lêv bikim. Hejmara zarokên Simbêlboq... ez pê nizamim. Ji xwe ne ewqas girîng e jî. Ya girîng ev e ko meriv bizani be di roja îroyîn de ji van herdu rengan gelek zarok li hewşa mala Simbêlboq hene û weke genim û garis, meriv dikane van zarokan ji hev derxîne. Ji bilî van herdu helalên xwe, Simbêlboq bi çend jinebiyên gundê me re jî li ba dikeve. Xêr û guneh li hustuyê şênîyên gundê me, lê ev heşayîyên Simbêlboq bi awakî wusa têne gotinê ko ji romanên heşayîyê jî bêtir bala merivan dikêşînin. Gelek caran pê dan zanîn, ew ji vê rewşa wî haydar kirin û jê re gotin:

— Wext bêwext neçe malên jinebiyan, navnotî ê bi pey te bikeve.

Lê di her careke weha de jî wî li wan vegerand û got:

— Bila tiştêkî xirab neyê ser hişê we, ez diçim alîkariya wan dikim û ji wan re êzingan hûr dikim.

Lê bi çend rojan beriya nuha di kadîna mala jinebiyekê de hate girtin û ji dêla ve ko dîsa çêlî hûrkirina êzingan bike, rabû li riya helaliya vê yekê geriya û ew jinebiya ha ji xwe re xwest. Li gor gumanên şênîyên gundê me, li gel van hersê jinên xwe jî çavên Simbêlboq dîsa li der e. Li gor xwiye xwe yên taybetî, xwendayên xortên gundê me navek li vê malê kirine. Dibêjin: mala donjuan. Xort û xwendayên gundê me, ji kubariya xwe van peyvikên weha sergirtî an jî biyanî bi kar tînin. Wusa dikin ko zû bi zû neyê famkirinê. Lê pirî caran zimanê mezinên şênîyên gundê me van peyvikên sergirtî an jî biyanî nahewînin. Pêşiyê wan rengdêreke wusa vekirî wusa vekirî bi kar hanîn ko anuha ez nikanim bi lêv bikim. Lê anuha hinekî nerm kirine an jî guhertine û dibêjin: mala doxînsistan. Ev rengdêra ha ji rengdêra donjuaniyê çêtir dixuye û baştir jî li ciyê xwe rûdîne. Ji ber ko ne tenê mêrên vê malê, herweha jin û keçên vê malê jî weha ne. Ev serê demekê ye ko dibêjin berzewaca keça mala doxînsistan başwala li hewşê rûdîne, dawa xwe di ser çoga xwe de diqelibîne û dest bi şuştina kincan dike. Xêr û guneh li hustuyê wan lê... dibêjin, ev keça mala Simbêlboq ji piya jî mîza xwe kiriye.

Û ji ber vê yekê ye ko gelek xort û naşiyên gundê me wext bêwext riya xwe bi vê hewşa mala Simbêlboq î gundiyê me dixin û bi ava gunehkariyê çavên xwe dişon.

MAL: 3

Li jêra vê malê jî bi hewşeke fere maleke mezin heye. Di nava malên gundê me de mala herî mezin û fere bêguman ev mala ha ye. Ev mala bi qasî sî û sê serî şênîyên xwe hene. Di her rojên Xwedê de têrek arvan di hewşa vê malê de dibe hevîr û li ser sêlê dibe nan. Dema ko meriv dibîne di vê hewşê de amadeyîyên şivê çêdibin, meriv dibê qeyê mewlûdek an jî şahiyek heye. Lê ne wusa ye. Ev nan û ev şîva ha ji bo van sî û sê serî endamên vê malê ne.

Piçûk û mezinên endamên vê malê di nav hev de bi tiştêkî seyr bi hev ve hatine girêdanê. Ne kesek û ne jî tiştêkî din dikane wan ji hev dûrxîne... na tenê tiştêk... tenê tiştêk dikane wan ji hev veqetîne û ew jî mirina bi destê Xwedê ye.

Di xortaniya xwe de Kûpo î mezinê vê malê jî ev yeka ha ji herdu birayên xwe yên piçûk re gotibû bû... goti bû:

— Heta mirinê jî em ê bi hev re bimînin û bijîn.

Ji wê rojê û vir de ye ko ev hersê birayên şîrpak tev jin û zarokên xwe hemû jî di vê malê de li ser hev in. Ji bilî wan keçên ko ji vê malê û di vê malê de dibine jin, ew keçên ko ji derve jî tên û li vê malê dibine jin, êdî nikanin ji vê malê derkevin. Bi gotineke din, mîna mêşa ko bikeve kûpê dîmsê û pê ve bimîne, keça ko li vê mala Kûpo bibe jin êdî heta mirinê li vir e. Ev tişta di vê malê de bûye rêdarek û dimeşe. Ji ber vê yekê keçên ji vê malê hertim çavlider in, hêviya mêrekî derveyî malê dikin. Lewra ew dizanin... dizanin ko ew carekê keçaniya xwe li vê malê bi pismamekî xwe re kevin bikin, mana wê ew e ko ew ê heta mirinê jî di vê malê de bimînin.

Bi qasî sal û nîvekê beriya nuha ji birayên Kûpo, yê navîn dimire. Ne girîng e ko ji ber çi, lê Kûpo û Çavbeloq î birayê xwe yê piçûk li ser jin û namûsa birayê xwe î rihmetî dipeyivin û bi hev dişewirin. Ji bo ko namûsa wan nekeve ber destên xelkê, Çavbeloq pêşniyarekê davêje ber birayê xwe î Kûpo û jê re dibê:

— Bila bi biraziyê min re... em bi lawê te re bizewucînin. Herçiqaqas salê biraziyê min hîn ne bûye sêzdeh... lê xem nake.

Kûpo î mezinê malê daxwazeke din ji Çavbeloq dike û pê dide zanîn ko ew bi jina birayê xwe î rihmetî re bizewuce. Bi qasî salekê beriya nuha Kûpo î mezinê malê jina birayê xwe î rihmetî li Çavbeloq î birayê xwe î piçûk helal kir. Wî ev yeka kir lê mîna ko Xwedê ji wan re bibêje hûn çewtiyekê dikin, çar meh berê jî Çavbeloq î birayê Kûpo mir.

Helal û heramiya vê yekê, ew êdî Xwedê pê dizane, lê di roja îroyîn de herdu jinbirayên Kûpo di vê malê de bi wî mane. Heta nuha jî li ser vê yekê şirovên şênîyên gundê me belav ne bûne.

MAL: 4

Ko meriv di vê şîpa malên gundê me de ber bi jêr bimeşin, li rojavayê jêra gundê me xaniyekî din î li ser du qatan heye. Ev xaniyê ha mala Hecî Nîvçe î dikandarê gundê me ye. Ji bilî vê dikana Hecî Nîvçe jî, di roja îroyîn de dikan an jî çerçiyê gundê me tunene. Dikan an jî dikandar hene ko piştî demekê wenda dikin, an jî karên wan li hev tên, bi ser dikevin û demên dewlemendiyê bi wan ve xuya dibin.

Lê ev dikan an jî Hecî Nîvçe î dikandarê gundê me ne wusa ye. Bandora enflasyon û devaluasyonên herî xurt jî lê nabe. Ji xwe tiştên ko dikandarê me difiroşe jî ne ewqas gelek in. Ko ne ji du sê zarokên nerind be, carina heta sê çar mehan jî ev dikandarê me muşteriyekî li ber derê mala xwe nabîne. Lê dîsa jî dema ko derzîyek an jî kevirekî çaqmaqan ji yekî re pêwîst bike û biçê li deriyê mala Hecî Nîvçe î dikandarê gundê me bixîne, hûn wê çaxê li serbilindiya wî binêrin! Xwedêyo, di wê gavê de destê wî di çî karê de dibe bila bibe, ew ê bi bextiyariya dikandarekî mezin wî karê ha ji destê xwe berde, hêdî hêdî ber bi deriyê oda raketinê biçê, derî veke, ji refîkek jora caxên nivînan sandoqeke piçûk daxîne xwarê, kilîtên xwe ji ber pişta xwe derxîne û yek bi yek lê biceribîne heta ko yek lê tê. Pirî caran ew bi xwe jî bi ser ve nabe ko ji kilîtên wî kîjan kilîta vê dikana piçûk e.

Mîna yekî ko nû bi ser fonksiyona peran ve bibe, hertiştî bi peran dipêve û ji bo hertiştî peran dixwaze. Ji bo wî ne girîng e ko pereyekî pir an jî hindik e. Çi mezin çî piçûk, pere pere ne ji bo wî.

Firqûz û nerindên (firqûz û nerindên gundê me pir in.) gundê me bi vî xwî û tevgera Hecî Nîvçe dizanin. Dema ko dibînin nîr û halet li ser piyê wî ye ew ê biçê cot, an jî das û werîs li ser pişta kerê şidandiye û ew ê biçê çilo, wê çaxê... a wê çaxê ji van firqûzên gundê me yek radibe heta axpîna paş malan bi pey Hecî Nîvçe dikeve û pê dide zanîn ko dixwaze kevirekî çaqmaqan bikire. Bêyê ko bibêje na, Hecî Nîvçe ê xwe ji karê xwe bike, vegere malê, biçê ber wê sandoqa xwe ya piçûk û kevirekî çaqmaqan bifiroşe vî firqûzî. Tew hinek nerindên wusa hene ko dibêjin bila ew jî bi

deyn be û dixwazin vî deynê xwe heta demên bênderan bidin sekinandinê. Lê dîsa jî Hecî Nîvçe ne li dilê xwe digire û ne jî bêhna xwe teng dike. Tenê di ber xwe de:

— Na, dibêje, ez li ser sonda xwe me, bi deyn nadim. Deyn nexşên bêyomiyê ye!

Lê ko meriv ji Hecî Nîvçe bipirse û bibêje, çawa rengê bêyomiyê ye, wê çaxê ew ê ji we re serpehatiyeke weha bi lêv bike:

»— Li gor danezana termînalên otobûsên hecacan, diviya bû ez jî wê rojê saet di nehê sibê de li bajêr li ber termînalê bûyama. Ez wê sibê rabûm ko di wextê de biçim ser rê, dest li temaflekê bilind bikim û xwe bigêhînim termînala hecacan. Kesên ko bi min re rast dibûn, li axpîna paş malan min xatir ji wan xwest. A hemû jî sax in û pê dizanin. Beriya ko xwe bigêhînim ser rê, min bihîst ko ji paş ve dengê li min bilind dibe. Li paş xwe zivîrîm ko ev xortê mala Zîpo bi pey min ketiye. Xwedê jê re nehêle, firqûz!... Lê vegeyiam û min gotê:

— Te xêr e?...

Bi min da zanîn ko dixwaze kevirê çaqmaqan bikire. Lava kir, li ber min geriya û got:

— Xwedê heca te qebûl bike, hecî!... Ko ez anuha peyda nekim, heta ko tu vegeyî jî ez ê bê kevir û bê çaqmaq bimînim, hecî...

Min dilê wî ne şikand. Ji wir, ji nêzîkî rêya temafilan ez û wî... em bi lez vegeyian gund. Li malê, li ber sandoqa tiştan, min kevirê çaqmaqan derxist û dan xort... du lib xwestin... û dû re vegeyia ser min, bi hustuxwarî ji min pirsî ka bi deyn dibe an nabe. Dibe, nabe. Ev du peyvikên ha di navîna min wî de çûn û hatin. Min çêyîyek pê kir û gote wî:

— Baş e, heta ko ez vegeyiam...

Min dîsa da ser rê û ez çûm. Lê heta ko min xwe dîsa gihand ser rê, temafilên sibê ne ma bûn. Li taştiya temafilê hat, min destê xwe lê rakir, ne sekinî. Ji şeytanî re wê rojê temafil dagirtû bû. Cî tune bû. Li jora temafilê jî gelek meriv rûniştî bûn. Ko bisekiniya min ê jî li jora temafilê xwe bi derekê ve bizeliqanda, lê ne sekinî. Taştiya şikiya, yeke din hat. Sekinî. Ez lê siwar bûm. Lê heta bajêr jî ez bi tirs bûm, tirs ko ez ê ji refê hecacan bimînim. Li termînalê tirs min hate serê min. Ez jê mam. Karmendên termînalê bi min dan zanîne ko ew ê min bişînin termînala bajarekî biyanî. Min nêhîrî ko nabe. Ne ziman û ne jî hogir... bi hêrs û xemgînî ez vegeyiam gund...«

Ev sonda ha, li payîza sala çûyî, wê rojê, li axpîna paş malên gundê me,

li pêş çavên şêniyan ji devê Hecî Nîvçe derketiye. Sonda ko bi deyn tiştan nafiroşe. Û ev navê hecîtiya nîvçe jî şêniyên gundê me wê rojê, li wê ax-pînê bi vî dikandarê gundê me ve kirine.

MAL: 5

Li perê rohilatî gundê me li hêla jorîn xaniyekî nizim heye. Dîwarê pêşîn î ko li gund mêze dike, bi qasî çar mîtroyan ji erdê bilind e û paşiya xênî jî bi qasî çend bihustan ji riya paş malê bilindtir e. Di navbera xênî û goristanê de ev riya piçûk tenê heye.

Dema ko meriv di deriyê hewşa vê malê re derbasî hêla hundur bibin, li piştî pencera odê seriyekî rût ê bi ber çavên meriv bikeve. Ev serê rût serê Cefto î gundiye me ye. Hertim perçek kaxiz, defter an jî pirtûkek di dest de ye û li ber vê pencerê rûniştî ye. Di rojên şil û tarî de li hêla hundur e, di rojên germ û ronahî de jî li hêla der e. Di hêla hundur de, di dîwarê ber sekûka xwe de refikeke piçûk çêkiriye, pirtûk û ew hemû kaxizên xwe yên ko têne xwendinê li vir dihewîne. Piraniya pirtûkên wî ji van çîrokên oldariyê ne: Weke Rustemê Zal, Heretî Elî û Kerbela, Hêzên veşartî, Hunera Fal û Şirovên Xewnan... çî dibe bila bibe, di gundê me de yekî ko xwediyê refikeke pirtûkxane be, ew jî Cefto ye. Her gava ko wext lê were û guhdarekî peyda bike, wê çaxê jî guhdarê xwe re ji van pirtûkan yekî dixwîne. Di xwendina her hevokekî de jî bi qasî sê çar hevokan şirove dike, dîtînen xwe bi lêv dike ko baş têkeve serê guhdarê wî.

Di her rojên Xwedê de du sê xortên gundê me li hewşa mala Cefto peyda dibin, bi bêjîngan nokên sipî, çortan û toraqê dikişînin mala wî, daxwaz û şewata dilên xwe jê re vedikin, vedikin ko Cefto jî bi hunera xwe û van pirtûkan bersiva agirê evîna dilê wan bide û çareser bike.

Pirî caran xortên gundê me diçin ba Cefto, gilî û gazineke (gilî û gazînen hemû xortên gundê me, kê m zêde wek hev in.) weha dikin:

— Ez wekî dînekî ji keçîkê hez dikim, lê ew tew li min jî mêze nake. Ez çî bikim?

Wê çaxê jî Cefto î gundiye me bi tevgereke ilimdarane pirtûkekê ji refîka xwe ya dîwêr dadixîne, dixwîne û dibêje:

— Biçe weha bike: Çel lib baqlên hişk peyda bike. Li ser deh libên wan Ya Hennán binivîsîne. Li ser deh libên din Ya Mennán, li ser deh libên mayî Ya Deyyán û li ser deh libên dawîn jî Ya Sultán binivîsîne. Dû re

yek bi yek li ser her libeke baqle Amener Resûlu'yê bixwîne û bavêje nava agir. Dema ko tu davêjî nava êgir jî divê tu lava bikî û bibêjî: »Filankesa keça bêvankesê weke van baqlên ha ji evîna min bişewite.« Û piştî viya jî divê sê Îhlâs û sê silawat were xwendin. Heta ko ev çel lib baqlên ha di agir de bişewite, ew keçika te, ew ê jî ji evîna te bibe weke dînekê.

Ji bo xatirê ko li gundê me baqle peyda nabin, li gor meziniya ilmê xwe Cefto î gundiyê me alternatîfeke din dide ber xortên gundê me û dibê:

— An jî vê lavayê bike: »Ya Kavî, ya Gânî, ya Alî, ya Velî, ya Azîz, ya Rahîm, ya Rab, ya Zu'l- Celal, zu'l Mecîd, fa'al lemma yezîd. Bîlheqqî âhîyyen bîrahmetîke ya Erhamurrahimîn.« Di ser tiştêkî xwarinê de, di ser gul an jî destmalekê de vê lavayê bixwîne û pift bike. Dû re vî tiştê xwarinê bi keçikê bide xwarin, wê gulê an jî wê destmalê bide bînkirin. A wê çaxê ew keçika ê xwe bide aliyê te û ji te hez bike.

Ji ber vê meziniya ilimdariya Cefto î gundiyê me ne tenê xortên gundê me, hemû şênîyên me jî rûmeteke pêwîst didine wî. Bi taybetî dema ko li ser xewn û vê pirtûka Şirovên Xewnan dipeyive, herkes dixwaze guhdariya wî bike.

Lê piştî navnotiyeke bêyom hertişt serûbinê dibe û Cefto î gundiyê me jî vê rûmeta xwe dikeve. Di roja îroyîn de di nava gundê me de navek jî bi pey xistine û dibêjin:

— Ew jî doxînsistekî miriyê jinan e!

Xêr û guneh li hustuyê wan be, dibêjin di şirova xewna jinebiyekê de destê xwe havêtiye pêsîrên wê û bi vî rengî gelek gotinên naxoş li nava gund belav dibe. Jinebiya ko çûye ba wî, bi awakî kurt û sergirtî pê daye zanîn ko di xewnê de nerindekî destê xwe havêtiye wê. Cefto î gundiyê me jî di ser pirtûka xwe ya Şirovên Xewnan de xwar bûye, ji rûpeleke wê hinek tişt xwendiyê û dû re gotiye:

— Wî nerindî, destdirêjiya kuderê te kir?

Jinebiyê hinekî şerm kiriye, serê xwe xistiye ber xwe, bêyî ko li ruyê Cefto binêre, herdu destên xwe ber bi pêsîrên xwe bilind kiriye û gotiye:

— Dest havête pêsîrên min.

Cefto careke din di ser pirtûkê de xwar bûye û gotiye:

— Destekî xwe, an herdu destên xwe havêtin te?

Jinebiyê bi ruyekî soromoro gotiye:

— Pêşiyê destekî xwe... destekî xwe ber bi min dirêj kir û dû re jî herdu destên xwe...

Cefto î gundiyê me hilmekê din di ser pirtûkê de xwar bûye, ponijiyê

û li jinebiyê vegerandiye:

— Ma te ne kir ko... tu xwe ji ber wan destên nerind biparêzî?... te xwe venekişand?...

Ji şermesariyê dev li jinebiyê hatiye girêdan û deng jê derneketiye. Cefto pirsra xwe dubare kiriye û gotiye:

— Ma... te hewar ne kir?... Te ne kir qîreqîr?...

Bi ruyekî şermok û dengêkî nizim jinebiyê di ber xwe de:

— Na, gotiye, nayê bîra min...

Cefto rûpela pirtûkê lê qulipandiye, ji wê rûpelê jî çend rêzik xwendiyê, dû re li ruyê jinebiyê nêhiriye û gotiye:

— Qêrîn û hewara di xewnê de ne tiştêkî baş e, ne xêr e... lê dîsa jî bîne bîra xwe ka di wê gavê de te çi kir. Em bibêjin ko anuha tu di xewnekê de ye û wî nerindî jî... a wî jî wusa destên xwe ber bi pêsrên te dirêj kiriye...

Bi van gotinên xwe re Cefto î gundiye me pêşiyê mîna xewgerekî herdu destên xwe ber bi pêsrên jinebiyê dirêj kiriye, dû re hustuyê xwe ber bi ruyê jinebiyê dirêj kiriye, paşîngê jî xwe dirêj kiriye, jinebî dirêj kiriye... Gerçî di nava şênîyên gundê me de tê gotin ko Cefto î gundiye me hîn gelek tiştên din jî dirêj kiriye, lê em dirêj nekin. Em kurt bibirin û bibêjin... îro jî dema gundiyeke me dibîne ko Cefto li paş an jî li pêş wê pencerê perçekek kaxiz dixwîne, di dilê xwe de an jî bi dizî weha dibêje:

— Dîsa dixwîne... weke kewekî dixwîne û li bendî nêçira xwe ye.

MAL: 6

Li pêşiya vê mala Cefto maleke din heye. Maleke nexşîn e... na! Mala şeytên e... na, ew jî nine!... rawestin ez ji serî de kat bikim û êdî hûn bi xwe navekî li vê malê bikin. Ji ber ko li ser vê yekê şênîyên gundê me jî li hev ne kirine.

Xwedê yek e, lê ev mala ha bi sê kesan e. Jin û mêrekî gundî. Ji bilî keçeke salbuhurî û ji çavekî xwe kwîr zarokên wan tune. Lê dîsa jî şênîyên gundê me naxwazin an jî newêrin bi vê malê re têkevin têkiliyên germ.

— Maleke bêyom e, dibêjin û xwe ji vê malê didin hev. Êdî baweriyê wusa li gundiyan me çêbûye ko silav û serlêdaneke li vê malê, pevçûn e, mirin e. Ji ber vê baweriyê xwe heta ko ji şênîyên gundê me tê, ew jî xêr û şerê vê malê direvin û:

— Ko ne ji bo wan cejnrojên pîrozwer be kesek naçe mala Fistûj, dibêjin.

Sedemê vê tirs û vê baweriyê çîrokek dirêj e. Rasterast bi qasî jiya vê yekçava keça mala Fistûj dirêj e. Li gor ko tê gotinê, di wan deman de jina Fistûj bi vê keça xwe nexweş bûye. Rojekê li hênîkayîya eywana mala xwe, li ser sekûkê di xew de bûye. Fistûj jî li hêla der li hewşê xerîkî karekî bûye. A di wê gavê de giriyê zarokê sawa ji aliyê hundur ketiye guhê Fistûj. Bi kêfa ko ew ê bibe bav, Fistûj bezîyaye ber sekûka eywanê, bi dilpekî destê xwe li çîpên jina xwe pelandiye, lê tiştêkî sawa ne dîtiye. A wê çaxê Fistûj tégêhîştiye ko zaroka wan di zikê diya xwe de giriyaye. Şênîyên gundê me bi vê yekê bawer ne kirine û gotine: Ev tiştêkî seyr û dûrî aqilan e!

Lê dû re rastî bûyereke seyrtir hatine. Piştî demekê ji mala Fistûj re ev keçika bûye. Rojekê jineke cîran çûye mala Fistûj ko şûjinekê deyn bike. Jina Fistûj rabûye qul ne maye li şûjina malê geriyaye lê ne dîtiye. Bi hêrs û gotin nalet li çavên Şeytên haniye û dû re vegeriyaye ser jinika cîran û:

«— Ez şûjinê nabînim.» gotiye. A di wê gavê de vê keça mala Fistûj di pêçekiya xwe ya çelrojî de:

«— Şûjin li ber çavîka kewara garis e.» gotiye. Paşîngê nêhirîne ko bi

rastî jî şûjin li wir bûye.

Ku di wê gavê de vê jinika cîran jî ev gotinên pêçeka mala Fistûj ne bi-hîsta, gundiyên me ê dîsa bawer nekirana. Lê ji wê rojê û vir de dibêjin: »Ev mala ha aliyekî xwe î tarî û veşartî heye, bêyom e, çifta vê malê li merivan dikeve, li gundê me dikeve.« Li gor gotinên gundiyên me, ne carek û ne dudu, her mal û her bereke gundê me di nav xwe de li ser vê yekê sekinîne, li ser ketine ramanên têvel û bi hev şewirîne, dû re gelek caran bi baldarî ceribandine ko ev baweriya wan rast derketiye... rast derketiye ko mala Fistûj nîşaneke bêyomiyê ye.

Di van ceribandinan de cara herî xirab jî li ber mizgefta gund bûye. Şênîyên gundê me li ber mizgeftê gihîştine hev ko vatiniya xwe ya olî bi cî bînin. Li vir çend xortên mereqdar dîtine ko Fistûj î gundiye me jî ber bi mala Xwedê tê. Xortan peyva xwe yek kirine ko bêyomiya Fistûj û mala wî bipîvin. Fistûj hatiye û weke şênîyên mayî ew jî li bendî wexta limêja îniyê sekinîye. Xwedê dizane bê çima, lê di vê navberê de ji van xortên mereqdar yek kenîyaye û ji bo ko kenê wî bala kesekî nekişîne, li saeta xwe nêhiriye û di ber xwe de gotiye:

— Ev bimbareka wextê jî ewqas dereng ket!

Ji şeytanî re ev dengê ha li guhê gundiye me î sofî Kurmî ketiye, bi enîrîn li xwediyê deng mêze kiriye û gotiye:

— Tiştê ko me ne bihîsti bû jî me bihîst. Ev çi firqûzî ye, gidî!... Qaşo misilman e, ho!...

Xort î xwediyê saetê bi pişîrîn li sofî Kurmî nêhirîye û gotiye:

— Ne misilman im, lê ez çi me, sofî Kurmî?

Sofî Kurmî destê xwe ber bi xort hejandiye û gotiye:

— Tu qeşmer î û ne tişteki din!... Divê meriv suxre neke! Limêja îniyê divê di wexta xwe de bibe!...

Qeşmer li ber van gotinan danexwariye û gotiye:

— Ê erê baş e... tu limêja xwe di wexta xwe de bike, sofî Kurmî!... ma kê xwe daye pêşiya te û wextê, malxirab!...

Sofî Kurmî hêrs bûye, rabûye ser xwe û gotiye:

— Malxirab tu û heft sed bavê xwe ne, qeşmer!

Dengê sofî Kurmî bilind bûye û hemû misilmanên li ber vî deriyê mala Xwedê jî ketine navîna wan. Lê sofî Kurmî û wî Qeşmerî her xwe rakişandine hev û peyvên xirab ji hev re gotine. Dû re pevçûn feretir bûye, ji herdu seriyan alîgir derketine rastê û kevir li hev rakirine. Pîştî ko çend xêrxwazan xwe havêtine bextê wan û li ber geriyane, ev nax-

oşiya ha jî rabûye.

Dû re... dû re jî şênîyên gundê me li ser vê pevçûnê peyivîne, şewirîne û mêze kirine ko êdî nabe. Di dawîya dawîn de rabûne rasterast ji Fistûj re gotine:

— Heyran, ji bona Xwedê, ji bona silametiya gundê me nekeve nava civatên gund, aliyekî te î cinî û şeytanî heye ko te bi xwe jî hay jê nîne.

Ji wê rojê û pêve hemû gundiyan me li dijî mala Fistûj gotinên xwe yek kirine û bi yek zimanî dipeyivin. Ne tenê mêr, jinên gundê me jî rika xwe li jin û keça malê girêdane û:

— Çavên wan xirab in, dibêjin.

Dema ko keç û jina Fistûj î gundiye me di kuçên gund de dimeşin, jin û bûkên gundê me zarokên xwe didine kêleka xwe û ji van çavên xirab disitirînin. Lê dîsa jî mala Fistûj van gotinên gundiyan li xwe nagirin, bêhna xwe teng nakin û xewên şevan li xwe naherimînin. Tenê şevêkê... ji şevan şevtariyeke buhara navîn e. Mîna ko zinarên mezin di ser banên xaniyên gund de gindor bibin, şîrqîn û gurmîna birûskan e û ji asimanan serjêrî xwarê dibin. Di her carên weha de şênîyên ko vê şevê payî ne, dibînin bê çawa xanî dihejin. Ji van şênîyên ko di vê şevê de payî ne, jê yek jî ev Fistûj î gundiye me ye. Di nava nivînan de çavên wî li pencera xênî ye. Carina ew awurên wî di pencerê re ber bi asimanan bilind û di ewrên reştarî de wenda dibin. Û ji nişka ve bi qasî hezar û yek werîsekî tîrêjê xurt ji wan bilindiyên asimanan dadikeve xwarê. Çavên herî saxlem jî li ber van tîrêjan reş dibin û lîlik pê dikevin. Fistûj î gundiye me bi gunehweşî radibe, lampê vêdixê, tev lampê ber bi axoyê malê diçe ko hespê xwe alif bike.

Bi vekirina deriyê axo re li ser piştê hespê xwe î tazî siwarekî sipî dibîne. Siwarekî bê dest û bê serî mîna telpekî ewrê sipî ye. Tirsek li Fistûj çêdibe, bi mitûmatî çavên xwe dikute ko têbigêhîje ka ew kî û çî ye li ser piştê hespê wî. Ronahiya lampa di dest de siyekê ji hespê wî çêdike û li dîwarê hember raber dide. Li gel ko siya hespê li dîwêr mezintir jî xuya dike, lê siya wî siwarê sipî tune. Pêşiyê di dilê xwe de: »Ev ruhekî asimanî ye, lewra siya ruhên asimanî tune.« dibêje, dû re tavilê dikeve dudiliyeke din û dîsa xwe bi xwe dibê: »Çavên min êdî pîr bûne û ev tenê li ber çavên min wusa xuyaye.« Lê li vir mîna ko ji gewriyeke zengalî derkeve, dengêkî nîvçe û bi xîzêxîz li guhên wî dikeve. »Ma tu ji vê dunyayê têr ne bûyî?«

Mîna ko heta nuha pirseke weha ji xwe ne kiri be, tirseke bêyom digire ser laşê Fistûj î gundiye me. Dev û lêvên wî hişk dibin, dixwaze bi gavekê

zûtir ji tirs a hundurê xwe, ji bêdengiya axo û ji wî siwarê sipî bi şûn de bireve. Dema ko xwe digêhîne ser nivînên xwe birûskeke tava îşevîn dîsa vedide, hundurê odê rohnî dibe û di vê navberê de ruyê Pîrosa jina xwe jî dibîne. Hêdîka li kêleka wê rûdine, destê xwe li tengala wê dipelîne û bi dengê tevlihev dibê:

— Ra... Pîr... ca rabe Pîros...

Pîrosa pîrejin radibe, bi çavên serxew Fistûj î mêrê xwe û lampa di destê wî de dibîne. Her cara ko birûsk vedide û hundurê odê bi rengê zivîn rohnî dike, Pîrosa pîrejin baştir dibîne bê serçavê mêrê wê çiqasî zuwa û tirsdar e. Piştî ko Fistûj ji wê re çêlî axo û wî siwarê sipî dike, nîvtirs û nîvmereqî li Pîrosa pîrejin jî çêdibe. Ji bo ko tirs a di dilên xwe de siviktir bikin, diçin hêla eywanê Sosina keça xwe jî ji xew şiyar dikin ko bi hev re biçine axo. Hersê endamê vê malê bi tirs û mereq ber bi axo diçin. Deriyê axo hîn jî vekirî ye. Hesp li ciyê xwe î berê ye, lê ne tiştekî seyr û ne jî siwarekî sipî. Nêzikî hespê nabin. Ji dûr ve li ber deriyê axo Fistûj ji Sosina keça xwe û Pîrosa jina xwe re qal dike, lampa di destê xwe de di ser serê xwe re bilind dike û bi destê din jî nîgara wî siwarê sipî dike. Lê ew tiştê ko wî dîtî bû û dixwest bibêje, anuha bûye weke derewekê û li wir tune.

Fistûj î gundiyê me piştî wê şevê du rojên din jî li ser lingan digere. Gundî û cîranên ko bêdil rastî wî tî, ew vê bûyera ha ji wan re jî bi lêv dike. Lê kesek guhê xwe nade wî. Roja sisiyan Fistûj î gundiyê me biryara xwe dide, ji nişka ve dikeve nivînan û mirinê dipê. Ev bûyera wî di kuçên gund de deng dide û li gel bêyomiya vê malê jî, pêşiyê derûcîran û dû re jî şênîyên gundê me li paş serê wî dicivin ser hev û dibên:

— Rabe ser xwe Fistûj, mirin ji te dûr e!

Lê mîna ko ji xwe re kiri be rik û bixwaze rojekê zûtir ji vê dunyayê bar bike:

— Na, dibêje, mirina min ne dûr e. Erê dereke min nayêşe û ez ne nexweş im jî... lê ez mirina xwe dibînim. Dibînim ko weke tirêjeke rengîn carina tê serlêdana min, xwe berdide nava laşê min û wê çaxê jî sivik û sivik dibim.

Bi vî awayî pencera oda Fistûj î gundiyê me du caran tarî û du caran rohnî dibe. Şênîyên gund bi wî de dikevin û dibên:

— Rabe ser xwe, li ber Xwedê asê nebe!

Lê ev gotinên gundiyan nikane wî ji nava nivînan rake. Tenê di demên limêj û xwarina xwe de radibe, banî Xwedê dike, dixwe, vedixwe û dîsa dikeve wan nivînên xwe. Mîna ko bibêjin, ev ne ye mirinê ye, piştî sê ro-

jan şênîyên gund li paş serê Fistûj kê m dibin û ji bilî jin û keça wî kesek li ber serê wî namîne. Lê beriya ko tariya şeva çaran li Fistûj î gundiye me rohnî bibe, jin û keça wî têdigêhîjin û dibînin ko rewşa wî ne baş e. Dibînin bê çawa lêhêfa ser xwe hildavêje, diqîre û li cin û şeytan hêrs dibe. Yekçava Sosina keça wî dilezîne û hewarê digêhîne cîranan. Cîranên herî nêzik tenê xwe digêhînin ser û dibînin. Ew jî dibînin bê çawa li şeytên hêrs dibe û dibêje:

— Doqoyê kwîr!... bihêle ez bi rihetî bimirim! Xwe ji ser riya mirina min bide alî!...

Dû re vedigere ser kevnejina xwe û jê re dibê:

— Va ez ê biçim, Pîros, min hêvî heye ko tu jî zû bidî pey min.

Sibê dema ko şênîyên gundê me mirina Fistûj dibîhisin, li ber dikevin û ditirsin. Di nav xwe de dipeyivin û xwe bi xwe dibêjin: »Mirineke weha bêsedem û bêwext!« Piştî ko Fistûj dikine erdê û vedigerin, li gor berbora gundê me tîn sê roj û sê şevan li mala Fistûj î rihmetî radibin û rûdinin. Çay li ser çayê germ dibe, bêjîngêk titûn tê kişandin. Di rabûn û rûniştina xwe de çêlî başî û rindiyên Fistûj dikin. Mîna ko newêrin li paş yekî mirî bipeyivin, ji şênîyên gund kesek nebaşiyên Fistûj bi lêv nake, nabêjin ko merivekî bêyom bû û xwe jê dîrdixistin. Di vê rabûn û rûniştinê de çêlî kêfxweşiya xwe jî nakin. Lê dîsa jî di kuçan de gelek şênîyên gundê me vê mirina Fistûj bi kêfxweşî ji hev re kat dikin. Kat dikin ko herweha ji bêyomiyekê pak bûne, ji sosirmetekê filitîne.

Piştî van sê rojên sersaxiya li mala Fistûj, Pîrosa jina wî tîne wan nivînen Fistûj dîsa li dewsa berê radixe û vê carê jî ew dikeve nava wan. Ji malên gund jin û bûkên ko hîn xerîkî alîkariya şîna mala wan e, pêşiyê dibêjin qeyê ji hatûçûya mêvanên sersaxiyê westiyaye. Lê dû re têdigêhîjin ko Pîros xanim jî li ser wesîyetnama mêrê xwe ketiye nivînan û ew jî çêlî mirina xwe dike. Vê carê jî jin û bûkên gund li paş serê wê xwe davêjine bextê wê û dibêjin:

— Wusa neke, Pîros! Fistûj î rihmetî jî bi henekan mirin hanî ber derê xwe. We bi henekan mirin kişand ber derê xwe... Şerm e, gidî!

Lê Pîros xanima jina Fistûj î rihmetî ne ji van gotinan şerm dike û ne jî ji van gotinan ditirse. Ew weke xwe dike û dibêje:

— Hûn çî dibêjin, bibêjin... lê wexta mirina min jî hatiye... şikir ji Xwedê re, min jî têra xwe li vê dunyayê xwe kevin kir.

Bi van gotinên xwe re bi çavekî şil li keça xwe dinêre, dibê:

— Lê heyfa min bi Sosina keça min tê... kê m e... heta vî salî jî kesekî ew

ne xwestiye... ji vir û weha bixwazin jî ew ê têkeve ber destan... berdestî çetin e... hêviya min ji Rebbê alemê heye ko ew jî bide pey me û nekeve ber destan!...

Li vir jinên gundiyan me dibînin bê Sosina yekçav û sîsale çawa xwe davêje ser nivînan diya xwe, digirî û dibê:

— Bi destê min bigire û min jî bi xwe re bibe, dayê! Min bi tenê nehêle, dayê!...

Şênîyan ko dû re bi vê bûyerê, bi van gotinan dihesin, dîsa hinek dikenin, hinek jî ditirsin û di navîna xwe de dibêjin:

— Fistûj î mêrê wê jî bi vî awayî keti bû nivînan û çêlî mirinê dikir. Ne dûrî aqilan e ko ev jinika ha jî bide pey wî.

Gotinên gundiyan me rast derdikevin. Heyşteke di ser Pîrosa pîrejin re derbas nabe, mirina wê jî di nava gund de deng dide. Li ser vê yekê şênîyan gundê me êdî bi tevgerên vê malê nakenin. Tirsek dadikve ser gundê me û weke siyeke bêyom di nava şênîyan de digere. Piştî ko cendekê Pîrosa pîrejin jî li goristanê, di ber gorna mêrê wê de tê veşartin, jinên gundê me wan nivînan ji mala Fistûj radikin û dibin di mizgefta gundê me de datînin. Wusa dikin ko Sosina keça malê jî nekeve wan nivînan. Lê hîn di roja pêşîn de Sosina yekçav li quncikekî mala bavê xwe tişteki li xwe dipêçe û ranabe. Nan û av di gewriya wê de naçe û dibê:

— Nan û ava ko li vê dunyayê di gewriya min de çû, têra min dike.

Ev bûyera dramîk di kuçên gund de li hev digere, di demeke kurt de di derî û rojînan re dikeve hundurê malên gundê me û di devê şênîyan gundê me de dibe benîşt. Dîtinên seyda û feqîyan gundê me dibin du beş û dikevin pêşîrên hev. Gelek şirove derdikevin. Hinek dibêjin:

— Ev mala ha maleke şeytanî ye. Ev gotinên ha Şeytan bi wan dide gotinê. Gotin û tevgerên weha gunehkarî ye, asêbûn e... asêbûna li ber Xwedê ye.

Hinek jî dibêjin:

— Na, ev mala ha maleke asimanî ye ko Xwedê daye gundê me, gotin û tevgerên weha nexşîn in, merivên ko bi mirina xwe dizanin, ne merivên pûç û vala ne.

Lê şirovên gundiyan me çî dibin, bila bibin, mirin carekê ketiye vê malê, hêlîn girêdaye û êdî zû bi zû dernakeve. Heta ko Sosina yekçav jî ji vê malê, ji vî gundî û ji vê dunyayê bar dike, mirin ji vê malê dernakeve. Di navbera bîst û yek rojan de sê gornên bi xweliyan nû li berwarê goristana gundê me di ber hev de, bi destên şênîyan gundê me têne kolandin.

Îro li ser mirinên endamên vê malê baweriyên gundiyên me bûne du beş.

Li gor baweriyên beşa yekem: ne tenê li gundê me, dibe ko li dunyayê jî êdî maleke weha seyr û şeytanî peyda nebe.

Lê beşa din jî di wê baweriyê de ye ku: ev mala ha, maleke nexşîn e, maleke pîrozwer e. Di roja îroyîn de xulfek jî di ber kêlên van hersê gornan de kirine xwarê, paç û potik pê ve girêdane, şilkî û şîvên miriyên xwe jî li ser gornên vê malê li zarokan belav dikin.

MAL:7

Bi qasî sed gavan ji vê malê û ber bi jêr, li ber coya kaniya gundê me mala serbilindekî gundê me heye. Ev serbilindiya ha ji ber karmendiya lawê wî ye. Lê beriya ko meriv çêlî vê serbilindiyê bikin, divê meriv bibêjin ko di van salên dawîn de êdî gundê me jî bi dunya û alemê dide zanîn ko merivên xwenda û karmend ji şênîyên vir jî derdikevin. Tev herduyên îsalîn ev dibe mamostê şeşan ko ji gundê me derdikevin. Karmendekî postexana bajêr jî ji gundê me ye. Ji aliyê leşgerî de jî ji gundê me merivên girîng derketine. Du efser. Efserekî hewayî û yekî deryayî.

Lê mixabin piştî ko kesên girîng ji nav şênîyên gundê me derdikevin êdî meriv wan nabînin. Weke berûya ko ji îşkêna xwe bikeve û dû re li vê îşkêna xwe xwedê dernekeve, ev girîngên gundê me jî li gund venagerin û qîma xwe bi şênîyên gundê me nayinin. Li bajêr silavê li şênîyan nakin. Tenê efserê deryayî carina tê gund. Ji ber vê yekê ji gundiyan me hinek dibêjin di ser vî ciwamêrî de nayê şikandin û hinek jî li hember derdikevin û dibêjin:

— Na!... û serê wî jî tê şikandin!

Belê, ev gotina ha di şerekî ava coya pîvazan de ji devê gundiyeke me hate gotinê. Li ser dora ava pîvazan gundiyeke me û ev mala bavê efserê deryayî bi hev ketin. Efserê deryayî bi kincên hukumatê ve beziya axpîna pîvazan û ew jî beşdarî şer bû. Xuya bû gundiye me ji kincên hukumatê çavtirsîyayî bû û pêşiyê li ber geriya û gotê:

— Qaşo tu efserê deryayî ye, ma tu ji kincên xwe yên fermayî jî şerm nakî!

Lê efserê deryayî bi tevgerê bêşerm bi gundî da zanîne ko ew ê çavê wî derxîne. Jina gundiye me di hewara mêrê xwe de hat û bi dengê cîrcîrokî di ser efserê deryayî de kire qêrîn:

— Merivê ko bi kincên hukumatê dakeve kadînan, ji pevçûna ava pîvazan jî şerm nake! De qeyê anuha dê û bavê wî jî kêfa xwe tînin û dibêjin: me law heye!

Ji wê rojê û vir de ye ko ew bûyera efserê me î deryayî û kadîne, di na-

va şênîyên gundê me de bi deng û rengekî çîrokane tê gotinê. Lê dîsa jî serbilindiya bavê efserê me î deryayî nayê pîvanê.

MAL: 8

Li hêla jêrîn, li perê rohilatî gundê me maleke rengîn heye. Maleke rengîn, lê ji bo ko çewt neyê famkirin, divê were gotin ko ne mal, endamên vê malê bi xwe rengîn in. Serqisê: Sermiyanê malê merivekî li dor salên çel û çaran e, bi bejn û baleke lihev û xwediyê riyekî sor e. Şênîyên gundê me bi navê Rîsor banî wî dikin.

Rîsor î gundiyê me bavê şeş zarokan e. Lê ew bi xwe wusa nabêje. Li gor gotina wî, ew bavê şeş parsûyên xwar e. Lewra ev her şeş zarokên wî jî keç in. Dibêjin ko di her çêbûna zarokeke xwe de li ber Xwedê geriyaye, limêj û silawtên zêde kiriye ko Xwedê lawekî bide wî. Lê wusa xuyaye ko ne dengê wî çûye Xwedê û ne jî limêj û silawatên zêde pere kiriye. Di her bûyîna zarokê de keçeke xweşik jê re çêbûye. Di her carên weha de jî destê xwe di riyê xwe î sor re daye, asê bûye û gotiye:

— Xwedê bi min re ketiye qayîşê!...

Heta nuha jî bi daxwazê weha sal li wî buhurîne û hemû keçên wî jî mezin bûne. Keça mezin dibe bîst, dibe bîst û çar û yên mayî jî li pey wê bilind dibin. (ku kêmasiyeke xwe tune bin, keçên gundê me heta salên weha bilind li mala bavê xwe nahewin.) hemû jî ji hev xweşiktir in. Bejnên wan dirêj, porên wan sor û çavên wan bi rengê kespikî ne. Li gel vê xweşikiya xwe jî bavê xwe bi tenê nahêlin û di her warî de jê re dibin alîkar. Pirî caran karên mêran jî dikin, lê dîsa jî di dilê bavê wan de ew ciyê lawan nagirin. Gelek caran xwazgînî li mala Rîsor dibine mêvan û keçên wî dixwazin. Lê mîna ko Rîsor î gundiyê me li ser vê yekê di roja rojîn de biryara xwe dabe. Biryara xwe dabe ko ew van keçên xwe nede mêr û hertim jî dibêje, na.

Ev tevgera Rîsor î gundiyê me tirsekê dixê dilên keçên wî. Di şevbuhurkên malê de keçik dikevîne galgalên dildariyê, çêlî zewac daxwaza dilên xwe dikin, dildarên xwe ji hev re bi lêv dikin. Dema baş têdigêhîjin ko bavên wan ji ya xwe danakeve, xwe davêjin bextê diya xwe, bi wê dişêwirin û alîkariya dêyeke diltenik dixwazin. Dayika diltenik di ber rewşa van keçên xwe de dişewite, bi şev û roj dide ber hev dide ser hev,

bi Rîsor î bavên wan re dipeyive, lê carekê jî dilê wî nerm nabe û hertim dibê:

— Ez keçên xwe dernaxim!

Hêviya keçikan namîne. Bi hev re dûrûdirêj dipeyivin û peyva xwe yek dikin. Ji rojan rojê buhara pêşîn keça mezin ji pincarê venagere malê. Rîsor î gundiye me diqahire, hêrs dibe, di ser keçên mayî de dike birebir û hêrsa xwe li wan dide der. Jina wî li ber digere û pê dide zanîn ko ew dilê xwe fere bike, tiştêkî weha ne tiştêkî dûrî aqilan e, keçik berzewac bûye, xwestiye bibe jin. Lê Rîsor î gundiye me li jina xwe jî hêrs dibe û dibê:

— Ma min ne digot?... min ji te re ne digot ko gotina... gotina ko dibê: jin parsûya xwar, rûreşiya dê û bavan e... rasterast ji bona mala me hatiye gotin!..

Rîsor dide ser şopa keça xwe ko bizani be ka daye pey kê. Heta ko ciyê keça xwe ya mezin bi cî dike, keçeke wî ya din jî ji malê dûrdikeve. Ev tevgera keça wî ya duyemîn ji hêrs û tetirxaniyê bêtir, şermeke mezin li Rîsor çêdike. Şênîyên gund têne mala wî, navbîniyê dikin ko dozê safî bikin. Lê Rîsor î gundiye me xwe nade ber vê yekê û dibê:

— Ez dozê safî nakim û êdî nadim pey wan jî... Şeytan bi wan re be!

Piştî çend rojan Şeytan dikeve destên du keçên wî yê din û bi hev re ji ber çavan wenda dibin. Vê carê cot bi cot diçin. Rîsor î gundiye me êdî nola berê hêrs nabe, tenê ji ber van tevgerên keçên xwe şerm dike, dernakeve nav gundiyan. Dev ji limêjên îniyan jî berdide. Di mal de diqirqile, difikire û carina xwe bi xwe dike pilepil û dibêje:

— Bi kêmanî divê ez van herdu keçên xwe yê mayî bizewucinim... ez ê bi def û bilûreke mezin derxînim... Wusa bikim ko vê rûreşiya mala xwe bi vî awayî pak bikim.

Lê Rîsor î gundiye me pêre nagêhîne. Mîna ko ev herdu keçên piçûk jî ji xwengên xwe yê mezin hêz û şîret girti bin, di navîna heyştêkî de ew jî wenda dibin.

Piştî çûyîna van hemû keçên xwe, carina difikire ko dade darê tivingê û bi pey bênamûsên mêrên keçên xwe bikeve. Lê dû re biryara xwe dide û xwe bi xwe dibê: »Jin ne ew tişt e ko meriv ji bo wan mêrên bênamûs jî bikujin.« Mîna ko êdî Rîsor î gundiye me hînî vê yekê bibe tew xwe nalivîne. Dernakeve der, heta ko jê tê xwe ji şênîyên gundê me jî dûrdixe. Çêlî keçên xwe nake. Tenê tiştêkî dike. Dema ko di oda mala xwe de bi tenê dimîne, bi hêrs riyê xwe dikişîne û serê xwe li dîwaran dixîne.

MAL: 9

Ko meriv di ber vê malê re ber bi jêr bi qasî çar werîsên din jî bimeşin, li perê derveyî gund, (şênîyên gundê me dibêjin: ji xêra Xwedê re li perê derveyî gund e.) li ser piyê çepê, ji du textên sikincê ew ê deriyekî reşotankî bi ber çavên meriv bikeve. Ev derî, deriyê mala Gendo ye. Bi vekirina vî deriyî re bêhneke seyr, bêhneke laboratuarî ê li firnikên pozê meriv venişe. Bi gotineke din, bêhna tîrî, meşkên helisî, postên xwêkirî, bêhna mûyê kizirî, bêhna qoç û hestiyên şewitî, bêhna hûr û serûpê... Ca bifikirin ev hemû bêhnên ha li nav hev bikeve, ew ê bêhneke çawa jê derkeve!

Şênîyên gundê me bi vê bêhnê dizanin. Dizanin ko weke viya bêhneke din jî li ruyê dunyayê peyda nabe. Serqisê, ko meriv ser û çavên gundiyeke me bi şareke reş bipêçe, girêde, li hespekî siwar bike, bigerîne, bigerîne, bigerîne û dû re bîne li hewşa mala Gendo dawestîne, ew ê tavilê têderxe ko li hewşa mala kê ye.

Li eywana vê malê, di nava vê bêhnê de hertim beroşeke mezin li ser argûn e û bi tişteke dikele. Û bêguman hertim jî heskeke darîn di destê Tûsika jina Gendo de ye û vê beroşê tev dide.

Ku xwarina di hundurê beroşê de li gor dilê Şepal î kûçikê wan be, ew ê jî were xwe li kêleka argûn bavêje erdê, herdu lingên xwe yên pêşîn ber bi pêş ramedîne, serê xwe bide ser û bipê. Dema ko hesk di beroşê de dibe, guhên vî kûçikî jî bel dibin, serê xwe radike, pozê xwe ber bi heskê tûjikî dike û dixwaze beriya Tûsikê ew biçêje. A di wê gavê de heska di destê Tûsika jina Gendo de bilind dibe û li serê vî kûçikî dikeve. Şepalê reben bi tevgereke tawanbar dîsa serê xwe datîne ser lingên xwe yên pêşîn û dipê. Mîna ko li zarokekî çilek hêrs bibe, Tûsika jina Gendo jî di ber xwe de di ser Şepal de digîne, divine:

— Pîrato, pîrato!... te hesk heripald!... pa tu likalî hilekî sepîr bikî!... dibêje û bi wê heskê dîsa xwarina di beroşê de tev dide.

Ji şênîyên gundê me dema ko yek ji şêla jin, keç an jî bûka xwe ne razî be, dibêjin:

— Şêla te weke şêla pozxetimiya Tûsika jina Gendo ye!

Sal duwanzdeh mehên Xwedê pozê Tûsikê tijî ye, xetimandî ye. Di peyivîna xwe de tîpa m û n li devereke pozê wê asê dibe, tîpa m weke dengê tîpa p û tîpa n jî weke dengê tîpa l derdikeve.

MAL: 10

Di nava zikê gund de li paş mizgefta mala Xwedê, mala malmezinê gundê me heye. Lê ne nuha... malmeziniya vê malê rengdêreke demên kevin e êdî. Di demên kevin de şênîyên gundê me qedir û rûmeteke mezin nîşanê vê malê dane. Xwediyê erd, rez, pez û şivan bûye.

Gotin hatiye ser gotinê, divê meriv viya jî bidine zanîn ko di nava şênîyên gundê me de baweriyêke wusa heye ko dibêjin: li gundê me merivekî baqil di dawiya dawîn de dîn dibe, merivekî ji Xwedê re piştî demekê dixerife û li hemberî Xwedê asê dibe, merivekî dewlemend xizan dikeve...

Rastî û çewtiya vê baweriyê bila di gundê me de bimîne, lê ev malmeziniya mala malmezinê gundê me jî piştî demekê wenda bûye. Zarokên ko ji vê malê rabûne, di roja îroyîn de her yek bi xwî û aqilekî ne. Belengaz, şerpeze, xizan ketine. Ji bilî vê rengdêra pûç û vala tişteki xwe tunene. Bi vê êş û dijwariyê diqepijin... êş û dijwariya malmeziniyê. Ji vê rengdêrê şerm dikin. Ko ji destê wan were, çi piçûk çi mezin hemû jî ew ê bixwazin di roj û danekî de ji vê rengdêra kambax pak bibin. Lê ji destê wan nayê, rengdêra malmeziniyê li wan bûye gûyekî hişk û zû bi zû jê pak nabin.

Şênîyên gundê me nefspiçûkiya xwe didomînin û hîn jî vê malê bi navê malmeziniyê bi lêv dikin. Dema ko mêvanekî Xwedê an jî şevderekî çolan li gundê me dihewe, pêşiyê rêya mala malmezinê gund dipirsin. Li gundê me tew jî ne şerm e ko meriv ji maleke malmezinan daxwaza xwarin û vexwarinekê bikin. Ji ber vê yekê pîrî caran şênîyên gundê me jî bêşerm daxwaza vê yekê dikin.

Di her demên weha de, bi gotineke din dema ko mêvanek li vê malê dihewe, di wê gavê dest û lingên malmezinê gundê me li hev digere, dişîne nav malan weke hêk, arvan, rûn û pincarê dide deynkirin ko bi serbilindiya malmezinekî mêvanê xwe bi rê bike.

Lê piştî ko bi serbilindî mêvanên xwe bi rê dike, a wê çaxê hûn rewşa malmezinê mêrê malê bibînin! Hûn bibînin bê çi dike! Ma çi nake ku!...

bêhna wî teng dibe, birûyên wî dikeve nava çavan, mêşeke bi dîwêr ve dike sedem ko bi jina xwe ve pevçine, li zarokên xwe hêrs dibe.

Lê şênîyên gundê me bi vê bêhtengiya wî dizanin. Bi taybetî jî dema ko birûyên wî dikevî nava çavên wî, wê çaxê şênîyên gundê me dizanin ko tişteki çawa qewumîye. Di dest de têdigêhîjin ko wê rojê an jî wê şevê mêvanekî gundê me hatiye û çûye.

Ca bifikirin ku!... piştî malmezîniya demekê meriv biçe ber deriyê şivan an jî destirmanekî mala bavê xwe û jê tereke garis, an jî meşkek dew bixwaze!... Ji bo zarokên malmezînekî êşeke gelekî giran e ko ew şivan an jî destirmanê ha jî jê re bibêje:

— Baş e, mîrê min, ez dikanim bidim lê... lê tu ê bikanî bî kengî li min vegeîrî?

Xwedê bi wan re bel!... Lê ev rewşa malmazîne gundê me di nava şênîyên gundê me de bi gelek babetan şirove dibe. Hinek dibêjin, Xwedê çiyê dibîne û berfê lê dibarîne. Hinek dibêjin, ji ber nîfirên xêrnexwazên şênîyên gundê me ye. Hinek jî dibêjin, ji kêmaqiliya wan e.

MAL: 11

Li jêra vê malê jî, mala destirmanekî mala malmezinê gundê me heye. Lê ev jî ne nuha, weke ko hat gotin, ew demek bû û buhurî. Merivekî şêrîn, şorgerm, nefspiçûk e. Rewşa wî ya îro ne weke berê xirab e, bi gotineke din, di roja îroyîn de di nava malên gundê me de dewlemendekî destê duduyan e. Lê wek ko dibêjin, xwiyê şîrî heta pîrî ye. Ew jî hîn ji tunebûnê ditirse, carina bêyî daxwaza xwe dikeve rewşeke çikosiyê û bi vê tevgera xwe, di nava malên gundê me de weke çilkeke reş e.

Gerçî çikosiya hemû malên gundê me jî heye, lê dîsa jî... dîsa jî dema ko qereçî têne gundê me, hemû malên gundê me jî van qereçiyên di-hewînin û wan xwedî dikin. An jî parsekek li deriyekî malên gundê me bixin, bêguman bi destên vala venagere.

Lê ev mala ha ne wusa ye. Dema ko qereçî têne vê malê, zarokên vê malê dikin ko ew tişteki ji qereçiyên bigirên. Di şevên îniyan de şîva miriyan dernaxînin, dema ko jîna gavanê me diçe şîva gavanan, ew dibêjin, du kufte zêde ne û yek jî hindik e. Her weha kuftekê bi du ciyan dikin û yek û nivê didine mala gavanê gundê me.

MAL: 12

Li taxa jêra gundê me maleke din... şênîyên gundê me dibêjin, Mala Medikê û Xwedê dizane di nava malên gundê me de ev mala ha tenê bi navê jina malê bi lêv dibe. Ne ko di vê malê de mêt tune ye, na. Mêt jî heye.

Bi navê Rîço mêtêkî bi bejneke jar û dirêj, bi pozekî piçûk î sorikî heye. Dema ko dipeyive jî dengêkî zirav, dengêkî mîna dengê jineke sermagirtî jî poz û gewriya wî derdikeve. Ji ber vê dengê xwe pîrî caran şerm dike û di civatên şênîyên gundê me de napeyive. Gundiyên me, bi taybetî jî mêtên gundê me:

— Rîço î gundiye me bêdeng e, dibêjin.

Lê ne wusa ye. Ko meriv rojekê guhê xwe li peyivîna wî û jinekê ragire, meriv ê bibêje ko zimandirêjtîrîn jineke dunyayê jî li ber vê Rîço î gundiye me solan rast dike. Meriv ê tişteki din jî bibêje... meriv ê bibêje ko Xwedê di kar û hunera xwe de tenê li ser çekirina Rîço î gundiye me poşman bûye, pêşiyê xwestiyê jinekê ava bike, dû re di gava dawîn de jî poşman bûye û hinek tiştên mêtaniyê lê reşandiye. Bi gotineke din, simbêl û ew hemû pirça ko Xwedê weke nîşana mêtaniyê bi meriv ve dizeliqîne... Ko ne ji wê jî be, tişteki wî û mêtaniyê (li gel zewaceke heft salan jî Rîço î gundiye me bi zarokekî şa ne bûye.) bi hev nakeve.

Peyivîneke jinane, xwiyeke jinane, ken û henekên jinane, dil û tevgereke jinane... mafê xwendevanan heye ko bibêje: ma ev hemû tiştên jinane çawa ne? Serqîsê, em ji kar dest pê bikin. Rîço diçe sergînan. Bi lepan dikeve rêxê û tar û tepikan çêdike. Piştîyan hildigire. Diçe pincarê. Diçe bîr û kaniyê û bi du satilan avê dikêşîne. Di riya avê de mîna jinên mereqdar li ber her jinekê disekine û bi wan re dipeyive. Di peyivîna de weke jinan destên xwe di binçengê xwe de li hev siwar dike. Bi dengêkî zirav dikene û bi kenê xwe re destekî xwe dide ber devê xwe. Ko mijara ken an jî gotinê hinekî seyr be, (li gor Rîço î gundiye me hertişt seyr e.) wê çaxê birûyê xwe ber bi jor hildikute, bi dengêkî zirav dibêje:

— Hewûûû!... tiştê ko me ne dîti bû jî me dît!

Ev hevoka jorîn li Rîço î gundiyê me bûye xwî, jê re bûye şiyar û wext bêwext bi kar tîne. Bi taybetî jî dema ko bi jinên gundê me re dikeve galegalê. Ko jineke gundê me pê bide zanîn ko mazî derketine, a wê çaxê ew ê birûyê xwe ber bi jor bike û vê şiyara xwe bibêje. Ev şiyara wî di hinek şênîyên me jî geriyaye.

Ji dêla ve ko şênîyên gundê me navê serjinik li Rîço î gundiyê me bikin, mala wî bi navê jina wî dinavînin û dibêjin: Mala Medikê.

MAL: 13

Li pêşberî vê mala Medikê, maleke din heye. Mîna ko ne ji mala Xwedê û ne jî ji mala Şeytên be. Maleke bi rengên seyr e. Şikebar e. Ne tenê ji şênîyên gundê me re, xwe bi xwe jî wusa ne.

Sermiyana vê malê jinebiyeke ji malmezinan e. Lê ji kê dibe bila bibe, ji mala Xwedê be jî, jin, di gundê me de tenê jin e û ne tişteki din e!... gotina ko dibêje: Şêr şêr e, çi jin e çi mêr e, li gundê me cî jê re tune. Bi gotineke din li gundê me: şêr şêr e, jin jin e û mêr jî mêr e.

Ku em vegerin ser sermiyana malê, diya yanzdeh zikan e. Her zikek tişteki jê derketiye, rengê jê derketiye. Ko em bi zarekî din bibêjin, rengên oldar, rengên nerind, rengên firqûz û qeşmer derketine... belê belê... rasterast qeşmer derketine... Ko ne wusa be, ma meriv di ser limêjê de... serqisê, diya wan li ser limêjê ye, berê xwe daye kevirê reş û xwe li ber xwar dike... a wê çaxê ev qeşmerê ha ji paş ve fistanê diya xwe bilind dike, hejekî dide binê wî fistanê diya xwe... ev diya malmezîna êdî ne xwar û ne jî rast dibe.

Ji ber nexş û rengdêrên endamên vê malê, şênîyên gundê me vê malê bi navê Mala Kulîlkê dinavînin. Di ferhenga şênîyên gundê me de gotina Mala Kulîlkê gelek maneyên xwe hene.

Serqisê, meriv dikane têbigêhîje ko ev mala ha maleke jihevketî ye, ji endamên malê ne bawerî û ne jî haya yekî ji yê din heye, her endamekî malê seriyekî dikişîne û her yek jî bi rengêkî ne...

MAL: 14

Li taxa jorîn, li rohilatî oda gundê me, bi qasî çend werîsan ji vê odê dût, di binê dibistanê de maleke kevin lê bi rengdêreke nû heye. Dema ko meriv li ser vê rengdêra nû bihizirin, meriv ê bibêje qeyê ew hemû guhertinên ko di dawiya sedsala bîstan de li dunyayê çêbûne, tenê ji bo vê malê bûne. An jî bandora xwe tenê li vê malê kiriye û loma navê berberiyê li vê malê bûye. Şênîyên gundê me dibêjin, ji bo ko xwediyê malê di xwestina peran de şerm neke, wî ev navê berberiyê li mala xwe kiriye. Ma diket bîra kê ko ji gundê me jî berberiya bi peran derkeve! Heta pênc sal berê jî kesên ko karê şe û meqesê ji destên wan dihat, li ber siya dar û dîwaran çog didan erdê, weke vatiniya gundiyekî hêja bê serêş û bê pere serê gundiyên me çêdikirin. Tew carina gundiyê me î ko îro navê berberiyê li xwe kiriye, li mala xwe jî serê şênîyên gundê me çêdikir. Dema ko meriv diçûn mala wî, bi hurmet û berborên berê xêrhatinî li merivan dikir, çay keremî merivan dikir, por û riyê merivan dihat çêkirin û tew qala peran jî ne dibû. Lê wek ko min got, xuyaye guhertinên ko di dunyayê de bûne di gundê me jî geriyaye.

MAL: 15

Li jora taxa jorîn weke gelek avahiyên gundê me xaniyekî din î li ser du qatan heye. Ji xwe jî vî xaniyê û ber bi jor jî êdî xanî tunene. Dibistana gund heye.

Ev xaniyê ha mala parêzgerê gundê me ye. Heta anuha jî ez bi xwe nizanim bê ev gundiyê me çi diparêze û xwediyê çi vatiniyê ye. Tiştê ko ez dizanim di rojên îniyan de piştî ko seyda derdikeve ser banê mizgeftê, bang dike û dadikeve, a wê çaxê ev parêzgerê gundiyê me jî bi pêlikên mizgeftê ve hildikişê jor, li ser banê mizgeftê, ew çiyê ko bi qasekî berê seyda lê sekinî bû û bang dikir, li wir ev gundiyê me î parêzger dest pê dike:

— Kî golikên xwe bêxwedî berdî nav ziyanan, kî hespên xwe bêxwedî berdî mêrgan, ez di...

Bi dengê gelekî bilind diqîre, çi çêr û gotinên ko nayêne gotinê parêzgerê gundê me dibêje... dê, jin, xweng çi tê ber devê wî dibêje.

MAL: 16

Li kujekî bakurê gundê me maleke... na ev ne mal e... ne mal e, ne kon e, ne şikeft e... ecêbeke giran e... endamên wê ne ji ademiyan e, ne ji asîmaniyan e û ne jî ji cin û pîrebokan e... doxîne di tengala piştî xwe de dişidînin, zikê xwe piçûk dikin... jî bo ko birçî nebin, gûyê xwe nakin...

Li vî gundî, li nav van malan û bi van şêniyan re ev dibe payîza çaran ko li malbata mamoste Kevanot dibuhure, ji bo ko bi her awayî ji gundiyan re bibe alîkar, kêmasiyên wan rast bike, bi gotin, bi peyv û bi tevgerên xwe ji wan re bibe nimûnegîn, di van sê salan de çi ji destê mamoste Kevanot tê, ew dike.

Di sê salan de ew guherînên ko natur dikane di daran de, di hespan de, di merivan de bike, bêguman anuha di endamên mala mamoste Kevanot de jî kiriye, serqisê: xwiyê zaroktiyê ji ser Nêrgisa koçer radibe, ruyê wê î gilover li xwe diqelibe û bûkek xweşiktir jê derdikeve, bejnûbala wê tije dibe û dirûvên jineke gîştî pê dikeve, bi kenê xwe, bi henekê xwe, bi şorgermiya xwe, bi tinaz û zimandirêjîya xwe... bi her awayî xwiyên jinên vî gundî digire, ko ji xweşikîya wê ya koçerî jî nebe, meriv têdernaxîne ko jina mamosteyekî ye.

Tenê bêyomiyek, bêyomiyeke ko pirî caran di serê jinan de tê... Ko meriv wê jî nebêje, di van sê salan de jiyana zewacê û mayîna li vî gundî weke dermanekî devê birînê li Nêrgisa koçer hatiye, lê wek ko tê gotin, jiyana serê xwe bixwe!... carina gul e, carina jî dirik e, heta heft meh beriyanuha jî zarokê jê re çênabe, ev yeka ha ji bo mamoste Kevanot kêmasî û ji bo wê jî rûreşiyek e, lê li dawîya her tengasiyekê fereyiyek heye, dibêjin, bi rê û şîret, bi gotin û alîkariya jinên gund, Nêrgisa koçer di rojên pîrozwer de şilkiyan çêdike, li ser goristana Mekanê Mala Dînan li zarokên pêxwas û bêkes belav dike, xwe li ser vê goristanê dirêj dike, destê xwe vedigire û banî hemû ruhên pîrozwer dike, banî wan dike ko ev êşa rûreşiyê ji ser rabe û îro, anuha »Şikir ji Xwedê re!« dibêje û xwediyê zikekî heftmehî ye.

Guherînên ko naturê di van sê salan de li vî gundî li mamoste Kevanot kiriye dewlementir, piralîtir û nexşintir e, serqisê: xwiyekî seyr lê peyda dibe û li kuderê dibe bila bibe dema ko çûçîkek bi ber çavên wî dikeve tavilê hustuyê wî dizivire û li pey dinêre, dema ko di ber an jî binê darekê re derbas dibe bêyî daxwaza wî serê wî ber bi jor bilind dibe û çavên wî li ser pel û giliyan digere, mîna yekî ko êdî ji vî gundî be jiyana gund pê xweş tê, kevnetexsiya ko çê xirab pêwendiyên wî û bajêr çêdikir piştî de-

mekê ew wê jî difiroşe û destê xwe jê dişo, ew du sê nasên ko li bajêr hebûn ew wan jî zû ji bîra dike, çûyîna xwe ya bajêr pêşiyê kê m û dû re jî pir û pir kê m dike, pirî caran ji bo pêwîstiyên dibistanê jî di xwe de nabîne ko biçê bajêr, ji çend îniyan carekê kaxizekê reş dike, dide dest muxtêr an jî gundiye kî jîrtir û pêwîstiyên dibistanê bi vî awayî berteref dike, dema lingên wî bi bajêr jî dikeve mîna ko rêveçûna di kuçên bajêr de ji bîr kiri be weke gundiye n kûvî hertim li paş û pêşiya xwe dinêre, û ne tenê ev, di kirîna tiştan de weke gundiyan dikeve heftûheystê û bazariyê dike, ko lingên wî bi çayxanekê bikeve bi firefira qumên çaya xwe xelkên li dora xwe nerihet dike, piştî demekê baş pê ewle dibe ko ew lezeta ko li gund digire û pê kêfxweş dibe li bajêr tune ye, loma çûyîna sî-name an jî tiyatroyekê tew jî nakeve bîra wî, pirî caran kuçên bajêr lê teng dibe û mîna ko bifetise bêhna wî li ciyên weha nayê der, gelek caran piştî çûyîna xwe ya bajêr nola masiyê ko ava wî were guhertin gêjkî dibe.

Di van sê salan de bi navê dera Tarim Bilgisiyê pêşiyê hêleke hewşa dibistanê bi xwendekaran dide kolandin, bîstanê firingî û îsotan lê diçine, li kujekî vê hewşê bi gundiyan axoyekî dide lêkirin, li rasta hewşê jî pûneke fere... weke hemû gundiyan mamoste Kevanot jî êdî dibe xwediyê du serî mange, nogin û parone, pênc mî û bi qasî şêst serî mirîşik, Xwedê dizane ko gelek şênîyên vî gundî jî ewqas heywan tune ne, dema ko ji bo ardûyê salê çiyayê gund tê parkirinê, mala mamoste Kevanot jî weke maleke gund xwediyê parekê ye, lewra ew jî êdî weke gundiye kî vî gundî ye, tenê di rojên îniyan de riyê xwe î sor kur dike, mîna ko ne ji bona Xwedê lê tenê ji bona xatirê gundiyan di van rojên pîrozwer de derbasî mala Xwedê dibe û weke hemû gundiyan ew jî xwe rast û xwar dike, nola gundiyan mêşên fetisî ji dîzikên dewên tirş dide alî û bi heskên nîvşewitî vedixwe, bi gundiyan re dipeyive, dikene, bi wan re dilîze, pirî caran bi wan re pevdiçine û dîsa bi wan re li hev tê, beşdarî seremoniya miriyan û xwestina keçan dibe, nola hinek şênîyên gund ew jî çûyîna xwe ya oda gund kê m dike û têtikiliyên li nav malan diçêtirîne, weke hemû gundiyan ew jî di gund de ji xwe re xêrxwaz û xêrnexwazan çêdike, ji gundiye kî bêtir dizane ko çend berê gund hene, kîjan mal ji kîjan berê ye, her malek çend kes in, çi kes bi çi xwiyê ye... hemûyî jî baş dizane. Lê dîsa jî hinek aliyên wusa veşartî û wusa nixumandî li ba van gundiyan hene ko ne gengaz e mamoste Kevanot pê bizani be û dibe ko ev gundiye n ha bi xwe jî hay ji van aliyên xwe yê n sergirtî tune bin. Rojên mamoste Kevanot bi vê rewşê û bi vî awayî li vî gundî dibuhure.

Ber bi êvarê beriya ko mamoste Kevanot zarokan ji dersxanê berde, weke hertim deftereke piçûk ji bêrîka paş pantolê xwe derdixê, lê dinêre û dibê:

— Îro doba... Gurgê û Bodê ye ko dersxanê paqij bikin. Demo û Mîro mange û golikan dixine axo... û girêdidin. Dilşa û Zoro jî qût davêjine mirîşkan û dikine pûna wan...

Piştî van gotinên xwe, weke fermanbarekî ko leşgerên hêja hilibijêre mamoste Kevanot jî di ser serê hamû zarokan re banî Mem û Beşîr dike, bi dizî, bi pistepist ji wan re jî tiştina kat dike û mîna ko dest bi jiyaneke nû bike, bi kêfxweşî li zarokan vedigere:

— Baş e, dibêje, anuha derkevin û bêdeng biçin.

Ji bilî Gurgê û Bodê hemû zarok bêdeng ji dibistanê belav dibin, Demo û Mîro berê xwe didine pêşiya naxirê, Mem û Beşîr berê xwe didin Newala Cinan û ji gund derdikevin, Zoro û Dilşa jî berê xwe didine malê ko biçin qûtê mirîşkan bînin, herweha navên ko hatin xwendin weke leşgeran her yek ber bi vatiniyekê dibezin û piştî demên weha vatiniya mamoste Kevanot jî ev e ko dakeve hewşa dibistanê, biçê nav bîstanê xwe û bifikîne.

Nêrgisa koçer ji lojmanê derdikeve, ber bi bîstên tê, herdu destên xwe dide binê zikê xwe, bi delalî, delaliya ko ew ê bibe dê bi mêrê xwe dide zanîn ko ew ê heta mala Xanê biçê, mamoste Kevanot jî bi nepixîna bavekî, bi rewşeke bextiyar li zikê jina xwe dinêre:

— Baş e, ji xwe ez ê jî dû re biçim mala Şero, dibêje û di nava bîstên de bi ger fikandina xwe didomîne.

Dilşa xwe digêhîne malê û diçe ber kewarê, kewara wan bilind e, çî dike nake nikane xwe bigêhîne jora kewarê ko hinek garis jê derxîne, bi ramanê zarokêkê difikire ko girîşê devê çavika kewarê bikişîne û bi vi awayî garis derxîne, wusa jî dike, lê çer ko paç ji devê çavikê dikişîne garis ji kewarê diherike, bi destê xwe î piçûk du sê caran wî girîşî dîsa didewusîne cîyê berê lê bi ser nakeve, nikane devê çavikê bixetimîne, heta ko bi qasî du têran garis li ber çavika kewarê diherike ser hev Dilşa bi çavekî tiron-ek û ruhekî gunehkar lê dinêre, bi tepîna dengên lingan re li paş xwe dizivire û li deriyê derve dinêre, bi gupîna dilê wê î piçûk re diya wê

dikeve hundur, çer ko dayika wê çav li garisê ber devê çavika kewarê dikeve bêyê ko deng bike satilên avê ji destên xwe datîne, bi hêrs xwe digêhîne vê gunehkara piçûk, bi porçika serê wê digire, ne dibê yek û ne dudu... bi dilekî pêt lêdixe û di ber re jî bi hêrs dibê:

— Ev çi karê te ye! Ev çi xax e, xaxcirîn! Dîsa çerçî hatiye, ne wusa! Tu careke din jî gûyê wusa belav dikî, an ne!... Tu Dilşa î, bi dilê xwe şa ne bî!

Qîreqîra keçika reben e, di nav lepên diya xwe de digirî, hewar dike û dibê:

— Dako heyran, dako! Dayê ez bi gorî, dayê! Ez careke din... ax dako! Ez carek din tişteki wusa nakim, dako! Dako, serê min dêşe! Dako welle... ax! Doba min e, loma dako, dako!...

Diya serhişk û dilhişk bi gaveki lêdana xwe sist dike û di nava giriyeke eşdar de dibihîze ko keçik çêlî dobekê dike, loma dest ji lêdanê berdide, lê dîsa jî bi hêrs dibêje:

— Doba çi, dêlik!..

Porçika dêlikê di nava lepên diya wê de bûye weke hola benderê, bi çavên xwe yên şil û bêguneh hinekî jî bi tirs li ber lingên diya xwe dinêre û dibê:

— Doba min û qûtê mirîşkên mamoste ye, dako...

Bi bihîstina vê hevokê re mîna ko bibêje ev destên min bişikên, destê diya wê di ber de tîn, poşmaniyekê digire ser dilê wê î hişk û dibê:

— Ma çima tu ji diya xwe re nabêjî, keça min? Tu çima nabêjî doba min e û mistek garis bide min? De zû rabe ser xwe û bibe!..

Dilşa bi dilê xwe î teng û hîskikên girî radibe ser xwe, pêşa xwe ber bi diya xwe vedigire, piştî ko diya wê sê kulumist garis dixwe pêşa wê, bi pêşa xwe digire, ji hundur derdikeve û bi lez berê xwe dide hewşa dibistanê.

Destekî Nêrgisa koçer li ser zikê wê û yê din di ber de li ba dibe, dadikeve nava gund, li nêzîkî ber deriyê hewşa mala Xanê bêhna gêrmîyeke meyrîn xwe li pozê wê dide der, di ser piyê hewşê re Xanê çav li wê dikeve, ji rasta hewşa mezin ji ber beroşa gêrmîyê bi pişîrîn ber bi derê hewşê diçe û dibê:

— Erê ca were Nêrgis, were...

— Erê metê, ez jî ji xwe dihatim ba te.

Bi ken, bi pişîrîn, bi henekên hûr û bêdeng Xanê û Nêrgisa koçer têne rasta vê hewşa mezin, mîna ko tiştek di dilê Xanê de hebe û nikane bi lêv bike ji ber beroşa gêrmîyê zûzûka hildikişê jor û bi nan, bi pîvaz, bi kevçî û bi namkî dîsa vedigere jêr, dadide heskê, beroşê tev dide, namkiya di destê xwe de tije gêrmî dike, li ber beroşê datîne:

— Erê... bila hinekî sar bibe û bixwe bi qurban!... dibêje û bi kenekî hûr didomîne: Erê di bîra min de bû, welle... Bi vî Mekanê Mala Dînan, min digot, anuha Nêrgisa min li vir bûya û hinek ji vê gêrmîyê bixwara... Mala min şewitî!...

Nêrgisa koçer li rasta vê hewşa mezin li ber beroşa gêrmîyê rûdine, Xanê jî bi xwiye xwe î hertimî her bi ken e, bi pişîrîn e, bi gotin e, ji nişka ve dîsa hîkehîkeke hûr û bêmane pê digire û bi vî kenê xwe re dibêje:

— Erê mala min şewitî, bi Xwedê nuha tu newîranan jî dikî!... bila zarokek were ez ê anuha bişînim nav rezên jorîn.

Nêrgisa koçer destê xwe dide ser milê Xanê, ditepîne û:

— Na bi serê min û te, metê, pêwîst nake... dibêje, berê xwe dide siya dîwarê hember, ji peyva newîranîyê şerm dike, serê xwe dixê ber xwe û bi dengêkî nizim didomîne: Erê hinekî hêdî bipeyive, metê... Bi Xwedê nuha xalê Sayîb jî bihîst û...

Xanê li siya dîwarê hember dizivire û bi pişîrîn:

— Dev ji wî berde, ew bi desmêja xwe de ketiye û guhên wî jî giran e, dibêje, bi dilovanî li Nêrgisa koçer dinêre û didomîne: Bi Xwedê anuha tu pir newîranan dikî, ma jîna ko bi zarok nexweş... Erê gelek maye an?...

Bi liveke şermok Nêrgisa koçer serê xwe di ser zikê xwe î werimî de xwar dike û bi dengêkî nizim:

— Welle nizanim ko... ez dibêm qeyê hîn du meh û tiştêkî maye, dibêje, kevçiyek gêrmî dikişîne devê xwe, ji nişka ve xwe serast dike û mîna ko tiştêkî bi dizî bibêje, didomîne: erê, metê te qala newîraniyê kir... ma tu nizanî bê şeva çûyî çî hat serê min rebena Xwedê!...

Xanêya ko hertim devliken e, li hemberî van gotinên Nêrgisa koçer dudilî dibe, kofiya xwe hinekî bi paş de dide, hustuyê xwe ber bi wê dirêj dike û bi dengêkî nizim dibêje:

— Çima, çî bû?

— Hewûû... metê, ez dibêm qeyê ez ê li darê dunyayê tu carî wê bûyera şeva çûyî ji bîr nekim.

Li ser van gotinên Nêrgisa koçer, pêşiyê matmayîneke piçûk li Xanê diyar dibe, dû re tavilê kenekî bêsedem pê digire û di nav kenê xwe re bi dengêkî nizimtir dibê:

— Erê ca bibêje, miqûfê! Çî xax hatin serê te? Şeytan bi te keniya, çî bû? Hîk, hîk, hîk... de bêbêje, bibê!...

Nêrgisa koçer du sê caran xweziya xwe di devê xwe de berhev dike, dadiqultîne, di bin çavan re li Sayibê xerîkî destmêjê dinêre û bi rewşeke tevlihev, bi pistepist:

— Ez çî bibêjim, metê, dibêje û dest pê dike: Şeva berê... nîvê şevê bû. Ji nişka ve tîrek li min rabû. Min xwe li vê hêlê qeliband ne bû, min xwe zivirand ser aliyê din dîsa ne bû. Min çî kir ne kir tewatiyê cî ne dida min ko ez çavên xwe bidime hev. Vê qolincê xwe di tengela min de bada û xew ne ket çavên min. Ez rabûm di nava cilan de di paş piştî mamoste de rûniştim. Bi qasekî ez weha rûniştî mam, lê vê bêxwedîya tîrê ez bernedam. Tiştê ko min dizanî bû, dermanê êş û azarê jî li malê tune bû. Ez hinekî fikirîm û min kir ko ez mamoste ji xew şiyar bikim. Lê dû re xwe bi xwe min got, ma ez ê çima banî wî bikim. Paşîngê rabe û ji bo xewa xwe jî li min hêrs bibe, vêca ew ji min kêma e!... Herweha bi demekê ez di êş û azara xwe de qepijîm. Dû re ji nişka ve goristan û ev Mekanê Mala Dînan (destê xwe ber bi goristanê bilind dike.) kete bîra min. Di dilê xwe de min got, welle ez ê jî derkevim der û berê xwe bidim vî Mekanî. Min lampe vênexist, min ne xwest ez mamoste şiyar bikim. Bêyî ko zêde bifikirim, ez rabûm di tariya odê de bi alîkariya destan ber bi dêrî çûm. Min vekir û derbasî eywanê bûm. Ji wir jî min derî vekir, bi lingên xwasî û bertena şevkirasê xwe derketim pêş derî. Di vê tariya nîvê şevê de bayekî hênîk li sîngê min xist, min herdu destên xwe dan binê vî zikê xwe û min çavên xwe girt. Xwişîna pelên sipîndarên li kêleka dibistanê û

şireşira ava newala kaniyê li nav hev diket, dengekî mîna dengê bûm an jî kundên darên goristanê di nav re dihat û li kerika guhê min diket. Min di dilê xwe de lava kir û got: »Xwedêyo! Ev çi êş û qolinc e di vê şeva nivê şevê de li min rabûye. Ez bi qurbana te, Mekanê Mala Dînan!... Tu î ko jî rêwiyên çolan re bûye rêber û te ew gihandine war û malên wan! Tu î ko jî kesên cinî re bûye hêvî û te dev û çav li wan rast kiriye! Te î ko xwe jî keç û xortên dildar re ne daye paş û te mirazê wan bi cî hanîye! Te î ko guhdariya tepîna dilên dayikên bendewar kiriye û bûyî berkela ber dilê wan!... anuha ez ne gelekî, tenê bi qasî çar werîsan jî te dûr im. Weke wan kesên belengaz û reben, ez jî xwe davêjim bextê te û dibêjim...«

Nêrgisa koçer li vir vedigere ser Xanê mîna ko bixwaze bala wê bikêşe ser tiştêkî veşartî, dibêje:

— Ez çi ruyê xwe jî te reş bikim, metê. Bi navê Xwedê, çer ko ez jî te re dibêjim, wusa metê. Min fikir ko ez bibêjim: »Vê êş û azarê, vê tîr û qolincê jî tengala min derxîne, jî giyanê min dûrxîne!« Êş, qolinc... li xwe varqilîm û min nêhirî ko ne êş û ne azar e. Herwha jî ew peyvên min û ew tiştên ko min ê bigota, di dev û dilê min de man û min ne got. Lê dema ko ez baş bi xwe ewle bûm ko tîra serdilê min derbas bûye, wê çaxê pêlên bawerî û hêviyeke wusa li min rabûn ko bêpîvan! Pêjneke xweşkewîn girte ser ruhê min û bi min wusa hat ko di navîna min û Xwedê de tenê du buhust mane û nêzîktir jî... Di dilê xwe de min digot: »Ku îşev ez daxwaza çi bikim, bixwazim bi kuderê de biçim bêguman ew ê bi cî were.« Ez çi rûşeyan bikim, metê... Ya rastî daxwaza ko pêşiyê hat ser hişê min jî ev bû ko min digot ez ê lava bikim da ko Xwedê destê xwe dirêjî min bike û min bibe ba xwe. Bi vê daxwaza xwe re min êdî çavên xwe vekir. Lê bi vekirina çavan re ew tariya darên goristanê li ber min tarîtîr, tarîtîr û tarîtîr bû. Ji nişka ve giyanê min lerizî û tirsek li min rabû. Tirseke bênav û bêmane, tirseke wusa ko ew sê gavên eywanê li min bûn riya sê salan. Bi dijwarî min berê xwe da eywanê û min xwe havête hundur. Ez nizanim bê min çawa derî li pey xwe girt. Bi destlepkî min xwe gihande ser nivînan. Di paş piştî mamoste de min lihêf di ser serê xwe de qeliband. Di binê lihêfê de jî tewatiyê ez ne girtim. Ez diricifim, dilerizîm... haa wusa! Ez bi xwe jî nizanim bê jî çi bû. Lê her ko ez diricifim, ramanên xirab di serê min de vedijend û xeyalên seyr dihatin ber çavên min. Bi wê tirs û leriza xwe jî hîn ez difikirîm ko meriv li ber Mekanê Mala Dînan dest vegirta, daxwaza tiştan bikira û bigota: »Filankesê, an jî bêvankeso jî gornê rake.« gelo ev daxwaza ê bibûya? Car bi car ev tirs û

pirsên weha di serê min de li hev diketin û di pey van asûwasan re min bala xwe didayê ko kevir û kêlên gornên goristanê ji cî dileqiyen û di nav re serê miriyan dixuyan. Dema ko wan miriyan serê xwe yên bi pîrçûpola kufikî dihejandin, kevir û bersal bi du ciya dibûn, ew jî ji nav derdiketin û ji girê goristanê dadiketin. Perçên goştê helisî ji ruyê wan diqertilîn û ji jor de dihatin xwarê. Bi dijarî li ser lûlên hestiyê çîpên xwe ber bi deriyê me dimeşiyen. Ez vegeyriyam ser xwe û min dîsa di dilê xwe de got: »Tiştên wusa nefikire û neyine bîra xwe!« Min ne dihanî bîra xwe, lê dîsa jî ev aferîdên pîrozwer ji ber çavên min wenda ne dibûn. »Xwedêyo!... Ev çi bû di serê min de hat!« min got û ez lerizîm. Ez nizanîm bê vê bobelata ha çiqasî hajot, lê hêdî hêdî xewê digirte ser min û di dawiya dawîn de ez ketim rewşeke xewxilmajiyê. Di vê xewxilmajiya xwe de min du sê caran dengê bihîst. Min bihîst lê... dema ko meriv serxew be, ewqas bala merivan nakişîne. An jî guhê meriv deng zêde ji hev derxîne. Lê piştî ko ew denga du sê carên din jî li pey hev bilind bû, ew lerizîna bi qasekî berê weke tayê dîsa bi min girt. Gumaneke wusa li min çêbû ko min digot vê carê ew miriyên pîrozwer deng jî dikin. Ez êdî payî bûm, xweş payî bûm û guhê min jî êdî bi awayekî pir zelal deng ji hev derdixist.

»Nêrgis, Nêrgis, Nêrgis!« Bang dikir û her carê jî ji sê caran zêdetir an jî kêmtir ne digot. Xwe bi xwe min got: »Ew miriyên bi qasekî berê ji girê goristanê rabûn û daketin, anuha jî li ber dêrî banî min dikin.« Min lihêfa xwe ya bi tirs li serê xwe piçikand, çavên xwe bi hev de şidand û di dilê xwe de min got: »Xwedê!... nebe ko ev di derî re an jî di pencerê re têkevîne hundur!« Guhê min li ser dengê qirçîna derî û pencerê bû. Min digot ew ê anuha bişikînin û têkevîne hundur. Lê dengê ko min dibîhîst, ji devekî bû. Ango hertim yekî bang dikir. Ji bilî wî dengî, teperepa lîngan an jî dengêkî din tune bû. Gelek ne buhurî ew denga dîsa bilind bû:

»Nêrgis, Nêrgis, Nêrgis!« Mamostê ko li kêleka min çiqasî ji min nêzik bû, ewqas jî ji min dûr bû. Min hêle di xwe de ne didît ko ez bangî wî jî bikim. Xwedê dizane ev di jiyana min de cara yekem bû ko min pêwîstiya alîkariya mêr û mêraniyê dixwest. Min êdî dixwest ko mamoste rabe... rabe hewara min. Lê mîna ko giraniya deh miriyan li ser min be, ne deng ji min derdiket û ne jî destê min dilivîya ko ez dirêjî piyê wî bikim û bibêjim: Rabe!... Û dîsa ew denga:

»Nêrgis, Nêrgis, Nêrgis!« Xwedêyo!... çi şeveke xirab bû!... bi awakî wusa dikûriya ko te digot qeyê hirçekî birîndar e. Carina nîvçe, carina

zêde û carina jî mîna kalekî bêdidan... bi gewriyeke xîzexîz gazî dikir. Hêleke lihêfa ser min leqiya, dilê min got, hatin; piyê min got, na ew mamoste ye. Bi vê cara sisyan re mamoste serxew serxew şiyar bû lê ew jî bi guhên xwe ne ewle bû. Min têderxist ko di nivînan de guhê xwe li bêdengiyê radigire. Ez di nava nivînan de tew li wî navê Nêrgisê xwedî derneketim. Dema ko cara çaran bangî min kir:

»Nêrgis, Nêrgis, Nêrgis!« Mamoste rabû ser xwe û di tariyê de ber bi derî çû. Di wê tariyê de çavên min bi pîjamê wî yê belek ket. Jora sipî-belekiya pîjamê wî di tariya odê de weke parxwanên bêgoşt xuya bû û ew jî li ber çavên min bû yekî ji wan. Lê dîsa jî min di dilê xwe de digot: »Mamoste ê anuha biçe ji wan re derî veke û ew ê têkevîne hundur. Ko ew li derve mamoste bibin, an jî werin hundur û min bibin... êdî ji bo min û wî hevdiîtina me ya dawîn e. Ew jî di tariyê de...« Serê min hîn bi van ramanan li hev diket, dengê vebûna derê eywanê hat min. Di hemû demên zewaca min û mamoste de, heta wê gava şeva çûyî jî xwîna wî tew bi min şêrîn ne hati bû. Lê wexta ko bi qirçînî derî vekir, kizînî bi dilê min ket û ev dilê min ewqas bi wî şewitî... ewqas şewitî ku!... Ji min weatrê min ew şandî bû ser mirinê. Anuha ez viya kat dikim, metê... ez kat dikim lê ez bi xwe jî nizanim bê ez çawa rabûm ser xwe. Rabûna min, vexistina lampê û çûyîna min ya ber derê eywanê bi carekê re bû. Tenê tiştê ko tê bîra min... min dikir ko êdî ez derketama lê di devê derî de min tavilê dengê mamoste nas kir. Li pêş min bi hêrs li tariya der kire qêrîn û:

«— Ew kî ye?« got, lê beriya ko ji tariya derve bersivê were di gaveke pir û pir kurt de çavên min lê keti bû jî. Pêlên bayê şevê, ronahiya di destê min de weke hêlkanekê li ba dikir û ne dihişt meriv baş bibîne. Lê min dît. Yek tenê bû. Ji pêşiya derê eywanê hinekî dûr, tiştêkî nola histûneke sitûr di cî de bêliv rawestiya bû. Mîna ko bi betanê lihêfekî pêçayî be, jêr û jora wî sipî bû. Ji navê ber bi jor sitûrtir dixuya. Min bala xwe dayê ko li jora wî, tiştêkî mîna moriyê ji ronahiya lampê dibiriqî. Wek merivekî jî dixuya, lê dişibiya gelek tiştên din jî... tiştên ko min heta nuha ne dîtiye... meriv nikanî bû baş ji hev derxista ka bi rastî jî çî bû. Di dilê xwe de min got, »Ew meriv e, çavên wî...« Lê dû re fikirîm ko çima çavekî wî tenê dibiriqe. Di pey re tiştêkî din ket dilê min: »Ev Xocê Xizir e û di hewara min de hatiye...« Ji ber ko porê wî jî sipî mîna hiriyê bû. Ev tiştên ko ez dibêjim, di navîna du sê lêdanên dil de di serê min de çêbûn, metê. Dû re... dû re ew dengê ko bi qasekî berê bangî min dikir, vê carê bi dengêkî nizimtir bersiva mamoste da û:

— Xoce...« got. Bi navê Xwedê, metê, wek ko ji te re dibêjim... bi vê gotina wî re vê carê jî jana serêşekê bi min girt, min destekî xwe havêt porçika serê xwe û bi lez, bi gavên fere min xwe havête hundur... min xwediyê deng nas kiri bû. Ew ne ji miriyên goristanê û ne jî Xocê min î Xizir bû. Ew Siyabendê kwîr î notirvan bû. Ji nav rezan hati bû, digot:

— Xoce... ez dizanim ko Nêrgis bi zarok nexweş e. Min got... newîranan dike... ez van hermiyan jê re bibim.«

Xanêya ko heta anuha bi tirs, bi dilpekîn, bi mitûmatî guhdariya vê serpêhatiya Nêrgisa koçer dike, li vir kenekî wusa pê digire ko tev Sayibê guhgiran ew hemû keç û bûkên li ser kaniya pêş mala wan jî dibihîsin, ji ken ziman lê nagere ko peyva di devê xwe de bibêje, Nêrgisa koçer jî her di bandora bûyera xwe ya şeva çûyî de, bi tirs, bi şermokî li Sayibê ber siya dîwarê hewşê dinêre û bi dengêkî nizim:

— Erê metê, tu dikenî... lê bi rastî jî ez gelekî tirsiyam, dibêje û vê serpêhatiya xwe bi pistepist dîsa didomîne: Lê tu nizanî, metê... tu nizanî ko ez wê şevê çend caran mirim û dîsa rabûm. Çend caran tirsiyam, dizanî? Piştî bûyerê jî ez tirsiyame... lê vê carê tîrsa min ne ji miriyên goristanê bû. Gupîna dilê min bû û lêdixist ko ez ê çawa xwe ji dest û devê mamoste pak bikim... Mêr dilxirçik in û dikanin ji hertiştî gumanê bikin. Ew ê bigota: »Siyabend yarê te ye, an ne di vê şeva nivê şevê de nexweşî, newîranî, hermî...« Di nava nivînên xwe de min xwe bi xwe digot: »Gelo ez ê çiqas çû û repikan jê bixwim?« Dû re min bersiva xwe jî dida û digot: »Ez ê bibêjim, ma ez çi bikim? Tu bi xwe jî dizanî ko dîn e. Ma tu bawer dikî ko min hermî jê xwestiye, jê re gotiye were? ko tişteki wusa li dora min hebe, ma kes ne ma ez ê bangî vî dîne yekçav û porsipî bikim!«

Ji ken Xanê di ciyê xwe de nahewe, kofiya wê dixuşike paş hustuyê wê, şara dorê difilite, zik lê hişk dibe û bi mebesta ko bibêje: »ê lê dû re?« peyva »êê?...« tenê ji dêv derdikeve, Nêrgisa koçer didomîne û dibê:

— Êê... a wusa, metê. Dû re jî mamoste hêrs bûye, her hermiya ko wî ji paşila xwe derxistiye û dirêjî mamoste kiriye, yek bi yek mamoste ew hemû hermiyên ha ji dest girtine û bi şûn de li nav çavên wî xistine. Piştî bûyerê jî mamoste bi wê hêrsa xwe ya derve vegeriya hundur, deng ne kir, ji min ne pirsî û ne got ev çi ye? Gerçî bigota jî min ê nikani bûya pê bigo famkirin, ji ber ko min hay ji tişteki tune bû. Ez bawer im mamoste jî tégêhîştî bû. Loma... tenê di bin çavan re li min nêhirî, tufî serçavê min kir, lampe temirand, bi hêrs xwe havêt ser nivînan û lihêf di ser xwe de qeliband. Ew hemû tiştên ko wê şevê di serê min de hatin û li ber çavên

min geriyan, bi xewxilmajiyeye destê sibê re ji ber çavên min wenda bûn û êdî ez nizanim bê ez kengî ketim xewê, metê. Vê sibê jî dema ko em rabûn, ne mamoste çêlî şeva buhurî kir û ne jî min tiştêk pirsî. Heta xwarina taştîya jî ev bûyera şeva çûyî weke pîrsekê di serê min de bû. Lê min digot, ew tiştên ko şeva çûyî qewimîn, xewnek bû, xewneke şevên nexweşiya bi zarokan... min bawer ne dikir. Lê mîna ko deh kes ji min re bibêje, ca biçe li derve li dewsa wî binêre. Dû re ez derketim derve û min mêze kir ko ew hermiyên gîştî li erdê perçe perçe belav bûne.

Li vir Nêrgîsa koçer vedigere ser Xanê û bi saxikî dibêje:

— Bi rastî ez hîn jî tînegêhîjim, metê. Gelo ev dîne ha ji bo çi û bi çi ramanî hati bû? Hindik ma bû ko zirav li min biqetîya. Ez pîr tirsîyam, metê, pîr!...

Xanê bi vê tîrsa wê jî dikene û dibê:

— Erê, ma tu çima ditîrsî! Xwezîka mêrekî ji min re... hîk, hîk, hîk!... ji min re jî di paşîla xwe de hermî bihaniya. Wê çaxê... wê çaxê me ê ji dil hermiyên paşîlên xwe bi hev biguheranda, hîk, hîk, hîk!...

Nêrgîs bi vî xwîyê Xanê dizane, dizane ko pîrî caran rastî û henekên wê bi hev re dibin, lê mîna ko bibêje ev ne rewşeke henekan e û bixwaze tîbigêhîje ka bi rastî jî çi bû, êdî li hemberî kenê Xanê nafişîre, rasterast xemgîn e, nerihet e û ji hinek tiştan serê wê tevlihev e.

Xanê vê rewşa wê dibîne, vedigere ser û li gotinên xwe yên jorîn zêde dike û dibê:

- Siyabend ne dîn e, keçê. Siyabend xwedîmal e, jîna wî, law û keçên wî... ma tu nizanî bê kalê pêşek... naxîrek neviyên xwe hene, miqûfê!...

— Ez dizanim, metê... dizanim lê çima wusa kir, ez tînegêhîjim. Heta nuha jî tiştêkî wusa nebûye... Ez dibêjim wê çaxê xerifiye.

Xanê dike ko bikene lê nakene, kenê xwe di xwe de digire, dixwaze bide famkirinê:

— Na na, dibêje, ne dîn û ne jî xerifiye. Merivekî hinekî saxik e. Ya rastî merivekî dilpak e. Ez dizanim nuha dîsa ji me çêtir cinên wî hatine dorê, xew lê herimiye, nexweşiya te ketiye bîra wî û wî jî...

Nêrgîsa koçer bi rewşeke mitûmat peyva wê di dêv de dibire û dibê:

— Te got çi, metê?... te got, cinên wî?..

— Erê lêê... Siyabend cinî ye. Ma ew ne dîn e ko...

Saxik, dîn, cinî, diyar e ko Nêrgîsa koçer tînegêhîje, nikane ji hev derxîne, bi serekî tevlihev herdu destên xwe di ber xwe de vedigire û hêdî-ka dibê:

— Uff, metê!... çî dîn û ciniyên dunyayê hene, Xwedê jî hemû li vî gundî berhev kiriye. Tu kê dipirsî, li kê dikolî...

Xanê bi pişirîn destê xwe dide ser çoga wê, vê rastgotina wê dipeyitîne û dibê:

— Erê bi Xwedê tu rast dibêjî, Nêrgîsa min. Ma li vî gundî kesekî baqil heye!

Bi van gotinên xwe re mîna ko ji dûr ve yekî bibîne, Xanê zûzûka radibe ser xwe, di ber xwe de hêdîka pêşa xwe dawdişîne, dest davêje kofiya xwe, jî hêlekê ve serast dike û jî hêlekê ve jî her li kuçê dinêre, Guziyê ko bi qasekî berê bi ber çavên wê dikeve dîsa xuya dibe, jî nişka ve bi dengê jî dengê heta nuha bilindtir:

— Ero Guzî, ca were!... Were, sitranekê bavêje ser Pero, were!... dibêje, dikene, vedigere ser Nêrgîsa koçer û didomîne: Binêre, yekî din jî va hat, tew ev yê ha dengbêj e jî.

Saqoyekî reş î bêbetan li navpiyê wî dengbêjî, di destê wî yê çepê de çoyekî dirêj î mûsayî, bi şalwerekî boz î pînekirî û delingeke kin, pêxas ber bi hewşê diloqe, tê û bi pilepil sitranekê dibê:

Hewar e mîrê min hewar e!

Mala Sayîb mala mîr û mêran e!

Pero xanim e, xatûn e, delala dilan e.

Delala dilê birîndarê şûr û xençeran e.

Hewar e, hewar e mîrê min hewar e!

Di devê deriyê vê hewşa mezin de Guzî destê xwe î vala ber bi siya dîwêr vedigire, hustuyê xwe bi paş de rep dike û bi dengê xwe î taybetî dibê:

— Ma ne wusa ye, keko?... Tu û Xwedê... ma ne wusa ye, Sayîb!... çîma tu xwî dikî, keko?

Sayîbê ko destmêja xwe girtiye û li ber siya dîwarê hember, li ser qoncekî rûniştiye, bi bihîstina vî dengê Guzî re di ber xwe de hûr hûr dikene û bang dike:

— Ca were, Guzî, were... were em tirampekê bikin.

Guzî di ber beroşa gêrmîyê re derbas dibe, ber bi Sayîb diloqe, bi qasî sê gavan jê dûr li pêşberî wî radiweste, dîsa wî destê xwe î vala bi pêş de û hustuyê xwe bi paş de rep dike û dibêje:

— Çî ye, mîrê min? Tirampa çî?...

— Tu were em tirampeyê xêrendar bikin. Wek ko qereçî tirampên

ker û hespan dikin, ez û tu jî... em... em jî tirampa jinan bikin. Tu were diya xwe bide min û Xanê jî ji xwe re bibe û hew!... hî, hî, hî!...

Ji doza namûsê re Guzî qet xwe nade paş, ji bo namûsê çî bibe dike, dema ko yek qala diya wî dike pir hêrs dibe, pirî caran xelk jî çêlî diya wî dikin ko pê wî hêrs bikin, anuha bi van gotinên Sayîb dîsa hêrs dibe, zûzûka jê vedikişê, çoyê di destê xwe de davêje erdê, destê xwe î vala di ser Sayîb î rûniştî re bilind dike û di ser de dike birebir:

— Ez ê di quncikê zîndanê de bimîzim ha! Tu çî xwîna xwe dikî hustuyê min, dîkê pîr! Biçe bi destûra Xwedê bimire!... dibêje, mîna ko bi gazin an jî bi şîret berê xwe bi Xanê de dike û didomîne: Binêre, Xanê... li mêrê xwe xwedî derkeve, bila xwîna xwe neke hustuyê min!... Jê bipirse ka çî dixwaze. Sayîb rakiriye, heyran!... bi Xwedê Sayîb xerifiye û hew!...

Sayîbê xerifî hûr hûr dikene, solên xwe bi ser lingên xwe ve dike, ji hewşê derdikeve kuçê, di ber xwe de dike pilepil, navê diya Guzî bi lêv dike ko bêtir hêrs bike, Xanê jî hêlekê ve bi kenê xwe bala Nêrgisa koçer dikişîne ser vê rewşê û ji hêlekê ve jî namkiya di destê xwe de rayê Guzî dide û bi bergerîn dibê:

— Were, Guziyê min, were... were, tu dev ji Sayîb berde... were gêrmiyê bixwe.

Di demên hêrsbûna xwe de, çî tişt di dest Guzî de hebe, davêje erdê, bi destvala şer dike, bingehiya taktîkê şerdariya wî ev e, di hemû şerên jiyana xwe de ew tucarî jî vî destê xwe î vala bi kesekî nake, her di ser wan re vedigere û bi birebir hêrsa xwe dadixîne, dû re tiştên ko havêtine erdê hêdî hêdî berhev dike.

Anuha jî diçe wî çoyê xwe î ko bi kêrî şer ne dihat ji erdê radike, ber bi beroşa gêrmiyê diçe, namkî û kevçî ji dest Xanê digire, bêyî ko li dora xwe li kesekî binêre an jî bipeyive, gêrmiyê jî namkiyê dikişîne devê xwe, nan û pîvazên di badika kêleka ber beroşê de ji destê wî har û hewarê dike, yekî herî têr jî dema ko li vê nanxwarina Guzî temaşe bike ew ê bi xwe jî birçî bibe, ji ber pîvaza tûj hêsir ji çavên wî tê, kevçiyê gêrmiyê di nava lêvên xwe de dişidîne, mîna dengê bayekî kur fîzefiz bi firnikên wî dikeve, di gelek carên weha de dilê meriv pê dişewite û meriv dibê qeyê sê roj beriya nuha xwarina dawîn xwariye.

Dîmenên weha, dîmenên dînan, dîn û saxikên gund heta nuha gelek caran li kuçan, li hewşên malên vî gundê ha rastî Nêrgisa koçer hatine, lê ne bi qasî anuha ji nêzîk ve, anuha baştir têdigêhîje ko gelek dîn û kêmaqilên vî gundê ha li malên xwe jî doza xwarinê nakin, li quncikên

malên xwe rûdinin heta ko xwediyê malê, bi gotineke din, heta ko birçîbûna wan nekeve bîra malxirabekî malê nizanin nan bidin ber dîn û kêmaqilên xwe, lê ji xêra Xwedê re di her dem û her wextî de çend diltenikên weke Xanê hay ji vê rewşê dibin, weke vatiniyeke pîrozwer her rojên Xwedê mast û dewê xwe î zêde li hewşên xwe datînin hêlekê, çend namkî û teştek nan didine ber, dema ko çav li rebenekî ji van rebenên gund dikevin, tavilê bangî wan dikin û zikê wan têr dikin.

Xanê û Nêrgisa koçer li kêleka Guzî rûniştine û li nanxwarina wî dinêrin, Xanê bi dilşewatî vedigere ser vê rewşa wî û dibê:

— Bixwe, be qurban, bixwe! Bixwe, ez ji te re dîsa dagirim.

Guzî bi kêfxweşî wan gotinên xwe yên bi qasekî berê ducar dike:

— Erê, bavo!... Mala Sayîb ji berê de mala mîran e, dibêje û bi ken didomîne: Lê carina Sayîb jî... erê, ew jî bi xwe de dirî!... he, he, he!.. ma ne wusa ye, Xanê! Tu û Xwedê... ma Sayîb ne wusa ye, Xanê?... ma Sayîb bi xwe de nake, Xanê?

Di her peyivîna wî de hûrikên nan, avdewa gêrmiyê ji devê wî dipijiqe derûdorê, Xanê çav li Nêrgisa koçer dişikîne, berê xwe bi Guzî de dike û dibê:

— Wusa ye, Guzî, wusa ye... lê ka te Pero çî kir, Guzî?

— Pero ê were!... çima tu xwî dikî, Xanê!...

— Miqûfo!... zarokên wê mestûmezin bûne, lawo!...

— Erê, ew ê zarokên wê jî ji min re kar bikin. Em ê jî bibine maleke mezin!

— Ma ka te erd û mal heye, miqûfo?

— Erê, erdê Xwedê fere ye, Xanê!

Piştî ko Guzî namkiya duduyan jî dixwe, herdu destên xwe di dev û serçavê xwe re dide, radibe ser xwe, berê xwe dide Xanê û:

— Xanê ciwanik e! Mala Sayîb, mala mîran e, heyran! Li dîkê pîr mêze bike, Xanê! Bila bi xwe de nerî! Heyfa Sayîb e, bila bi vîjîkê nekeve!... dibêje, dîsa bi wê sitrana xwe û bi zikekî têr berê xwe dide kuçê.

Xanê bi pişîrîn, bi pozpilindî, bi serbilindî li kuçê, li hawurdora xwe dinêre, Nêrgisa koçer têdigêhîje ko Xanê ji vî karê xwe kêfxweş e û her cara ko zikekî weha têr dibe, ev kêfxweşiya wê lê zêdetir dibe, bi mereq-dariya jinekê jê dipirse û dibêje:

— Erê metê, te ji wî re çêlî Pero dikir, ew kî bû?

— Pero, dildareke wî ya wextekê bû. Keçîkek xweşik bû. De îcar ev dîne ha jî di kuçên gund de digeriya û:

»— Ez ji Pero hez dikim, dilê min ketiye wê, ez li ser Pero dîn bûme.« digot. De qeyê rebeno berê wer baqil bû!... hîk, hîk, hîk... Lê bi rastî jî dilê wî keti bû keçîkê. Navê revandina keçikan bihîstiye... Erê lêê... Rojekê derengî şevê diçe ber dîwarê hewşa mala bavê keçîkê, li bendî disekine ko keçîk were derve û ew jî wê birevîne. Di wê gavê de, ji şeytanî re dinêre ko yek derdikeve. Ev Guziya jî rasterast derdikeve rastê û bi pistepist bang dike:

»— Pero, ma tu nayê em bidin pey hev û biçin?« dibêje. Ew yeka bêdeng diçe hundur û bi gavekê şûn de dîsa derdikeve. Guzî wan gotinên xwe dubare dike. Ew yeka jî, di wê tariyê de bi çarşefê reş tê, xwe bi Guzî ve dizeliqîne, destê wî digire û derdikeve kuçê. Heta newala paş malan jî xwediyê çarşefê deng nake. Guzî jî bi dilpekiya revandina keçîkê dilerize, diricife û carina di ber xwe de:

»— Ma em bi kuderê de biçin, Pero?« dibêje, lê bersivêkê nagire. Dema xwe digêhînin newalê, Diloyê bavê keçîkê wê çarşefê ji xwe dike û dikeve ser Guzî. Ne yek û ne dudu... davêje binê guhên vî rebenî. Dengê wê qêrîn û hewara wî hîn jî di guhên min de ye. Wê şevê dengêkî wusa xirab jî hêla newalê dihat ko... Gelek tirsîya bû. Dû re çend gundî ber bi newalê beziyan û bi dijwarî ev rebenê ha ji nav lepên Dilo xelas kirin. Qaşo seydayê gund bû... bi qurbana min û seydatiyê be! Bê çawa destê te lê digeriya, çavrijiya!... Welle piştî wê bûyerê li derekê çavê min li Dilo î bavê keçîkê ket û min peyvên nemayê jî jê re gotin. Ma li ber xwe dikeve, nerind! Devê xwe jî li ber min xwar dikir û digot:

»— Ji xwe te û hinekên weke te rû dane van dînen ha! Divê meriv dînan baqil bike, Xanê, baqil!« Lê wê çaxê ez pir hêrs bûm. Ez meta te me!... welle min jî dest havête hustukura wî, du sê cara hejand û min gotê:

»— Şerm bike, seyda, şerm!... Tu qaşo seydayê gund î... Baş e, em bibêjin ew dîn, ma tu jî dîn î ko tu di şeverêşê de çarşefê li xwe dikî, wî ji gund derdixî û lêdixî!... ma tu ji Xewdê jî natirî!... Bi navê çêyiyên Xwedê, nola şeytanekî tu ketiye nav me, şeytan!« Piştî çend rojan jî ji vir bar kir û çû. Ji xwe ne ji vî gundî bû.

Li vir mîna ko Xanê rastiyeke bide xuyakirin, hinekî bi hêrs û di ber xwe de:

— A wusa bû... kî tê gundê me, ji me dîntir dibin, dibêje, lê tavilê vedi-gere ser Nêrgîsa koçer û li gotinên xwe yên jorîn zêde dike: Ez bi qurbana te, koçera min... hûn jî ne ji vir in, lê min li ser we ne got. Tu bi xwe jî dibînî ko... hîn jî dema ko ez qala wê bûyerê dikim laşê min dilerize.

Nêrgisa koçer di ber xwe de bi nîvşermî dipişire û dibê:

— Na na, metê. Ez li xwe nagirim. Lê... lê dû re çî bû?

— Tiştêk jî ne bû. Bar kirin û çûn. Lê ji bo ko Guzî hêrs bikin, bikenin an jî... çî dizanim an jî pê dilê wî xweş bikin, jê re wusa dibêjin. Tew carina bangî Guzî dikin û jê re dibên: »Guzî, Guzî!... Pero hatiye mala bê-fankesê!« Guzî jî wê çaxê radibe ser xwe û mîna dildarekî birîndar berê xwe dide wê malê. Reben!...

Nêrgisa koçer bi saxikî û rengdîniya gelek tîpên vî gundî dizane, dizane ko carina ji wan re çêlî keç û jinan jî dibe, lê têngagêhîje ko merivekî dîn çawa dikane evîndar bibe, bi vê pîrsa serê xwe re, bi mitûmatî ji Xanê dipirse û dibê:

— Ma dildariya kesên dîn û cinî jî dibe, metê?

— Kesên din jî ne, dîn û cinî! Bi Xwedê dildariya wan xurtir û dirêjtir dajo. Li vî gundê me, ji îro jî bêtir... gelek dîn û cinî hebûn. Ewqas rengîn bûn ko meriv ne dixwest ji ba merivan biçin. Ji wan çend kes mirin, du sê keç jî hebûn...

Nêrgisa koçer zûzûka peyva Xanê dibire û dibê:

— Ca raweste, metê, te got keç jî?...

— Erê lêê... jê yek jî... tê bîra min em wê çaxê keç bûn, keçeke van malên Nezikan hebû. Navê wê Kewê bû. Bi rastî jî weke mêkewekê xweşik û lihevhatî bû. Di rindbûna wê de heta nuha jî min di vî gundî de keçeke wusa ne dîtîye. Porekî zer û filikî xwe ji jor de berdida ser tilorên wê. Xwediyê bejneke bilind û dagirtî bû. Hustuyê wê dirêj, çavên wê gir û nola van moriyên hespan hêşîn bûn. Weke hinareke qelişî lêvên wê ji dûr ve sor dikirin. Lê xwiyeke wê î naxoş hebû. Mîna ko bixwaze ji binê erdê tiştina bibîhise, carina çog didan erdê, pêşa xwe di ser serê xwe de diqeliband û bi saetan guhê xwe li erdê radigirt. Ji ber vê rengdîniya wê jî dê û bavê wê lê mêze ne dikirin. Têr nan ne didanê. Hertim şekalên diya xwe bi ser lingên xwe ve dikir. Jê re kinc ne dikirîn. Pîrî caran rihma Xwedê lê be, diya min kincên me î kevin bi hev ve dizeliqand û li wê dikir. Piştî demekê wê dev ji vî xwiye xwe berda. Êdî dawa xwe di ser serê xwe de ne diqeliband û guhdariya binê erdê ne dikir. Lê vê carê jî bi daran ve hildikişîya. Li ser daran devê xwe ber bi asimanan radikir û dikûriya:

»— Mekrûs, Mekrûs!...« Hertim ev berpêşîrên wê diqetîya û memikên wê weke du şemamokan heta nîvî tê de dixuyan. Rojekê diya min jê re got:

»— Tu êdî mezin î, Kewê. Tu çîma bi daran ve hildiperikî? Binêre

guhanên te derketine rastê!...« Kewê bi ruyekî xemgîn di ser guhanên xwe de nêhirî, destê xwe havêt serê wan, hinekî pê lîst û dû re li diya min vegevand:

»— Ji ber ko li wir, li ser daran ez baştir wan dibînim. Tiştên ko hûn nikanin bibînin, ez li wir dibînim. Aferîdên asimanî gelekî ji yên dunyayî çêtir in. Porên wan dirêj û fîlikî ne. Weke histêrkan xwe ji jor de berdidin xwarê. Kincên wusa tenik, wusa tenik li wan e ko meriv dibêje qeyê ji hundurê hêkê derketine. Ez derdikevim ser daran ko Mekrûs destê xwe dirêjî min bike û min jî bibe ba xwe û wan. Dixwazim bila dîsa destê xwe bi memikên min bike û bibêje: Nermik û xweşik in.« Wê çaxê jî diya min hinekî veniciqî, bi awurên dilverîşîn li vê keçîkê nêhirî... rihma Xwedê li herduyan jî be, diya min lê xeyidî û gotê:

»— Ev çi xaxên te ne, dêlika dîn!... kerê welle ez ê ji bavê te re bibêjim!... ez ê bibêjim, bila porê te kur bike, poz û guhên te jêke!...« Li hemberî van gotinên diya min, Kewê... Kewa reben wê çaxê pêsihrên xwe di nav wan rîtalên ber hemêza xwe de veşartin û bi enirîn di ber xwe de got:

»— Mekrûs ji min re goti bû: kî destê xwe bi te bike, destê wan ê bişikê.« Diya min dîsa li vê rebenê hêrs bû û gotê:

»— Ne tu bî, ne jî Mekrûsê te!... Kî dizane bê kîjan nerindî di tariya şevê de dest havêtiye te!... careke din jî ez nebihîsim, dêlik!...« Lê Kewê dest pê kir û bi dilekî şewitî giriya. Ji çavên wê î gir weke xilorîgê hêsir ri-jiyan. Heta ko diya min rabû çû jê re hinek nan û mast jî hanî û li ber danî, ew her digiriya...

Mereqdarî li Nêrgîsa koçer dipiçike û ji Xanê dipirse:

— Mekrûsê ko çêlî dikir kî bû, metê?

— Gelek tişt hatin gotin, lê nizanîm. Pêşiyê gotin tiştêkî bi vî navî tuneye. Dû re gotin, Kewê bi xwe ji xwe re tiştêkî weha afirandiye... De êdî Xwedê pê dizane bê çi bû, kî bû... Lê li gor gotina diya wê, êvarekê serêşekê bi Kewê girtiye û dû re jî agirê wê bilind bûye. Diya wê hanîye li ber argûnê eywana malê şeltikek raxistiye û Kewê li ser dirêj kiriye. Heta demekê jî ne hatiye ser xwe û hertim pesta gotiye. Gotinên ko ji devê wê derketine, hemû jî nîvçe bûne û loma diya wê tenegehîştiye. Bi gavekî nalîna wê hatiye birîn û deng jê derneketiye. Diya wê jî rabûye ko biçe kaniyê û dorek av bîne. Lê dema ko diya wê ji kaniyê vegehiyaye, mêze kiriye ko fînda li paş serê wê vemirî ye. Tenê soraviya terafa agirê argûn li ser ruyê Kewê pirpitîye. Kewê rûniştî bûye. Dema diya wê dîtiye ko kewê hatiye ser xwe û ji xwe re rûniştiye, hinekî kêfa wê jî hatiye. Lê tavlê tîrsek

ketiye dilê wê û bi şikebarî gotiye:

»— Tu çima di tariyê de rûniştiye, ez be qurban! Finda xwe vêxîne, Kewa min!..« Lê Kewa wê deng ne kiriye. Her li terafa agirê argûn mêze kiriye. Diya wê find vêxistiye û dîtiye ko ev berpêsrên Kewê vekirî ye û porê wê jî hinekî li hev ketiye. Pêşiyê diya wê gotiye qeyê ji ber agirê serêşa xwe bişkovên berpêsrên xwe vekiriye û loma li ser ne sekiniye. Dû re bi dengê dayikek dilovan dîsa ji keça xwe pirsîye:

»— Êşa serê keça min hinekî derbas bû, an ne?« Li ser van gotinên diya xwe, bêyî ko li ruyê diya xwe mêze bike, Kewê gotiye:

»— Erê, anuha êşa serê min ne maye. Mekrûs hat. Destê xwe da ser eniya min. Tiliya xwe di lêvên min re da. Dû re... dû re jî destê xwe di paşila min re kir û got: Nermik û xweşik in.« Diya wê bi tirs veniciqîye, baş bala xwe daye pêsîrên Kewê û dewsa nînog û perîncokan bi çavên xwe jî dîtiye.

Tirs û mereqdarî li Nêrgîsa koçer tevlihev dibe, ji hêlekê ve guhdariya Xanê dike û ji hêlekê ve jî bi gavekî zûtir dixwaze hîn bibe ka dû re çi bi serê Kewê de hat, bi tirs, bi çavên gir, bi dilpekî dipirse:

— Lê... dû re, metê?...

— Dû re jî Kewê her bi navê wî jîya. Di kuçan de dibeziya û digot:

»— Mekrûs destê xwe bi çiçikên min kiriye! Ew ji min hez dike! Dilê wî ketiye min...« Çi dizanim.. lê paşîngê jî pir xirab bû. Bi şev radibû berê xwe dida Şikefta Zoncikê. Te Şikefta Zoncikê ne dîtiye, li berwarê benda mala Baço ye. Dibêjin hundurê wê wusa tarî, wusa tarî ye ko... mêr bi mêraniya xwe newêrin bi tenê dakevin hundurê wê. Dibêjin ji me çêtir, çiyê şayiya cinan e. Di hemû şevên çarşemiyên de, ji me çêtir, cin li wir şayiye dikin. Pîrî caran meriv di wir re derbas bûne û dengê def û bilûra şayiya wan bi guhên xwe jî bihîstine... A Kewê jî di van şevan de diçû wir. Gundiyên çend caran ew ji nivê rê vegerandin û hanîn malê. Dê û bavê wê lêxistin, di kadîne de girêdan, havêtin paş deriyan û nanrijî kirin... lê dîsa jî ev keçika ha ne hat ser xwe. Birin ser vî Mekanê Mala Dînan çend şevan heta destê sibê ew li wir bi darê ve jî girêdan, dîsa ne bû. Êdî lê azirî bû. Carina pir hêmin dixuya, carina jî har dibû, derdiket kuçê, dawa xwe di ser serê xwe de diqeliband, hetanî du saetan jî xwe hildikuta û digot:

»— Çarşemî û pêncşemî!...« Li Şikefta Zoncikê hînî vê dîlana... ji me çêtir, hînî vê dîlana cinan bû bû. Ji bilî van herdu rojan roja îniyê an jî rojêke din ne dihanî ser zimanê xwe. Dû re bavê wê bihîst ko li Cizîrê şêxekî bi navûdeng heye. Bavê wê î reben!... tê bîra min hertim ev keçika di-

da pey xwe û dibir. Piştî du sê caran vê keçîkê êdî ne dixwest biçê. Asê dibû, çêr û dijûnên nemayê jî şêx re dikir. Direviya. Ji hemû gundiyan direviya. Berê gelek jî diya min hez dikir, lê di demên xwe yên dawîn de êdî ne dihat ba diya min jî. Ji bavê xwe jî direviya. Bavê wê bi benê tûr herdu destên wê girêdida, li pey xwe dikaşkişand û dibir. Heta paş axpîna jorîn jî qêrîna vê rebenê dihat û digot:

»— Mekrûs bireve, Mekrûs!... Şêxê Cizîrê bêbext e, ew ê te bikuje û mala min bişewitîne, Mekrûs!...«

Dilê Nêrgisa koçer tenik bûye, bi tirs, bi dilpekîn, bi gewriyeke tije girî û bi çavên tije hêsir dibêje:

— Dû re... têderxistin bê Mekrûs kî bû, metê?

— De êdî Xwedê pê dizane. Li gor gotina şêx jî, Mekrûs, xortekî ji wan bûye... jî me çêtiran. Kewê bi wî re zewucî bûye. Ne dixwest şêx wî xortî jî ser rake... Li gor gotina bavê wê, şêx gotiye:

»— Ji wan du babet hene. Hinek baş û hinek jî xirab in... Mekrûs jî ew yên çê ye û bêkê e. Mekrûs wê bernade û keçîk jî pir jî wî hez dike. Keçîk hertim wî haydar dike ko neyê nekeve daf û avê. Ez dixwînim, dixwînim... jî wan gelek tên, lê Mekrûs nayê. Bila keçîk li vir be, wexta ko ez ba lê bînim, ez ê jî ser rakim.« Herweha ev keçîka ne hat, her carê bi qasî heştêkî li ba şêx dima. Ji xwe bavê wê çend caran tenê ew bir. De îcar... karê Xwedê nexşîn e!... ez baş nizanim, lê dû re ev keçîka ha bi zarok nexweş ma û di devê gundiyan de bû benîşt. Her yekî jî xwe re tiştêk li hev dihanî û zimandirêjî dikirin. Paşîngê şêx bi bavê wê dabû zanîne ko Kewê jî Mekrûs bi zarok nexweş e. Ev jî jî bavê wê re bû kuleke serê kulan û mîna ko êdî jî herdu dunyayên Xwedê jî bar keti be hustuyê rebeno... şerm dikir, ne dixwest çavên wî bi gundiyan bikeve. Digotin, êdî ne diçû limêja îniyê jî. Heta ko rojekê ev keçîka ha mir.

Nêrgisa koçer bi rewşêke sipûsar li Xanê dinêre, mîna ko dawiyêke weha ne dipa, lêvên wê yên zuwa dilive û bi kelagirî dibê:

— Mir?...

— Erê, mir... mir, lê mirina wê jî bi renekî xirab bû. Hinekan digotin, jî me çêtir, cinên wê ketine ser û hinekan jî digotin bi dermanê kêçan miriye. Xêr û guneh li hustuyê wan... lê digotin bavê wê dermanê kêçan bi wê daye xwarin ko jê pak bibe. Tew pêşanî hukumatê jî ne dan û wusa veşartin. Ma tu dibêjî dildariya kesên dîn û cinî!... Diya wê çêlî dildariya wê dikir, digiriya û digot:

»— Di ber mirina xwe de jî Kewê xwe li ser sekûkê diqepijand, Mekrûs!

Mekrûs!... hewar dikir, bi çavekî bêguman vedigeriya ser min û digot: Heta anuha jî ez û Mekrûs, em bi hev şa ne bûne.«

Li hemberî wê bûyerê, mitûmatî û dilpekiya Nêrgisa koçer lê zêdetir û dilê wê teniktir dibe, çavên xwe mezintir dike û dîsa vedigere ser Xanê:

— Metê heyran, lê bavê wê çi digot?

— Bavê reben!... De êdî bavê wê î reben jî keti bû çî rewşê! Xwedêyo, bûyereke weha di serê dijminan de neyê! Piştî mirina wê, devê bavê wê jî hati bû girtin û ziman lê ne digeriya. Şênîyên gund ji kêleka wî kêm ne dibûn, lê dîsa jî bêkêş bû. Digotin, di quncikekî oda mala xwe de rûniştî bû, ji ciyê xwe ranedibû, li dora xwe mêze ne dikir, ne nan û ne jî av... tiştê ne dixwar. Jina wî digot, ji ber mirina Kewê wusa bûye. Ji xwe bi heyşt rojan piştî mirina keça xwe, ew jî tetirxanî bû û mir.

Nêrgisa koçer tengijî ye, xençer lêkeve xwîn jê naçe, tiştêkî dilhejîn li gewriya wê dipiçike, kirtika pozê wê dişewite, firnikên wê pêl didin, lêvên wê diricifin, dixwaze tiştêkî din jî bibêje, pirseke din jî bike, lê kelagiriye li gewriya wê rê nade wê, hemû hêza di xwe de berhev dike û ji nişka ve:

— Lê... diya wê?... dibêje û bi vê pirsê xwe re kûrîniyeke ji dilekî şewitî pê dikeve, Xanê xwe davêje ser Nêrgisa koçer, bi kujê dawa kirasê xwe hêsirên rijiyayî paqij dike û:

— Wî... ez bi qurbana te, tu çima dilê xwe tenik dikî?... Tu diya wê dipirsî, diya wê sax e. Ma tu Leto nas nakî? Xaltiya Leto diya wê ye. Lê ew jî... tu jî dibînî ko ew jî êdî ji serê xwe çelq bûye. Û loma hersal dema ko kulîlkên payîzê li ser goristanê serê xwe derdixin, ew jî diçe di ser gorna Kewê de, di xwe de lîlikan dibarîne, dilorîne... heta serê payîza paşîn jî karê wê her ev e.

Nêrgisa koçer êdî bi deng digirî, ji bo ko kesek di kuçê de nebîne û ew jî şerm neke, radibe diçe hundurê goma mala Xanê ko li wir bi dilê xwe bigirî, Xanê serî gavê diçe ber deriyê goma berxan û jê re dibê:

— Erê de derkeve, ma tu dîn î!

Nêrgisa koçer li wir têr digirî, çavên wê ji girê sor dibin, heta demeke dirêj jî av ji pozê wê tê û dibe fişkefişka wê, Xanê li vê rebeniya rewşa wê dinêre, ji gomê derdixe û bi pişirîn dibêje:

— Tu ji xwe re têr girîyayî, ne wusa?

Nêrgisa koçer serê xwe dixwe ber xwe, deng nake, li ruyê Xanê jî mêze nake, mîna ko di ramanên xwe de li tiştêkî asê bibe, di ber xwe de her li derekî, li qirşekî, li keviyekî piçûk temaşe dike, Xanê dixwaze ko hinekî dilê wê î guviştî xweş bike, bi rûkenî dibêje:

— De ka bibêje, Siyabend ji te çi dixwest, miqûfê!...

Lê ev henekên Xanê şopên girî ji xweşruyê Nêrgisa koçer wenda nake, nola ko guhdariya sitraneke dilşewat kiri be, anuha dilê wê nerm û tenik bûye, xemgîn ketiye û êdî nikane zêde jî bipeyive, tenê bi pişirîneke xem-sar, di ber xwe de û bi dengêkî nîvçe dibêje:

— Ez jî dikim êdî biçim, metê.

— Erê, de tu rûniştîyî, lê!... ma hêka te li malê sar dibe!

Nêrgisa koçer bi fişkefişk, bi dijwarî pişirîneke hûrik dikişîne ser lêvên xwe, bi Xanê dide zanîn ko divê ew biçê, xatir jê dixwaze û di ber beroşa gêrmîyê re ji hewşê derdikeve, heta derê hewşê Xanê jî li pey wê rast dibe, li wir çavên wê bi du zarokan dikeve ko li kolanê di nava xweliyê de dilîzin, bi du dangan bangî wan jî dike ko werin gêrmîyê bixwin.

Mamoste Kevanot li ber deriyê mala Şero, ji hêla hewşê dengê Mîxo î notirvan dibihîse:

— De rabe, malava! Ro çû ava, ma tu ê kengî serê min çêkî?

Şeroyê xwediyê hewşê jî bi rikebarî lê vedigerîne û dibêje:

— Bi navê Xwedê, heta ko tu peran nedî min, ez destê xwe navêjim meqesê... de îcar te bawer kir!

Di devê deriyê hewşê de mamoste Kevanot dinêre ko weke hertim ci-vateke piçûk li ser sekûka hewşa mala Şero li hev geriyaye, ev hewşa ha ne tenê hewşa vê malê, rasterast hewşa gund e, li hênikayiyên êvarên weha, hertim çend kes li vê hewşê peyda dibin, çend kesên ko vê hewşê ji oda gund diçêtirînin.

Anuha jî Hoto î navmalok hatiye vir ko li riya avê temaşe bike, Mîxo î notirvan dixwaze ko Şeroyê xwediyê malê serê wî çêbike, lê Şero bi destîtevirêkî de ketiye û rêş dike, jina Şero li ber argûnê hewşê rûniştîye kuftên dagirtî çêdike.

Mîna ko mamoste Kevanot ji vê bergehê xweş be, bi dengêkî nîvken û nîvhenekî dibêje:

— Xuyaye dîsa hûn li ser tiştêkî li hev nakin.

Şeroyê xwediyê malê:

— Binêre va xoce jî hat, bila ew... dibêje, tefşo û destîtevirê di destê xwe de datîne hêlekê, radibe ser xwe, pêşa şelwarê xwe dawdişîne, ber bi mamoste Kevanot diçe û didomîne: ji bona Xwedê bila xoce bibêje, anuha li bajêr çêkirina por û kurkirina riyekî bi çiqas pere ye, xoce?

Mamoste Kevanot bi ken destê xwe davêje eniya xwe, dike ko buhayekî berberiya bajêr bibêje, lê tavilê têdigêhîje ko wî hay ji tiştêkî weha nîne, bi qasî hefteyekî beriya ko were vî gundî, serê xwe li bajêr daye çêkirinê û anuha jî tew nayê bîra wî, jê û pê ve hertim ser û riyê xwe li vir, li ba Şero daye çêkirinê û hertim jî bi deyn an jî bi pereyekî hindik, loma ew kenê li ser ruyê wî hêdî hêdî divemire, lê ji bo ko mijara galegalê bidome û germtir bibe, weha dibê:

— Em bibêjin ko seriyek bi deh panotan e û tev rî bi panzdeh panotan e.

Bi tevgerêke bêçare Şero herdu destên xwe ber bi Mîxo î notirvan vedigere, nizim û bilind dike û dibê:

— A ez jî dibêjim, ji dehan, ji panzdehan panotekî bide min. Em gundiye hev, nas û dostên hev in... Xem nake panotekî bide, bes e. Pere pere ne!

Mamoste Kevanot pêşiyê li Mîxo î notirvan dinêre, dû re li Şero vedigere û dibê:

— Ka ew dixwaze çiqasî bide?

Mîna ko Şero hêviyeke herî piçûk jî di muşteriyê xwe de nebîne:

— Nizanim, dibêje, ko bi daxwaza wî be, ew naxwaze tişteki jî bide. Çiqasî dide bila bide, pere pere ne, lê ez bê pere çênakim û hew!

Mîxo î notirvan bi zimanekî tinazî:

— Ew bê pere tiliya xwe jî di çavê meriv re nake, dibêje, destekî xwe ber bi beroşa kuftikan bilind dike û bi tinaz didomîne: Lê ko tu bibêjî: a ji te re pênc panot û ji dêla heskê ve bi destê xwe wan kuftikan ji beroşê derxîne, Şero ê wusa bike... ez baş dizanim ko... ez bi sê kevirên jinberdanê sond dixwim ko ew ê wusa bike.

Daxwazeke firqûzane bi mamoste Kevanot digire ko ew jî beşdarî vê peymanê bibe, li Şero dinêre, pîj dike:

— Ya sitar!... dibêje, ewqas jî nabe, lo!... Ko bikani be bi lepan wan kuftikan ji beroşê derxîne, ez ê bi xwe jî pênc panotan bidime wî.

Bi van gotinên jorîn re Şero di ber xwe de hûr hûr dikene, dû re li mamoste Kevanot vedigere û dibê:

— Xuyaye perên te jî di te de dixurin, xoce.

Mamoste Kevanot jî bi vê nexweşiya rikebaryê dikeve û:

— Ango çi, dibêje, ma tu ê bikani bî bi lepên xwe kuftikan ji beroşê derxîni? Heta nuha jî min ne dîtiye ko yekî lepên xwe di ava kelandî de kiriye û kuftik jê derxistine.

Şero kurt dibire, zendên piyê xwe ber bi jor hildiçine, nola ko ji van destên xwe hunereke veşartî pîşanî mamoste Kevanot bide, herdu destên xwe weke du carûtên zengarî ber bi wî bilind vedigere û dibê:

— Perên xwe derxîne! De derxîne... ez ji te re keleke kuftik... perçekî herî piçûk jî tê de nahêlim, ez ê bi van destên xwe hemûyî derxim.

Mamoste Kevanot destê xwe davêje dizdanê xwe, ken bi yên dorê dikeve, Şero têdigêhîje ko peyman bêhenek e, li Şarika jina xwe vedigere û dibê:

— Ma kuftên beroşa te ne keliyane, Şarê?

Jina wî li ber beroşê bi pilepil pê dide zanîne ko henekên ava germ tunene, dest û zend ê li wî biperite, lê pênc lib panotên hesinî ji dizdanê

mamoste Kevanot derketine û anuha di kefa destê Şero de ne, hemû kesên li wir li ber beroşa kuftikan dicivin, ew ê binêrin ka Şero ê çawa wan kuftikan ji beroşê derxîne, Şarika jina wî ji bêgavî sêniyeke fere tîne û dide hêla rastê.

Piştî ko Şero avekê di ser destê xwe de dike, diçe di ser beroşê re disekine, ava beroşê bi bilqebilq dikele, kuftê di beroşê de zîz dibin û li hev diqulibin, Mîxo î notirvan li ber Şero digere û dibê:

— Ez bi qurban, Şero! Tu were dev ji vê peymanê berde û serê min çêbike. Ez dizanim tu ê destê xwe bişewitînî û serê min ê jî bimîne.

Şero:

— Bi Xwedê ev perên ha êdî ji bêrika min dernakevin. Û ev perên ha perên pênc şeş seriyên weke serê te ye, Mîxo!... dibêje, ji nişka ve destê xwe î rastê di beroşê de dike û derdixe, kuftikekê di sêniyê de datîne, destê xwe li ba dike, sar dike, jan û tîna ava germ bi derxistina vê kuftika pêşîn re li tilî û piştta destê wî dide der, ji hewşê dengê ken û niçeniçê bilind dibe, bi berz û nizimbûna dengê ken re destê Şero jî dadikeve nava ava germ û bi kuftikeke din û yeke din derdikeve, jina wî misînê avê tîne û dibê:

— Piştî derxistina her kuftikekê ava cemidî li zenda xwe bike ko bila...

Mamoste Kevanot bi ken dest davêje misîn, ji destê jina Şero digire, li hêlekê datîne:

— Bi Xwedê ez napejirînim, dibêje, wusa nabe... Di vê peymana me de ava misîn tune bû!

Bi van gotinên mamoste Kevanot re soraviyeke şermokî li ruyê Şarika jina Şero xwe dide der, mîna ko anuha mêrê wê di duelloyeke bêyom de be, bi rewşeke bihêvî û dilekî şewitî lê dinêre, ev bergeha jina wî du sê caran li perda çavên Şero xuya dibe û herweha ev peymana kuftikan jê re dibe dozeke namûsê, heta anuha jî dixwest ko destekî xwe, destê xwe î rastê tenê bi kar bîne, lê anuha ew jan, ew şewat, ew peyman, ew pere û ew şermesariya li ruyê Şarika jina wî lê dibe hêrs û vê carê herdu destên wî di beroşê de dibin û ji ava kelî derdikevin, Şarika jina wî bi dilekî helisî di ber xwe de dike pilepil û dibêje:

— Bi Xwedê ev mêrika ê xwe bişewitîne... ew ê xwe bikuje.

Mîxo î notirvan vê carê xwe davêje bextê mamoste Kevanot, li ber digere û dibê:

— Xoce heyran, xoce, jê re bibêje bes e, bila serê min çêke.

Lê mîna ko mamoste Kevanot bixwaze ew pênc panotên wî heqê xwe

derxîne, tişteki din dibêje:

— Na na, kuftikek jî tê de bimîne, nabe. Li gor peymanê, divê perçên kuftikên jihevketî jî tê de nemîne.

Şero perçên kuftikên jihevketî jî di beroşê de nahêle, rasterast hîjdeh kuftik di sêniyê de berhev dibin, ji serê tiliyên Şero heta ber herdu zendên wî ditevizin, sor dibin, wusa sor dibin ko meriv dibêje qeyê çerm ji ser rakirine, Şarika jina wî zûzûka misîn digire, avê li zendên wî dike û dû re pê dide zanîne ko divê ew ava firingiyan di dest û zendên xwe bide.

Ava firingiyan li dest û zendên Şero dibe û bi merxemekê têne pêçanê, kenê ko vê carê ji hewşê bilind dibe êdî ne ewqas ji dil e, weke ji van kenên ko pirî daran ji ehmeqiyê dibe, kenekî wusa bi taybetî jî li mamoste Kevanot xuya dibe, Mîxo î notirvan bi gazindarî di ber xwe de dike pilepil û dibê:

— Ez dizanim ko êdî serê min çênabe.

Diyar dibe ko eş û şewata zendên Şero nû xwe lê dide der, carina serê tiliyên xwe bi hinek deverên zendên xwe ve dişidîne, lê dîsa jî bi tevgereke serketî dibêje:

— Di roja îroyîn de dema ko meriv bibêje pere, ava çem û kaniyan disekin!...

Mîxo î notirvan dizane ko serê wî nayê çêkirinê, Hoto î navmalok: ez birçî me, dibêje, diçe wê sêniya kuftikan digire û ber bi sekûka hewşê tîne, hemû kesên li ser sekûka hewşê wê sêniya kuftikan datînin ber xwe, bi ken û henek dest bi xwarinê dikin, di wê gavê de Bekoyê Garût di kuçê de xuya dibe, di devê deriyê hewşê de dengekî li mamoste Kevanot dike û dibê:

— Ekmek sizda û ya bizda, xoce!(*)

Xoce ji ber sêniya kuftikan radibe mîna ko parolayekê bibersivîne:

— Leşgerên şevê daketine newalê, dibêje û bi vê gotina xwe re destê xwe davêje ber piştê xwe, di ber piştê wî de, di binê qutikê wî î fere de tişteki wekî sing an jî lûleyekê dixuye, herçiqas ev hevokên jorîn bi awakî sergirtî têne gotin, lê yên li ser sekûka hewşê têdigêhîjin, ew têdigêhîjin ko îşev şeva nêçira çûçikan e, piştî ko Bekoyê Garût jî tê beşdarî seremoniya xwarina kuftikan dibe, Mîxo î notirvan û Hoto î navmalok pê di-dîne zanîn ko ew ê jî werin.

Kuftikên di sêniyê de diqedînin û beriya ko ji vir belav jî bibin, ev hogirên ha li hev dikin ko bi tariyê re li mala Bekoyê Garût berhev bibin.

Bi tariya êvarê re kesên navkirî li mala Bekoyê Garût amade ne, mijara axaftina wan li ser darê lastîkê, nîşandarî, sipîndar û kevirên gulover e, deriyê odê vedibe, Mem û Beşîr î xwendekar dikevîne hundur, mamoste Kevanot çav li van xwendekarên xwe dikeve, vedigere ser Bekoyê Garût û:

— Binêre, leşgerên şevê hatin, dibêje.

Herdu leşgerên şevê tîn, tûrê di destê xwe de datînin ber mamostê xwe, li kêleka wî cî didine xwe û bi serbilindî pê didine zanîn ko wan heta anuha jî li Newala Cinan kevirên gulover berhev kirine.

Mamosta Kevanot destê xwe di tûr de dike, bi kêfxweşî mistekê ji wan kevirên gulover derdixe, ber bi Bekoyê Garût dirêj dike û bi tevgereke nepixî dibêje:

— Fermo, binêre!... ji Newala Cinan berhev kirine.

Bekoyê Garût dest davêje bêrîka xwe, darê lastîkê jê derdixe, ji wan keviran yekî ji mista mamoste Kevanot digire, di nava qayîşa lastîkê de bi cî dike, dide ber çavê xwe, ber bi jor du sê caran vedikişîne, berdide, serê xwe î piçûk di binê şewqê xwe yê gir î qilêr de dihejîne û dibê:

— Ez bi heyrana te bim. Ji bona Xwedê ca lê binêrin! Keç e, keç!... weke çîpên keçeke berzewac!...

Bi van pesinê Bekoyê Garût re, mamoste Kevanot layita xwe ya sê baterî ji ber piştî xwe derdixe, berê wê dide binê zikê xênî û vêdixe, ronahiya layitê li ser max û mertegên zikê xênî xelek xelekî belav dibe, çavên xwe ber bi jor dike, serê layitê badide û dixwaze tevayiyê xelekên ronahiyê li gulokekê berhev bike, lewra ew dizane ko ji bo nêçira çûçikan divê tîrêjen ronahiyê mîna gulokekê li derekê berhev bibe, xwendekarên wî di çiyê xwe de dikine pistepist, Mem xwe nagire û bi dengê piçûkekî dibêje:

— Hinekî din sî, mamoste, hinekî din sî bastir...

Bekoyê Garût:

— Belê, xoce, belê, gotina zarok e, hinekî din jî bastir bike, dibêje û van gotinên zarok rast dipeyitîne.

Mîxo î notirvan di bin çavan re li Hoto î navmalok dinêre, di ber xwe

de dikene, vedigere ser mamoste Kevanot, destê xwe ber bi wî dirêj dike û dibê:

— Bi Xwedê, xoce, te jî rasterast xwiyê me girtiye.

Mamoste Kevanot van gotinan li dilê xwe nagire, şerm nake, bi pişirîneke şêrîn beşdarî kenê wan dibe, mîna ko wersira ava vî gundê ha deşîfre bike, Hoto î navmalok dibê:

— Ê... ev bû sê sal ko xoce ava gundê me vedixwe, ma hîn jî xwiyê me negire?

Di vê navberê de lastîk, kevir û layita wan amade dibin, selikekê didine dest Beşîr, tûrê keviran bi hustuyê Mem de dikin, mamoste Kevanot jî layita xwe ya dirêj digire destê xwe û radibin ser xwe, Bekoyê Garût dîsa lastîka xwe ji hev dikişîne, berdide, berê xwe dide Mîxo î notirvan û Hoto î navmalok:

— Hûn ê jî çûçikan berhev bikin, serjê bikin, bavêjin selikê.

Mîna ko ew ê hêrişî çiyekî bikin, bavêjin ser derekê û wir bişewitînin, bi reng û dilpekiya leşgerên şevê yek bi yek li pey hev derdikevin, bêguman dilpekiya mamoste Kevanot ji ya hemûyan jî bêtir e, nêçirvan ji dara hewşa mala Bekoyê Garût dest pê dikin, mamoste Kevanot berê layita xwe ber bi jor dike, tûrêjen ko li hev bûne gulok li ser giliyên dara tûyê digere, li derekê disekine, bêyî ko layita di destê xwe de bilivîne an jî destê wî biricîfe, bêyî ko serê xwe li hêlekê bizivirîne, bi serbilindiya diyîna tiştêkî nû dengêkî li Bekoyê Garût dike û:

— A ji te re, Beko!... dibêje, xenîmê çavên te be, ma ez hîn ji te re çî bikim! Weke sîngê...

Sîngêkî sipî li ser giliyekî jora darê ketiye lîsê, Bekoyê Garût nîşanê li wî sîngê sipî digire, qayîşê vedikişîne û berdide, bi tepîneke bêcir re ew sîngê sipî ji wir, ji ser giliyê jorîn bilind dibe û tê xwarê, nola pisporekî vî karî ha mamoste Kevanot vê carê jî ronahiya layita xwe serjêr dike, çûçik li erdê dipirpîte, dilpekiyeke kêfxweşîn bi xwediyê layitê digire, rê nade yekî din û ew bi xwe dibeze ser çûçikê, ji erdê radike û bêyî ko pîrsa kêrê bike, mîna lehengekî Fiesta de Sangre(*) tavilê serê wê hildiqetîne, bêhn û tîna çilkên xwîne xwe li tiliyên wî dide der û çavên xwe li selikvan digerrîne.

Fiesta de Sangre: Bi spanî ye û tê mana »şayiya xwîne«. Di vê şayiyê de spanî bi gelek babetan bi xwîne dilîzin, xwîne dirijînin. Ji babetan yek jî ev e ko mirîşkên ganî bi werîsekî ve ji lîngan serjêr darde dikin, bi rext û

Hemû kevirên ko ji lastika Bekoyê Garût derdikevin, yek jî vala naçe, bi havêtina her kevirêkî re çûçkek reben ji lîsa nivê şevê dihecire û tê xwarê, li binê vê dara hewşê rasterast yanzdeh çûçik ji lîs û serê xwe dibin, dû re jî wekî nêçirvanekî kevnare mamoste Kevanot berê xwe dide kesên dora xwe û dibêje:

— Anuha jî divê em xwe berdî nava sipîndaran.

Nêçirvan bi gotina mamoste Kevanot dikin, bi ronahiya layita wî ji wir dûrdikevin, di pêş malan re, di paş sergo re hokê li xwe badidî û hêdika xwe berdidî nava sipîndaran, li gor rêdara nêçirvaniyeke weha, divê bêdeng dakevine nav daran, an ne çûçik ê ji lîsa xwe bihecirin û bifirin, loma di ronahiya layitê de heta ko ji destê wan tê li gor rêdara vê nêçirvaniyê dikevî nav sipîndaran û dest bi karê xwe dikin.

Bekoyê Garût bi dengêkî nizim vedigere ser mamoste Kevanot dibêje:

— Ca ji xwendekarên xwe bipirse, xoce... bipirse ka çend kevirên wan mane.

Beriya ko mamostê wî pirseke weha jê bike, Mem î berpirsiyarê tûrê kevirên gulover di tariyê de destê xwe î piçûk ber bi ronahiya layitê bilind dike û dibê:

— Tenê ses kevir mane.

Mamostê Mem vê peyvika xwendekarê xwe serast dike û dibê:

— Tenê şeş kevir mane, Beko, bi gotineke din têra şeş çûçikan mane.

Bêyî ko hustuyê wan biqurime, nêçirvan di nava sipîndaran de bi qasî du saetan çavên xwe ji pey ronahiya layitê nakutin û li jora sipîndaran dinêrin, heta dawiyê bi tevayî çar kevirên Bekoyê Garût vala diçin, ew jî du libên wan davêje bergekî sipîçolkî loma.

Selika di destê Beşîr de bertije dibe, carina destê xwe î piçûk li ser pûrtî çûçikan digerrîne û pê kêfxweş dibe, carina jî di dilê xwe de xwezîla xwe bi nîşandariya Bekoyê Garût tîne û ji kwîr de keserina vedide.

Nêçirvanên çûçikên şevê ji nava sipîndaran derdikevin, ji wir dûrdikevin, li mala Bekoyê Garût vedigerin, heta ber deriyê hewşê jî mi-

postal, li ser piştî hespê bi bezeke siwarî di binê vî werîsî re derbas dibin, dest davêjin serê van mirîşkên dardekirî ko bi carekê re hilqetînin. Ko siwarê hespê bi carekê re bi ser nekeve, an jî ko mirîşik xwe hilkute û serê wê bi dest siwar nekeve, wê çaxê li gor berbora spaniyan ew sala ha ê ji bo wan bibe saleke reş. Weke şayiyeke netewî ev şayiya ha hersal li Spanyayê tê pîroz kirin.

jara peyivîna wan pesin e, pesinê li ser nîşandariya Bekoyê Garût e.

Mîna ko ji mamoste Kevanot re bibe xwiyekî hertimî, çer ko xwe digi-hîne hewşê dîsa ronahiya layitê ber bi jor dike û dibîne, dibîne ko çûçikêkê xwe daye ser giliyekî herî jor, xwe diricifîne û ji bo lîsê cî dide xwe, xuyaye ko hîna nû ji nava sipîndaran heciriye û hatiye xwe havêtiye bextê vê dara hewşê, Bekoyê Garût bi quretiya nîşandarekî mezin lastîka xwe ji hev dikişîne û dibê:

— De qeyê nan û ava vê rebenê jî li ruyê vê dunyayê ne maye.

Nêçirvan dikenin û Mîxo î notirvan zûzûka dibê:

— Na Beko, na... ez bawer nakim ko tu wê çûçikê bixînî. Ko tu bi ke-virekî re wê bixînî, a ev simbêla reş jî ji min re ne pêwîst e, bavo!... ez ê kur bikim!

Bekoyê Garût lastîkê di destê xwe de sist dike, ji nîşanê vedixe, vedigere ser Mîxo î notirvan û dibê:

— Çima, bavo? Ma ew simbêla ji te zêde ye, an li ser lêvên te yên dirêj giraniyeke xwe heye?

Dîsa kenekî dengdar bi nêçirvanan digire, mamoste Kevanot berê layi-ta xwe bi Bekoyê Garût de dike, dû re vedigere ser Mîxo î notirvan û dibê:

— Baş e, ez jî dibê... ez jî dibêjim ko Beko ê bi kevirêkî re bixîne. Ko bixîne, tu ê ji simbêla xwe bibî, Mîxo... Ko nexîne, wê çaxê ez ê simbêla xwe ya sor kur bikim!...

Ken li nêçirvanan bilintir dibe, dilê wan bêtir dipeke, herdu alî li hev dikin û ji Bekoyê Garût re dibêjin:

— De baş e.

Bekoyê Garût li herdu rikebaran vedigerîne û dibê:

— Anuha... li gor vê peymanê ko ez wê çûçikê bixînim jî û nexînim jî, her ew ê simbêlek here, ya rastî heyfa min bi simbêlên we tê, lê hûn werin em dev jê berdîn, bila simbêlên we li ber pozên we bimîne û ev çûçika ha jî îşev nehecire...

Lê herdu nêçirvanên xwedîsimbêl bi hev re û bi devekî rikebar dibêjin:

— Na na!.. Tu bi serê Xwedê dikî... bi vî Mekanê Mala Dînan dikî, tu ê bavêj!...

Yê mayî, Hoto î navmalok jî vê hingemê pîj dike, sor dike û dibêje:

— Na na, Beko, tu bavêje. Lê bila ew jî sond bixwin ko ew ê bi rastî simbêlên xwe...

Herdu xwediyên simbêlan dîsa bi hev re û bi dengêkî bi Mekanê Mala Dînan sond dixwin, bi vê sonda mezin re ronahiya layita di destê

mamoste Kevanot de ber bi jor radibe, li ser giliyê dara hewşê digere, çûçik hîn li ciyê xwe ye, Bekoyê Garût lastîka xwe ber bi wê vedikişîne, beriya ko berde bi pilepil:

— Heyfa min ê bi simbêla reş were, dibêje û berdide, bi tepînekê re dengê hîskehîska zarokekî tê bihîstin, mamoste Kevanot ronahiya layitê ber bi dengê hîskehîskê, ber bi hêla der, ber bi serê kuçê dirêj dike, dinêre ko zarokek e, li ber tûrêjîn layitê mîna ko bi lîlikên çavên xwe alîkariyekê bixwaze her dihîske, Mîxo î notirvan bangî wî dike û dibê:

— Çi ye, Salo?... Çi fişkefişka te ye?

Saloyê ko li bendî alîkariyekê ye dilê wî tenik dibe, ew giriyê ko li gewriyê piçikiye bi carekê re berdide û kûrekûreke dilşewat pê dikeve:

— Ba... bavê min... dimire! dibêje û ber bi mala seyda dibeze, ji bilî Mem û Beşîr hemû nêçirvanên şevê berê xwe didin mala Cindîyê bavê Salo, xwendekarên mamoste Kevanot an jî bi gotina wî, leşgerên şevê jî tev selika çûçikan bi pêlikên mala Bekoyê Garût ve hildikişin jor û li wir li bendî wan disekin.

Jin û zarokên Cindî li ber serê wî rûniştine û bi hîskehîsk diqirçilin, nêçirvanên şevê xwe digêhînin paş serê wî û dorê lê digirin, ji wan, ji yên dorê dengêkî nizim tê bihîstin û dibê:

— Dîsa ji me çêtir, cinên rebeno pê girtine. Ev rebenê ha jî ji wan pîrozweran pak ne bû...

Lê ev rebenê ha ne hay ji hatina nêçirvanan heye û ne jî ji peyivîna wan, heta ber gewriyê bi lihêfekê nixumandî ye, çavên wî vekirî û bi baldarî li binê zikê xênî dinêre, mîna tawanbarekî ko li bendî dadpirsiya xwe be, dilê wî çargopal lêdixe, ditirse ko vê carê çi êş û şikence lê bibe, dilopên xwîdaneke hûr li ser eniya wî nola serê germijokan dide der, binê porê wî şil û bêhna nexweşiyeke bênav jê tê, ji nişka ve ricifiyek tê giyanê wî, gwîn lê zer dibe, serê xwe li ba dike, bi dilekî şewitî dest bi bergerîne dike û dibê:

— Ez bi qurbana we, zarokên min hûr in. Hûn ji me çêtir in, dev ji min berdin! Ez rebenekî Xwedê me!...

Dû re girîyekî nîvxeniqî li gewriya vî rebenê Xwedê dipiçike, ew gwînê wî yê zer vê carê sor dibe û dû re bi mor dixeniqe, serê xwe bêtir li ba dike, digirî, dikûre, diqîre:

— Na... na, ez bi goriya we!... Sînoyê min piçûk e, kezeba min e... ez nikanim!... Destê min lê nagere... Hewar! Baş e, baş e... De wî tevşoyî bidine min! Ez ê bi ya we bikim... ka wî tevşoyî bidine min! dibêje û destê xwe di binê lihêfê de diqoqizîne ko derxîne.

Mîxo î notirvan û Hoto î navmalok xwe davêjin ser sîngê Cindî, lihêfa wî hişkfirî pê ve dizeliqînin, Bekoyê Garût bi herdu destan serê Cindî digire ko zêde li ba nebe, mamoste Kevanot dibîne ko ew seriya weke kunekî şil di nava destên Bekoyê Garût de nahewe, loma ew jî destên alîkariyê dirêjî serê Cindî dike û pê digire, bi vê alîkariyê re li ser wan destên xwe yên neşûştî çilkên xwîneke nîvter û nîvhişk, xwîna çûçikan dibîne, di nava tiliyên wî de û bi vê xwînê ve du sê pûrtên çûçikan jî bi ber çavan dikevin.

A di wê gavê de bêhna xwîdana nexweşiya Cindî û bêhna wê xwîna li ser destên mamoste Kevanot li nav hev dikeve, xwe li pozê wî dide der, bi

tirs, bi dilverişîn destên xwe yê alîkariyê bi şûn de vedikişîne û bi çavên xwe dibîne, dibîne ko Cindî nola rêsiyêkî gîyê li hev tê badanê, reş û mor dibe, bêhna wî diçike, deng jê dernakeve, tenê carina bi dijwarî devê xwe ji hev dike û dixwaze tiştina bibêje, lê ew gotinên ko ji devê wî derdikevin mîna ko di nava diranên wî de hatine cûtin, bi melodî û fonetîkeke seyr in, ewqas seyr û ewqas seyr in ko heta nuha jî zimanekî bi vê melodî û vê fonetîkê ne hatiye bihîstin, ji kesên dorê yek şirove dike û dibêje:

— Ev zimanê wan e... zimanê aferîdên pîrozwer, zimanê cinan e.

Jina Cindî pêşa xwe dide ber devê xwe û bi şûn de xwe bi dîwêr ve dizeliqîne, ji nişka ve çav li mamoste Kevanot beloqî dibin, tevayiya zanistiya wî ya kevin û nû li nav hev dikeve, weke birûskeke di ramanên wî de vedijîne, bêyî ko tişteki ji hev derxîne di ciyê xwe de devjihevî dimîne, dest û lingên Cindî lê dibine weke ço, serê xwe li çep û rastê xwe li ba dike, dev û lêv lê xwar dibe, xwe hildikute, xwe diguvişîne, dipirpîte, Mîxo î notirvan û Hoto î navmalok tevayiya giraniya xwe didîne ser dest û çîpên wî û nahêlin xwe bilivîne.

Di vê navberê de pirtûka pîrozwer di dest seyda de dikeve hundur, tev silaveke Xwedê bi dengêkî dagirtî û gewriyêke mîkrofonane:

— Zêde di ser serê wî re nesekinîn, ne baş e, dibêje û zûzûka, bi gavên ewle, bi rewşeke qure, bi tevgereke bêhenek heta baş serê Cindî diçe, li hêla wî ya çepê cî dide xwe, devê pirtûka pîrozwer vedike û ji rûpeleke wê tiştina dixwîne:

kul ûhiye îleyye ennehustem' a neferun minelcinnî fekaâlû îinna semî' -
na Qur'ânen aceben

yehdîy îlerruşdî feamennâ bîh ve len nuşrîke bîrabbînâ ehadâ
ve ennehu te'âlâ ceddu rabbîna mettehaze sahibeten ve la veledâ
ve ennehu kâne yekuûlu sefîyhunâ alallahî şetata
ve enná zannennâ en len tekuûlel'însu velcinnu alallahî kezîba

.....

Dengê xwendina seyda û giriyê Saloyê ko li pey wî ketiye hundur li nav hev dikeve, dibe weke melodîya guvîna du mozên li ser kulîlkekê û li guhên kesên dora Cindî datê.

Di piçûktiya Cindî de li gund pevçûnek çêdibe û ciwamêrek tê kuştin, bi deh rojan piştî binaxbûna kuştî, hukumat dixwaze li ser cendekê mirî otopsiyêkê çêke, tev doktor, komîta hukmatê, muxtar, gundiyên dîdevan û zarok jî berê xwe didine goristanê.

Ji taybetiyên gund yek jî ev e ko çî cendirme, çî doktor an jî perçê

makînekê ji bajêr were gund, tavilê bala merivan dikişîne, çi piçûk çi mezin meriv li pey diçin û temaşa wan dikin, li ser goristanê dema ji hêla seriyê mirî gornê dikolin, tev çend zarokên din wê çaxê Cindiyê piçûk jî li wir e, bi çend dangan doktor li van zarokan hêrs dibe û ji wan re: »Ji vir biçin, xwe bidin alî.« dibêje, zarok hinekî vedikişin û xwe didin alî, lê Cindiyê piçûk xwe dide aliyekî xirab û lê temaşe dike, temaşe dike û dibîne ko ew çawa gornê dikolin, bersalê di ser serê mirî re radikî û tev cawê sipî mirî ji gewriyê şerjê dikin, serê jêkirî radikî ko têxine sindoqeke textî, mîna ko bibêje: dev ji min berdin, ciyê min xweş e û bihêlin ez rihet bikim, di wê gavê de wek ko şênîyên gund dibêjin, ji şeytanî re serê mirî ji dest wan dişemite û dîsa gêrî ciyê berê dibe, wê çaxê... a wê çaxê ganîtiya vî seriyê ha tê ber çavên Cindiyê piçûk, ev seriyê ko hîn berîya bîst rojan li wî xeyîdiye an jî pê re pişirîye, keniyaye, anuha jî mîna postekî gurandî bi bêhneke mirî, bi pirçeke nedaw û zeliqokî ye, ruyê wî reng havêtiye, bûye mîna hevîrekî binê êgir, nivkel û nepixî dixuye, belê... ev serî, ev seriyê ha dû re şevê nîvên şevan jî tê xewnên Cindiyê piçûk û ji nava lihêfan dipengize, ev tîrsa di dilê wî de nola zîroyekî dijî, bi wî re mezin dibe û rojekê lê dibe nola marekî reş, Cindî mezin dibe, dibe xort, dizewuce û dibe xwedî zarok, lê ev tîrsa ha hertim di dilê wî de ye û ji wê rojê û vir de di peyivîna xwe de serê wî diheze, bi vî serê hezhezok weke karê her gundiyeke rojekê karekî Cindî jî bi bajêr dikeve, di rojê zivistanê de heta ko bi kamyonekê xwe digêhîne taxa gund êvar lê reş dibe, dema ji kamyonê dadikeve berfek nû li ser ya kevin tê xwarê, bi qasî saet û nîvekê divê ji vir bi peyatî rê bikute, dunya sar û tarî ye, bi têra xwe ji gund dûr ew û tenêtiya xwe ye, bi çend gavên pêşîn re gelekî diricife, ji wî wetrê ji sermayê ye, lê piştî çend gavên din li xwe divarqile, li ser tenêtiya şevreşeke weha difikire, ji çîrokên ber argûnan beşên xeternak têne ber çavên wî û dilê wî bi pêt hildavêje, zûzûka cixarekê ji bêrika xwe derdixe, bi tîrs dûyê wê dikêşe hundurê xwe, ji nişka ve bi qasî sê werîsan ji xwe dûr zoyekî guran li bendî xwe rawestî dibîne, tavilê di cî de rûdine, jî hêlekê ve hestê xwe dijene û ji hêlekê ve jî bi dengê bilind diqîre, hewarê dixwaze, ji gundiyan çend kes vê hewarê dibîhisin, bi teqîn, bi tîfing ber bi deng dilezînin, gundiyan ko xwe digêhînin hewara Cindî dibînin ko ziman li wî nagere, deng jê nayê, tenê destê xwe ber bi derekê dirêj dike, gundî li wê hêlê dinêrin, ji bilî tûpekek reş tişteke din nabînin, Cindî davêjin ser milên xwe û digêhînin gund.

A ji wê rojê û vir ve ye ko Cindî gelek carên mîna anuha dikeve nivî-

nan, bi tirs diqîre, hewar dike, li ber hinekan digere, di êş û azareke veşartî de diqepije, diguşiye, qoçalî ser hev dibe, xwîdaneke weke avzêlkên serê germijokan zer lê dide der û di her careke weha de jî bêguman şêxekî, seydayekî an jî merivekî Xwedê xwe gîhandiye hewara wî, ne yek û ne dudu, dibe ko heta nuha di van rewşên wî yên teng de, ji du hezar û du hevokan jî bêtir, bi zimanê Xwedê peyv û gotin di ser Cindî de hatine rijandin.

Dengê xwendina seyda hatiye birîn, mîna ko ji xeweke giran şiyar bibe Cindî di nava nivînan de xwe ji hev vedikişîne, çavên xwe vedike, ji nişka ve bi tirs li dora xwe dinêre, çav lê dibin weke devê şikeftan û bi gavekî behitî dimîne, paşîngê dixwaze çavên xwe bifirikîne, dike ko destên xwe ji binê lihêfê derxîne, du destên girêdayî bi hev re derdikevin rastê, çer ko çav li vê rewşa xwe, li destên xwe yên girêdayî dixîne weke zarokekî heft-sale dest bi girî dike, ne ko tenê Cindî li ber vê rewşa xwe dikeve, herweha yên dora wî jî bi mitûmatî dinêrin, dev û lêv li mamoste Kevanot zuwa û çavên wî beloqtir dibin, bi serekî tevlihev xwe bi xwe: »Ev destên girêdayî ji kuderê derketin! Kê, kengî, çawa hatine girêdan?...« dibêje û ev pirsên ha weke wersirekê di dilê wî de bi cî dibe, Mîxo î notirvan û Hoto î navmalok anuha têdigêhîjn, têdigêhîjin ko di wê gavê de ev destên Cindî ne girêdayî bûya, wan ê pê nikanî bûya, seyda ditengije, hêrs dibe, xwe nagire, di ser nivînên nexweş de:

— Ev çi ye, ezbenî? Destên te çima girêdayî ne? Ma ne va ye em hemû li dora te ne, dibêje û xerîkî vekirina destên girêdayî ye.

Kewaniya malê dike ko tiştêkî bibêje lê Cindî kasikek av jê dixwaze, benê tûr ji destên wî vedibe, hêsirên xwe paqij dike, xwe davêje destên seyda, maç dike, di eniya xwe re dide, hîskikên girî û giriyê bextiyariyeke veşartî nahêle bipeyive, bi alîkariya destên seyda di nava nivînan de pal dide, ava wî tê, vedixwe û dibêje:

— Ma ez ê çi ruyê xwe ji Xwedê, ji we reş bikim... anuha nû ez ji destên wan pîrozweran azad bûm. Êdî ez dikanim... dikanim hertiştî bibêjim. Ev bûn çendik û çend salên min ko ji me çêtir, ez di nava lepên cinan de me. Ev çend carên min e ko ez dikevim ber deriyê dadgehên wan çêtiran. Ji min re digotin: »Te xwe di ser newala pêş Şikefta Zoncikê re hilavêtiye û wê çaxê te pêl pêçeka me kiriye...« Min xwe havêt bextê wan, ez çûm dest û lingên wan. Car bi car, sal bi sal min bi wan pîrozweran da zanîn ko min hay ji vê yekê ne bûye, min pêçek ne dîtiye... lê bergera min bi kêrî tiştêkî ne hat. Ji me çêtir, wan di dadgehên xwe de li min didan, şikencên nemayê li min dikirin... çi dizanim. Di şevên nîvê şevan de ji me

çêtir... dihatin bangî min dikirin, bi serekî serxew min jî dida pey wan û ez diçûm...

Li vir Cindî vedigere ser wan kesên li dora xwe:

— Ma çima we jî ne didît? dibêje, destê xwe ber bi mamoste Kevanot dirêj dike û didomîne: Bi taybetî jî te, xoce... ma te çend caran ez ji pişta goristanê vegerandim? Lê wê çaxê jî min ji te re ne digot... ya rastî min nikanî bû ji te re bigota. Lewra ji me çêtir, wan ji min re digotin: »Nebêje!... Ji kesekî re nebêje!...«

Bi van gotinên Cindî re tiliya mamoste Kevanot jî dikeve nava van tiştên veşartî, ji nişka ve xwe gunehkar hîs dike û ricifîyeke sar û bêwext digire ser laşê wî, di wê gavê de bi qasî demeke sê lêdanên dil bi raman diçe wan şevên buhurî, di wan şevan de çend caran bi şev dîtiye ko Cindî bi bertena derpê û kirasê dirêj û sipî ber bi goristanê diçe, an jî ji pala goristanê berê xwe daye Şikefta Zoncikê, lê heta anuha jî bêyomiyeke weha ne hatiye ser hişê mamoste Kevanot û li ser ne fikirîye, anuha, tenê anuha û bi van gotinên Cindî re çav li serê wî çar vedibin, tirseke bêwext dikeve dilê wî, guhên xwe baş vedigire û bêdeng guhdariya wî dike.

Cindî didomîne:

— Belê, ez diçûm... ez diçûm û ji me çêtiran heta destê sibê bi min kevir didane kişandinê. Ew kevirên zîndana xwe ya nû... hamû jî bi min dan kişandinê. Di demên dadgehê de, wan pêşiyê ez dibirim dereke bi tirs û xewle. Ciyekî wusa bû ko çawa bibêjim, Xwedêyo!... ez ne bawer im ko ciyekî weha li ruyê dunyayê hebe. Ciyekî wusa tarî, wusa tarî ko... ji van tariyên ko me dîtine jî tarîtir... Ne agir û ne jî ji van lampên me, bi ronahiyeke seyr hinek tişt bi ber çavên min diketin, lê... de îcar ji me çêtir bergeha wan, Xwedêyo!... serê wan weke kartolên pelixî, pozê wan dirêj, an jî kurt û sitûr, çîpên wan zirav... dema ko dipeyivîn, tevayiyê diranên wan dihatin jimartinê. Bêhneke genî, bêhneke genî!... ya sitar!... li wir li min dixistin ko ez Sînoyê xwe....

Li vir geweriya Cindî tije girî dibe, lêvên wî dilerizin, hevoka xwe nîvçe dihêle, bi çavekî şil li Sînoyê xwe dinêre û bi girî didomîne:

— Ma min ê çawa Sînoyê xwe... bi... bi tefşo serjê bikira? Kezeba min e... Ji me çêtiran, îşev jî li min didan ko ez bi ya wan bikim. Sîtîla qetranê dabûn ser agir, dixwestin serê min têxine nav... dixwestin ko ez bi gotina wan bikim. Êşa ko ew bi merivan didine kişandinê, ne ji van êşên dunyayî ne. Meriv debarî êşa wan nake. Meriv dixwaze çavên xwe jî derxîne û bidine wan... meriv dixwaze wusa bike ko zû ji destên wan bifilite. Lê

min dizanî bû... min dizanî bû ko ji me çêtir... ew ê min gelekî bêşînin. Loma... min jî... ji Şaynazê re got... min jê re got, rabe van herdu destên min hişkfirî girêde!

Di vê navberê de dengê hîskikên giriyê Şaynaza jina wî jî tê bihîstinê, Cindî dîsa bi şikirdarî xwe davêje destên seyda, dîsa di eniya xwe re dide, destên xwe ber bi jor vedigire, keserekê vedide û dibê:

— Lê şikir ji Xwedê re ko min ev roja ha jî dît... Ez êdî merivekî azad im. Ez bi biryara serokê çêtiran hatim berdan. Şikir ji te re, Xwedê!...

Seydayê gund ji ber vê azadiya Cindî diwerime, dinepîxe, ko bi vatiniyeke weha pîrozwer rabû û yekî mîna Cindî ji nava lepên cinan xelas kir, serbilind dibe ko yek tewafî destên wî bû, kêfxweş dibe ko çend kesên li wir jî ev kiramatên wî dîtîn, hêvîdar dibe ko navûdengê wî ê belav bibe.

Lê mamoste Kevanot bêkêf e, bêhêvî ye, deng jê nayê, mîna ko ji xwe şerm bike li dora xwe jî mêze nake, serê wî di ber de ye û guhdariya dengên odê dike, diponije, dixwaze têbigêhîje lê ji hev dernaxîne û dudiliya gelek tiştên sergirtî di wê şevê de di wê gavê de lê çêdibe.

Wê şevê Demo û Mîro şopa mamostê xwe digerînin, di hewşa mala Şeroyê berber re, di mala Bekoyê Garût re, di nav sipîndaran re û di dawîya dawîn de jî bi saloxdanên ewle têne mala Cindî, anuha li wir di devê deriyê odê de bi mamostê xwe didine zanîn ko naxir hatiye, li gund belav bûye, lê nogîna wî di nav de tune bûye, ji gavanê gund pirsîne, dû re ber bi Kevirê Bagerê çûne, li Şikefta Zoncikê nêhirîne, çavên xwe li rezên jorîn û Newala Cinan gerandine lê wan nogîna wî ne dîtine.

Mamostê wan serê xwe radike ko bibêje xem nake, lê piştî ewqas bêdengîya xwe Bekoyê Garût destê xwe ber bi zarokan bilind dike û dibê:

— Xem nake, werin hundur, ma di vê payîza pêşîn de jî gur ê nogînê bixwe!

Mîna ko nû tişteke were bîra Mîxo î notirvan, li kesên dora xwe dinêre û dibê:

— We qala guran kir, hat bîra min. Bi Xwedê, îro şivanên gundê Şirterûtê li çiyê digotin... digotin ko heta destê sibê jî kuçikên wan zûrîyane, ewtîyane û li dora colên wan çerx bûne. Şivanan xwe dane bendî, lê tişteke ne dîtine. Gumana du tiştan dikirin. Digotin, ko diz ne hati bin nêzîkî wan, wê çaxê ji sedî sed gur daketine.

Lê Bekoyê Garût ji gotina xwe danakeve, destê xwe jî li ba dike û dibê:

— Na, na... çî zû gur daketin! Gurên ko ewqas zû dakevin nikanin nogînê jî bixwin.

Cindi di nav ciyan de berê xwe, destê xwe ber bi seyda dike û bi berg-erîn dibêje:

— Seyda heyran, seyda!... çî dibe çî nabe, tu dîsa jî li ser devê guran bixwîne... devê wan girêde, nogina xocê me... xocê me reben e.

Erê an na, peyvîkek hûr jî ji devê xocê reben dernakeve, bi ruhekî helisî, bi laşekî tevîzî, bi mejiyekî tevlihev, bi çav û awurên vikûvala li dora xwe dinêre, dibîne an jî nabîne ko piştî çend gotin û lavelavên kesên li wir, anuha qeytanekî mîna benê solan di dest seyda de ye, pêşiyê bi kurdî:

— Di Newala Cinan re... di pêşiya gundê Şirterûtê re... di Rasta Hespan re... di Girê Guran re... û di gelek ciyên din re, dibêje, paşîngê vedigerîne zimanê erebî û didomîne: Kul huvallahu ehad allahussamed lem yelîd ve lem yûled ve lem yekun lehu kufuwen ehad... piştî vê xwendinê girêkekî li wî qeytanê benê solan dixîne, pifî wê girêkê dike û dîsa vedigere serî, ji nû ve dest pê dike, careke din û yeke din û yeke din... heft destpêkên bi kurdî, heft dawiyên bi erebî, heft girikên kwîrikê li wî qeytanê benê solan û heft pifên li wan girêkan... devê gur tê girêdanê û ew benê bi heft girêkên kwîrikê di bêrika mamoste Kevanot de bi cî dibe.

Lê dîsa jî ew bêkêfiya ko bêwext, îşev û anuha ji nişka ve digire ser mamoste Kevanot, ji ser ruyê wî wenda nabe, ev nerihetiya ruhê wî bala kesên dorê jî dikişîne, napirsin û nabêjin çima, lê dibînin ko ew hişk û zuwa bûye, gwînê wî zer û çavên wî beloqî bûne, mîna ko destên xwe ji tiştêkî veşêre di nava şeqên xwe de dane ser hev û bédeng dipê.

Heta ko çay germ dibe, tê ber wan û vedixwin jî, mamoste Kevanot her bi raman e, her cara ko piyala çayê ber bi devê xwe bilind dike, bêhneke kambax, ew bêhna xwîdana nexweşiya Cindî û xwîna çûçikan hîs dike, mirûzê wî tal û gwînê wî vemirî ye, kêfxweşiya nêçirvaniya herşevîn li ser tune, diponije û tîne bîra xwe ka çend kes, çend caran bi şev li pala goristanê xwe bi xwe dipeyvîn û diçûn, dixwaze ko tavilê rabe ser xwe û biçe malê, li ser cilê xwe ramede, li ser hertiştî ji nû ve dûrûdirêj birame.

Herçiqas nêçirvan bi wî de dibêjin û dixwazin weke herşev biçin mala Bekoyê Garût, goştê çûçikan sor bikin û bixwin, lê bi bihîstina peyvîkên çûçik, goşt û xwarinê dilê wî li hev dikeve û xwe nade ber vê yekê, piştî vexwarina çayê, li rasta hewşa mala Cindî, mamoste Kevanot xatir ji wan dixwaze û bi serekî tevlihev ber bi lojmana xwe dimeşe.

Ev tevliheviya ha di riya lojmanê de li serê wî dibe giranî, çogên wî diricifin, lingên wî sist dibin û nikanin wî seriyê giran bikêşin, tenêtiyeke

bêmane digire ser û tirseke kambax lê radibe, hîna ji dûr ve bi awakî dilşewat, dengêkî mîna dengê kundekî ji nava reşayiya darên goristanê bilind dibe û tê bi kerika guhên wî ve dizeliqe, di dilê xwe de, »Ev deng rengê bêyomiyekê ye.« dibêje, ji bo ko vî dengê rengê bêyomiyê nebîhise herdu destên xwe ber bi guhên xwe bilind dike, vê carê jî pozê wî pê dide zanîn ko bêhna xwîn û pûrta çûçikan, bêhna xwîdana nexweşiya Cindî ji destên wî tê, ev kambaxtir e!... dema ko xwe digêhîne taxa goristanê êdî gurpegurpa dilê xwe dibîhize, dibîhize ko dilê wî jê re dibê: »Nebe nebe, di vê tariyê de li aliyê darên goristanê, li kêl û kevirên gornan mêze bikî!«

Mamoste Kevanot bi gotina dilê xwe dike û li wî aliyê mêze nake, weke zarokên ko di hêlkanên xwe de keti bin xewê, miriyên goristanê jî bédeng in, tenê ew dengê bêyom ji hêla goristanê ji gewriya kundekî bilind dibe, mamoste Kevanot bi gavên hêdî, wusa hêdî, wusa hêdî di ber goristanê re derbas dibe ko meriv dibê qeyê naxwaze wan zarokan ji xewa wan şiyar bike.

Wê şevê heta dereng jî mamoste Kevanot di paş piştta kewaniya xwe de dikeve ramanan, diponije, diqepije û xew nakeve çavan, di tevliheviyekê de ye û nikane ji nav derkeve, di dilê xwe de: »Meriv çi aferîdekî seyr, rengîn û reben e, Xwedê!...« dibêje, ew hemû tiştên ko di jiyana xwe de xwendiyê, bihîstiyê, dîtîyê, yek bi yek zûzûka li serê wî dikevin û dipengizin, vedigere ser metod û formulên zaniyaran ko têbigêhîje, têbigêhîje ka ev meriv î kambax çi ye û çendik û çend rengên xwe hene, yek dudu, du hezar û du rengên wan di serê mamoste Kevanot de li hev dikeve û dîsa ji nav dernakeve, vê carê fantazî û zaniyariyê dide ber hev û bi van herdu fenomenan diçe ser rengine meriv, dûrtir diçe, jî dunyayê derdikeve, bi leza tîrêjekê ji atmosferê derbaz dibe û ber bi histêrkan diçe, her ko dûr diçe seyrtir û reştir dibe, xwe berdide valayîya taristaneke gerdûnî, gêj dibe û dewxa wî diçe, çavên xwe digire tarî, vedike tarî, destê xwe li dor xwe dipelîne, jina wî li kêleka wî ye, bi dengêkî nizim û zuwa şiyar dike, daxwaza hanîna pêşgîr û du aspirînan bi lêv dike.

Jina wî pê dide zanîn ko mala wan ji mêj ve bê aspirîn e, radibe lampê vêdixîne, pêşgîrekê tîne, ji xwîdanê her deverê mamoste Kevanot bûye av, êşeke giran xwe di serê wî de badide, mîna ko di bahozê de li ser pêlên deryayekê be, bi her aliyê de ditewe, diqelibe, dikeve, tew carina wusa hîs dike ko lojmana wan jî ditewe, bi jina xwe dide zanîn ko alîkariya wî bike, alîkariya wî bike ko biçê û verişê.

Piştî ko vedirişê dîsa bi alîkariya jina xwe tê ser nivînan û gêjbûna serê wî hinekî sivik dibe:

— Lampê venemirîne, dibêje û xwe dirêj dike, bi tirs û çavekî vala li binê zikê xênî temaşe dike, xwîdana ko li eniya wî berhev dibe jina wî bi pêşgîrê baqij dike, ta û agirê di laşê wî de hîs dike, têdigêhîje ko mêrê wê pir nexweş e, vedigere ser û dibêje:

— Tu li mala kê bûy? Dibe ko te di namkiyeke zengarî de tiştêk xwari be. Ez hinek şîr...

Bêyî ko mamoste Kevanot çavên xwe ji binê zikê xênî bikute:

— Na, dibêje, min tiştêk ne xwariye. Piştî nêçira çûçik...

Li vir dîsa ew bêhna xwîn û pûrta çûçikan tevlihevî bêhna xwîdana

nexweşiya Cindî dibe û tê xwe li pozê wî dide der, mirûzê wî tirşûtal dibe û dibê:

— Bîne van destê min bi sawûneke bi bêhn bişo, Nêrgis.

Jina wî misîn, legan û sawûneke bi bêhn tîne destên wî dişo, bi pêşgîreke nû zuwa dike û bi hustuxwarî dibê:

— Hinekî baş bûy, an ne?

— Na, piçekî... Em çûn... ez li mala Cindî bûm. Nexweş bû. Çîroka nexweşiya xwe ji me re got. Bi cinan keti bûye. Dev jê berde... çîrokek xemgîn e.

Peyva cin û ew bûyerên ko Nêrgisa koçer jî bihîsti bûn, di serê wê de olan dide, xemgîniya çîrokên kesên cinî dilê wê jî dêşîne û dibê:

— Ji xwe çîrokên hemû kesên cinî xembar in... Dilê merivan bi wan dişewite.

Mamoste Kevanot bi baldarî berê xwe bi jina xwe de dike û bi mereqdarî dipirse:

— Ma te jî dîtiye? Te jî dîtiye ko kesên cinî çêlî çîrokên xwe kirine?... Cindî digot:

»— Heta nuha jî min ji kesekî re ne gotiye.« Tiştêkî seyr e! Ji jina xwe re jî venekiriye. Cinên wî jê re gotine: Ji kesekî re nebêje!

Ew bûyerên ko Xanê ji Nêrgisa koçer re kat kiri bûn, yek bi yek têne ber çavên wê û bi ruyekî saxikane dibê:

— Na, min ne dîtiye, lê min ji devê meta Xanê bihîst. Çêlî cinîbûna keçeke berzewac jî dikir, Xwedêyo!...

Mamoste Kevanot li ser nivînan ramediyaye, jina wî li kêlekê rûniştiye û wan hemû tiştên ko ji Xanê bihîstine jê re kat dike, mîna ko guhdariya mîtolojiyeke binê erdê bike, bi baldarî guhê xwe daye ser gotinên jina xwe, carina bi pirsên kurt gotinên jina xwe dibire û dixwaze baştir têbigêhêje, ji nişka ve çavên wî tarî dibin, nola ko ji ciyekî bilind û bilind gêrî valayiyekê bibe, dîsa verşiya wî tê, dîsa dewxa wî diçe, destê xwe davêje şevkirasê jina xwe û bi dengêkî nîvxeniqî dibê:

— Dilê min li hev dikeve... ez dikim bikevim, dewxa min... diçe...

Nêrgisa koçer bi tirs û bismîllah bi herdu destên wî digire, diguvişîne, xwe di ser de xwar dike û dibêje:

— Baş xuyaye ko tu bi zengê ketiye... bihêle ez hinek şîr bînim.

Nêrgisa koçer hinek şîr tîne, di gewriya wî de bera jêr dide, bêyî ko bilive, bipeyive çavên wî li binê zikê xênî ye û her bi çavekî vala dinêre, carina jina wî jê dipirse ka piçekî baş bû an ne, lê bersiv ji mamoste

Kevanot nayê, wê çaxê jî tirseke mezintir bi jina wî digire ko mêrê wê rasterast nexweş e û nexweşiya wî jî giran e, ne zêde, tenê bi qasî niv saetekê li ber serê mêrê xwe weha rûniştî dimîne û dû re ev tirsê wê tê serê wê, mêrê wê ji ber germiya laşê xwe dinale û pesta dibêje, Nêrgisa koçer dibîne bê çî xwîdan li mêrê wê dide der û bêhna nexweşiyêke rastkîno jê tê, ji bilî rûniştina li ber serê mêrê xwe tiştêkî din ji destê wê nayê û nizane bê ew ê çî bike, carina pêşgîrê bi ava sar şil dike, dide ser eniya wî ya germ û hew, mamoste Kevanot di vê êş û agirê xwe de pesta dibêje, mîna ko zimanê xwe bide nav diranên xwe biçû û wusa bipeyive, peyvikên ko ji devê wî derdikevin nayên famkirin, piştî gavekê xewxilmajiyekê digire ser nexweşê şevê, nalîna wî tê birîn, agirê wî piçekî dadikeve û êdî pesta jî nabêje, li ser vê yekê dilê jina wî Nêrgisa koçer hinekî pêt dibe, wê pêşgîra şil ji ser eniya wî radike, dide hêlekê û bi rewşeke bêxew xwe di paş piştê wî re dirêj dike.

Bi nêzîkî destê sibê re, di rewşeke nivxew û nivşiyar de mamoste Kevanot dengêkî dibihîse, ev dibe şeva duduyan ko ev dengên nivê şevan di guhên wî de diçingîn, lê ev dengê îşevîn ne weke yê şeva çûyî ye, nabêje: »Nêrgis, Nêrgis, Nêrgis!« û bi qasî vî dengê Siyabendê yekçav î cinî ne safî ye, ji derve jî nayê, ji quncikekî odê, ji binê balîva wî, ji hundurê wî bi xwe derdikeve û bi melodiya dengêkî nas dibê:

«— Kevanotê min, ez dizanim bê anuha tu çiqasî nexweş î!« Ev dengê ha guhên Kevanotê nexweş diçingîne, hiş û aqilê wî berhev dike û bi qasî bîst salan bi şûn de davêje, ev deng melodiya dengê dapîra wî ye, piştî bîst salên mirina dapîra xwe anuha cara pêşîn dengê wê dibihîze, bi vî dengê dapîra xwe re bi tirs û ricifîn çavên xwe nivçe vedike, lampa êvarê hîn jî pêketî ye, ji ber siryaqê quncikê hember heta jêr mij û dûmaneke sipîçolkî bi ber çavên wî dikeve, pêşiyê ji çavên xwe dikeve gumanê û dibê qeyê ji ber kilîşik an jî lîlikên bêxewiyê ye, lê dema ko baş çavên xwe vedike û bi baldarî lê dinêre, dibîne ko rêşî an jî porekî dirêj î sipî ji ber siryaqê quncik heta jêr daketiye, carina ruyê pîrejineke paqij di nava wî porê sipî de xuya dibe, bi wî re dipişire, tiştina dibêje û dû re dîsa wenda dibe, mamoste Kevanot bi tirs û şika şevê di zimanê xwe de gez dike, êşa zimanê wî pê dide zanîn ko anuha ew payî ye, xwe bi xwe: »Wê çaxê ev deng û bergeha dapîra min rast e.« dibêje, ji bo ko baş bi vê yekê ewle be, destê xwe davêje milê jina xwe û dîsa şiyar dike, lê dema ko tev jina xwe di nava nivînan de ramedî berê xwe ber bi quncikê odê dike, ne dapîr û ne jî ew porê sipî li wir e.

Mamoste Kevanot sipûsar û çavên wî beloqî dibin, bi tevgereke dudilî û tirsdar li jina xwe dinêre:

— Anuha li wir bû, dibêje, dapîra min li wir bû...

Ji van gotinên mamoste Kevanot, jina wî divenicîqê, di dilê xwe de: »Ev mêrikê ha ê îşev dîn bibel!« dibêje û bi tirs lê vedigerîne:

— Li ber çavên te wusa bûye. Xuyaye tu îşev pir nexweş î...

Mamoste Kevanot destekî xwe ber bi jina xwe bilind dike, zûzûka gotinên wê dibire û dibê:

— A wê jî... dapîra min jî mîna te got. Got:

»— Ez dizanim bê anuha tu çiqasî nexweş î!...« Mîna baş bihîst ko ji min re wusa got. Peyvik bi peyvik... rasterast weha gote min:

»— Kevanotê min, ez dizanim bê anuha tu çiqasî nexweş î.«

Ji bo ko vê bêyomiya şevê ji dora mamoste Kevanot, ji malê û ji xwe dûrbixe, jina wî radibe di nava nivînên xwe de rûdine, destê xwe davêje pêşgîra li kêleka balîva wî, dirêjî wî dike û dibê:

— De qeyê te xewn dîtiye, lo... ma...

— Xewna çî!... ma ez payî bûm, dibêjim... Mîna bi çavên xwe jî dît...

Bi van gotinên xwe re mamoste Kevanot bi tirs, bi şikebarî li dora xwe, li jina xwe, li binê zikê xênî, li her aliyê dinêre, çavên wî beloq û gwînê wî zer dibe, ji nişka ve destê xwe ber bi dîwarê hember radike, didomîne û:

— Binêre, dibêje, ma tu nabînî? Ma tu dapîra min nabînî? Dapîrrr!...

Destê mamoste Kevanot ber bi dîwarê hember rakirî, li dapîra xwe diqîre, jina wî bi girîyêkî ji tirsê xwe davêje ser wî û dike kûrînî, mamoste Kevanot dike ko rabe ser xwe û ber bi dîwêr, ber bi dapîra xwe biçê, jina wî bi zikê xwe î werimî xwe bi dest û piyê wî ve darde dike, bi girî, bi hewar, bi bergerîn û hustuxwar dibêje:

— Tîşteke tune... ez bi heyran!... li ber çavên te... welle tîşteke tune, li min hewarê... bavo! Ev çî bû îşev hate serê me rebenên Xwedê!...

Mamoste Kevanot xwe ji destê jina xwe difilitîne, li ber quncikê herdu dîwarê hember nola ko bixwaze ji jor tûrekî an jî tîşteke daxîne, herdu destên xwe hinekî ber bi jor radike, bi giramî, bi bêrî, bi girî bala xwe dide jora quncik û dibê:

— Ez bi qurban, dapîr! Ma tu dizanî bê ev bûn çend sal?... De ka ji min re!...

Nêrgisa koçer ji dîwêr, ji mamoste Kevanot dûr li ser nivînan xwe deverû havêtiye, destên xwe dane ser guhên xwe û bi tirs digirî, bi tirs ko mêrê wê dîn bûye, bi tirs ko ev şeva ha ê kengî li wan zelal bibe, bi tir-

sa ko bi zarok nexweş e û ew vê tirsaxwe ya dawîn anuha ji devê mêrê xwe jî dibîhize, mamoste Kevanot hîn weke berê li ber quncik e û bi dengêkî nîvxeniqî dibêje:

— Na, dapîr, na... nebêje!... ev bûn çend salên me ko... em li bendî vê rojê bûn... roja ko... Ko zarokek ê ji me re çêbibûya, dapîr!

Bi peyva zarok re, bêyî daxwaza Nêrgisa koçer serê wê ji nivînan bilind dibe, li mêrê xwe dinêre, a di vê gavê de mamoste Kevanot li xwe divarqile, bergeha dapîra wî ji ber çavên wî wenda dibe, bi şermesarî, bi gunehkarî li awurên jina xwe dinêre û ber bi nivînên xwe diçe, bêyî ko peyveke piçûk jî ji jina xwe re bike, lihêfê di ser serê xwe de diqelibîne û di nava nivînan de dikeve tayê, mîna çûçikê ko ji dafê bifilite bi serekî nîvgêj û nîvzelal yek bi yek van hemû bûyerên îşevîn tîne bîra xwe, her ko ew wan tiştan tîne bîra xwe di binê lihêfê de bêtir diricife, jina wî li ser nivînan li kêleka wî rûniştîye, serê xwe daye ser çogên xwe, bi tirs, bi dilekî bêhêvî li mêrê xwe î nixumandî dinêre û êdî xew nakeve çavan.

Ronahiya destpêka roja nû bi tariya îşevîn re dikeve qayîşê, di dawîya dawîn de bi ser dikeve û dunya rohnî dibe, ji çend aliyên cuda cuda dengê dîkan bilind dibe, gelek nabuhure dengên şênîyên gund li ser kaniyê û di riya kêleka dibistanê de tê bihîstin, weke rojên hertimî rojêke din jî li gund û şênîyan hiltê, zarokên xwendekar li hewşa dibistanê berhev dibin, lê mamostê wan tune, di nivînan de bi jina xwe dide zanîn ko ew nexweş e û nikane rabe, jina wî diçe bi zarokan dide zanîn ko mamostê wan pir nexweş e û wan dişîne malê, zarok li gund belav dibin û bi şênîyan didine zanîn ko mamostê wan pir û pir nexweş e. Ev cara pêşîn e ko zarok ji ber nexweşiya vî mamostê xwe nakevin dersxanê.

Ro bilind dibe û xwe dide ber taştîya, jina mamostê nexweş wî di nava nivînan de dihêle û weke hertim serjêrî gund dibe, lê vê carê bi tirs, bi nerihetî û bi hustuxwarî ye, li hewşa mala Xanê bi dilşewatiya bêkesekê xwe davêje ser û digirî, bi giriyê xwe re li wir yek bi yek hertiştî jê re vedike, dû re li gotinên xwe zêde dike û dibêje:

— A ev du şevên dawîn... ev du şevên Xwedê ne ko tiştên weha kambax tîne serê min rebenê, metê.

Metê ji van gotinên Nêrgisa koçer têdigêhîje ko mêrê wê pir nexweş e, loma zûzûka xwe radipêçe, bi racemî wê dikeve û bi hev re ji hewşa mala Xanê derdikevin, li ser riya xwe vedigerin mala Sêvdînê Selîm, nexweşiya mamoste Kevanot pê didine zanîn û wî jî bi xwe re dibin, dema ko ji dûr ve çav li mamoste Kevanot dikevin, Sêvdînê Selîm bi tevgera mezînekî ko

mizgînên baş û xweşiyê bi merivan dide zanîn, dibê:

— Na, na... ne weke ko hûn dibêjin... şikir ji Xwedê re, ji xwe re li ber tavê rûniştiye.

Li beroşkê pêşiya lojmana dibistanê, li ber dîwarê jêrîn mamoste Kevanot rûniştiye, bi qasî mîtroyekê ji ber lingên xwe dûr, li pêşiya xwe li tiştêkî çavên xwe aliqandine û bi ramanên giran diponije, dilê Nêrgisa koçer xweş dibe ko mêrê wê ji nava nivînan rabûye, ji bo ko zêde bala wî neyê kişandin, ew û Xanê di hêla paşîn re bi pêlikên lojmanê ve hildikişin û derbasî hundur dibin, Sêvdînê Selîm jî bi silav û tevgerên hertimî heta pêş mamoste Kevanot diçe û dibê:

— Dinêrim ko beroşkê payîzî li te hatiye, xoce efendî!

Lê ne haya xoce efendî ji hatina Sêvdînê Selîm û ne jî ji bergeha hawurdor heye, silava ko tê dayînê jî bê bersiv dimîne û ji ber vê yekê Sêvdînê Selîm dikeve gumanekê, gumana giraniya nexweşiya mamoste Kevanot, bi şikebarî, bi dudilî diçe li pêş wî rûdine, li rewşa wî, li nexweşiya wî dipirse, lê ew her li wî ciyê berê dinêre û Xwedê dizane bê anuha di ramanên xwe de li kuderê ye, gwînê wî zer û vemirî ye, hundurê çavên wî zuwa û bi awurên vala ye, laşê wî sist û bêxwîn dixuye, Sêvdînê Selîm wusa têdigêhîje ko mamoste Kevanot bi zerikê ketiye, ji bo rewş û nexweşên weha bi xwe bihîstiye û gelek caran bi çavên xwe jî dîtiye, dîtiye ko merivekî bi zerikê bikeve divê bi awayekî li xwe bivarqile, loma ew jî di wê gavê de awayekî peyda dike, ji nişka ve destê xwe radike û bi tîn sîlekê li binê guhê mamoste Kevanot dixê, bi şîrpîna vê sîla wî re çavên mamoste Kevanot tarî dibin, di nav wê tariyê de çîkên rengîn ji ber çavên wî diçin, ji ciyê xwe dipengize û li erdê dikeve, dilerize, diricife, diqepije.

Sêvdînê Selîm gopale di destê xwe î çepê de berdide, bi herdu destan dikemişe ser mamoste Kevanot ko bi dest û piyê wî bigire, vî bayê bêyom ji ser rake, lê di dawiya dawîn de têdigêhîje ko ew bi tena serê xwe nikane, lewra mamoste Kevanot li erdê qoçalî ser hev dibe, bêhn lê diçike, di rêş û mor de dixeniqe, çavên wî ji ciyên xwe dixericin çep û rast, dengêkî nîvxeniqî ji gewriya wî derdikeve der û kef bi devê wî dikeve.

— Xanêêê!... zû pîvaz!...

Ev dengê Sêvdînê Selîm weke hewara birîndarekî bilind dibe û heta hundurê lojmanê diçe, Xanê û Nêrgisa koçer zûzûka xwe digêhînin ber pencerê, vê bergehê dibînin, Xanê pêşiyê vedigere ser Nêrgisa koçer:

— Zû pîvazekê bîne! dibêje û ber bi der dibeze, Nêrgisa koçer sipûsar dibe, çoğên wê sist dibin, dewxa wê diçe û mîna ko dergûşa di zîkê xwe

de biparêze, destên xwe dide binê zîkê xwe î gir, ber bi selika pîvazan diçe, vedigere û ew jî li pey Xanê dilezîne, li hêla der, li ber dîwêr pîvazê dirêjî Sêvdînê Selîm dike û ew jî dixwaze weke wan bi devereke mamoste Kevanot bigire û alîkariya wan bike.

Sêvdînê Selîm pîvazê di binê lingê xwe de dipelixîne, felqekî digire destê xwe û dide ber pozê mamoste Kevanot, bi ufnî û fişkêfişk mamoste Kevanot xwe li hev qoçalî dike, dest û pî lê dibine weke dar û dijene, Xanê dizivire ser Nêrgisa koçer û pê dide zanîn ko xwe jê dûrxîne, zîkê xwe ji dest û lingê wî yên jenende biparêze, Nêrgisa koçer bi tirs, bi dudilî radibe, xwe jê vedikişîne û digirî.

Bi bêhna pîvazê re dest û pî li mamoste Kevanot sist dibin, fişkêfişka wî tê birîn, mîna ko gewriya wî ji nû ve vebe, hilma xwe digire, berdide, dû re bi bêhngirtineke dirêj re tê ser xwe û çavên xwe vedike, pêşiyê li asimanê hêşîn çend telpên ewrê sipî bi ber çavên wî dikeve, dema têdigêhîje ko li derve, li ber dîwarê lojmanê serê wî li ser çoga Xanê ye, jina wî û Sêvdînê Selîm di ser re sekinîne, bêyî ko baş bizani be ka çi bûye, dilê xwe bi xwe dişewitîne û nola zarokêkî digirî.

Bi êvarê re ev bûyera ha di mal û kuçên gund de, di devê şênîyan de dibe benîşt û dibêjin:

»— Ji me çêtir, bi ber bayê wan pîrozweran ketiye.«

»— Ji me çêtir, bi cinan ketiye.«

»— Bi hepûlepê ketiye.«

»— Dîn bûye.«

»— Ev tişta ji nişka ve bûye û...«

Xêrxwaz û dilşewatên mamoste Kevanot, softî û feqiyên gund dikişin lojmana dibistanê, li dora wî rûdinin, li rewşa wî dipirsin û dostaniya xwe pêşan didin, mamoste Kevanot bi şermesarî, bi tirs û bi dudilî ji civata dora xwe re çêlî bûyerên şeva çûyî dike û bi wan dide zanîn ko dapîra wî bi kincên sipîçolkî hatiye, li wî quncikê hundur xwe bi ber çavên wî xistiye û giraniya nexweşiya wî pê daye zanîn.

Mîna ko ji berê de hay ji van tiştan hebe, feqî Dimso bi tevgereke zana ji mamoste Kevanot re şirove dike û dibê:

— Ev yeka ha baş dide xuyakirin ko tu merivekî ji Xwedê re î, xoce... loma bi te ve xuya bûye... û ev ruhên pîrozwer xwe rayê herkesî jî nadin.

Mamoste Kevanot hêdîka serê xwe ber bi quncikê odê radike, bi tirs, bi nerihetî û bi dengêkî nizim:

— Tişteki din jî bi min da zanîn, Xwedêyo!... dibêje, serê xwe dixê ber

xwe, bi herdu destan nola jinên diltenik porê xwe dikişîne û bi kelagiri didomîne: Ji min re got:

»— Dergûşa we ê... ruyê dunyayê nebîne!...«

Diya dergûşa wan ji hêla jêrîn ji ber semawera çayê radibe, destên xwe dide ser zikê xwe û derbasî paş deriyê oda hember dibe, dilê civata dorê bi vê mala mamoste Kevanot dişewite, bê peyv û bê gotin li hev dinêrin, lê feqî Dimso vê carê herdu destên xwe jî ber bi mamoste Kevanot vedigire û dibêje:

— Dilê xwe pêt bigire, xoce. Dilê xwe teng neke. Mirin... mirin û mayîna dergûşa we jî êdî di destê Xwedê de ye. Xwedê bi ya xwe dike.

Xwedê bi ya xwe dike, feqî Dimso jî bi gotina civata dorê dike, perçên ko ji pirtûka pîrozwer, ji devên seydayên mezin ji ber kirine, bi nepixîna oldarekî rastkîno wan dixwîne û piftî ser mamoste Kevanot dike, dû re radibe ser xwe û bi pilepil, bi xwendin di ser dîwaran de tiştina dibê û diqîre, piftî qucinkên hêla hundur, piftî siryaqan, piftî aliyê caxên nivînan dike, di dawîya dawîn de jî kaxezeke sipî dixwaze, bi pêntûsekê reş dike, weke nivîşteke sêgoşe li hev pan dike, di ber ruyê balîva mamoste Kevanot de dike xwarê û dibêje:

— A anuha bê xem û bê tirs rakeve.

Di ser vê nivîstê re şênîyên gund bê xem û bê tirs heta derengî şevê jî li dora wî titûnê dikêşin, çayê vedixwin, dikevîne galegalên oldariyê, çêlî başî û nebaşîya van ruhên pîrozwer dikin, mîna tawanbarekî ko bi gunehkariya xwe jî nizane mamoste Kevanot bédeng guhdariya dora xwe dike, diponije, diqirqile, heta ko civata îşevîn radibin û li malên xwe belav jî dibin, ew her wekî xwe ye.

Mîna ko bixwazin hertiştî ji bîr bikin, wê şevê di nava nivînan de ew û jîna xwe nêzikî hev dibin, li hev dipiçikin, nola ko piçûk î di zikê jîna xwe de ji nebaşiyên dûr û nêzikî aqilan biparêze mamoste Kevanot destê xwe li zikê kewaniya xwe dipelîne, mist dide û di dawîya dawîn de li jor li ser navîka wê disekinîne û herdu jî di bédengîya şevê de dikevîne xew.

Dema ko ro li wan bilind dibe, mamoste Kevanot vê şeva bêxewn û bédeng dide xatirê wê nivîstê, nivîsta ko feqî Dimso di ber ruyê balîva wî re kiriye, Nêrgisa koçer di dilê xwe de bangî Xwedê dike ko ev şeva ha bê tirs û bê qêrîn di ser wan de derbas bû.

Lê heta çend rojên dû re jî xweş diyar dibe ko tirs û gelek pirsên bêber-siv şopên xwe li mala mamoste Kevanot kwîr vedane.

Ji van rojên kambax rojekê li ser taştê ji nişka ve tiştêkî nola êşeke tîndar xwe li zikê Nêrgisa koçer dide der û li pişta wê giran dibe, ne tenê giraniya yekî, mîna ko giraniya deh zarokan ketiye tûrekî şil û benê wî tûrî jî ji hêla hundur de bi movikên pişta wê ve hatiye girêdan, ewqas giran e, hundurê wê dişewite, tîr dike û dêşe, Nêrgisa koçer ji ser taştê radibe, destekî xwe davêje pişta xwe û destê din jî dide binê zikê xwe î gir, dikişe ser nivînan û li wir diqepije, mamoste Kevanot dibeze ber pencerê û li hewşa dibistanê dinêre, hustuyê xwe ber bi zarokêkî xwendekarê dibistanê dirêj dike û ji wir bi dengêkî tevlihev lê diqîre:

- Ero, Demo, Demo!... zû bibeze mala meta Xanê... bila tew nesekine û zû were... lez bike, lez, lez!...«

Demo ber bi mala meta Xanê dilezîne, mamoste Kevanot diçe ber jina xwe ya ramedî û bêyî ko bizane meriv di demên weha de çi dike, destê xwe li zik û çîpên jina xwe dipelîne, şeltikeke piçûk tîne û di binê jina xwe re radixîne, avexwîneke bêwext ji jinikê dirije û li vê şeltika piçûk belav dibe.

Entîn û ofîna jina mamoste Kevanot dest û lingên wî li hev digerîne û nizane bê ew ê çi bike, gelek nabuhure bi hilkehillka bazdanê Xanê dikeve hundur, bi vê hatina wê re Nêrgisa koçer dilê xwe bi xwe dişewitîne û bi kelagirî dibêje:

— Ez... ez mirim, metê!..

— Metê bi qurban!... xeman nexwe, netirse... ez va hatim.

Metê berê berê diçe xwe di ser Nêrgisa koçer de vedigire, ruyê wê maç dike û bi pêşa fîstanê xwe xwîdana li eniya wê paqij dike, derpê wê dişewitîne, daxwaza meqeseke paqij dike, mamoste Kevanot meqeseke paqij tîne, şerm dike, bi dilpekiya ko ew ê anuha bibe bav ber bi pencerê diçe, çavên wî li der û guhên wî li hundur e, bi qasî kişandina cixareyekê entîn, nalîn û peyvikên bergerê dibihîse, di vê navberê de qêrîna êşekê di guhên wî de diçinge, Xanê serê zarokêkî ji binê jina wî dikêşe û bi melodyeke oldarî Allah û Ekber'ekê di guhê zarok de diqîre, tev semboleke mêraniyê laşekî piçûk derdikeve lê bersiva van herdu peyvikên mezin nade, Xanê wî di nava lepên xwe de dibe û tîne lê zarok naqîje, Xanê bi destekî xwe

herdu lingên wî digire û serjêr radike lê zarok nagirî, Xanê bi destê din pişta wî ditepîne lê zarok bêdeng e, tev xwîn û navikê Xanê wî dispêre ciyê berê lê zarok nalive, bêyî ko navika zarok bibire Xanê wî li ser şeltikê dirêj dike, singê wî mist dide, dişidîne lê zarok bêhnçikiyayî ye, Xanê de- vê xwe dixê devê laşê piçûk û pifî hêla hundur dike lê zarok sar e, zarok miriye.

Wê rojê zarok dişon, dipêçin û di goristana Mekanê Mala Dînan de dikine erdê, ne tenê ji bo mirina zarokê wan, ji bo van hemû bêyomiyên ko di van rojên dawîn de hatine serê mala mamoste Kevanot, tev jin û mêran şênîyên gund ber bi lojmana dibistanê dikişin, li gor berbora gundîtiyê destên alîkariyê dirêjî rewş û nexweşa malê dikin, sersaxiyê lê dikin, dixwazin tirs û xemgîniyê li ber wan belav bikin.

Ev sê sal in ko mamoste Kevanot û jina xwe li bendî rojeke weha ne, ro- ja ko zarokek ê ji wan re bibe, gerçî mamoste Kevanot hîn jî pê nizane, pê nizane ko jina wî heta heft mehan beriya nuha jî bi pêşniyarên jinên gund şilkî çêkirine û li ser goristana Mekanê Mala Dînan li zarokan belav kirine, li wir di binê siya dara pîrozwer de xwe dirêj kiriye, bangî ruhê pîrozwer, bangî ruhê Sofî Dîno kiriye û ji Xwedê xwestiye ko bi zarok nexweş bibe, lê bi çî awayî dibe bila bibe, di roja îroyîn de li ser bûyîn û mirina vî zarokê ha, ji xemgîniyê bêtir gelek tiştên wekîdin di serê mamoste Kevanot de diçin û tîen, gelekî dide ber hev û dide ser hev, li ser sedemên ciyê ciyê disekine, carina di dilê xwe de serwest dibe û: »Divê ji bo herkesî wusa be, zarokê pêşîn hertim çetin e û bi qasî du mehan jî beriya wexta xwe bû, loma... loma mir.« dibêje, carina jî xwe wekî sedemê vê mirina zarok dibîne û nola gunehkarekî mezin di dilê xwe de: »Ji ber van bêyomiyên çend rojên dawîn, tirs li rebena jina min çêbû û loma zarok ji ber çû.« dibêje, lê di dawiya dawîn de mamoste Kevanot pirtir li ser gotina dapîra xwe disekine, dapîra ko mirina zarok bi wî dabû zanîn û jê re goti bû:

»— Dergûşa we ê ruyê dunyayê nebîne.«

Ew rewş û bûyerên van rojên dawîn: ew şeva dilverşîn, ew deng û ew gotinên dapîra wî, ev mirina zarokê wan, ev hemû tiştên ha mamoste Kevanot dikişîne nav mijara ol û oldariyê ko lê hûr bibe, bi xwe bibîne û bi xwe têbigêhîje.

Heta nuha jî mijara teolojiyê bi qasî îro bala mamoste Kevanot ne kişandiye, weke gelek kesan wî jî hebûna hêzeke bi navê yezdanê dilovan, bi navê Xwedê di dereke serê xwe de bi cî kiriye, di felsefa ola Zerdeştî de başiya Ahûra Mazda û xirabiya Angra Manyû bihîstiyê, bihîstiyê ko Bûda di şîretên xwe de ji şagirtên xwe re: »Hûn bi xwe ji xwe re bibine ronahî.« gotiye, ji nêzîk ve dîtiye ko bi hezaran, bi mîlyonan merivan dane ser riya ola mesîhî, di rûpelên rojane de weke bûyerên rojê şer û kuştinên ji bo ol û pêxemberê herî dawîn xwendiyê û hew.

Lê ji vê rojê û şûn de li vî gundî bi vê reşw û nerihetiyê xwe mamoste Kevanot cara duduyan tê guhertin, weke teologekî dikeve lêgerîneke li van ruhên pîrozwer, piştî demeke dirêj cara pêşîn û dû re jî çend carên mîna vê cara pêşîn bi daxwazeke jidil berê xwe dide bajêr, ji zana û oldaran dipirse, bi dilpekî guhdariya wan dike, bi pey pirtûkên oldariyê dikeve û li wir, li bajêr dikeve nava refikên pirtûkxanên kevin, di demeke kurt de werger, şirove û dîtînen li ser pirtûkên mezin peyda dike, di rûpelên van pirtûkên pîrozwer de rastî mijarên cinan, bi zimanê van gundiyan rastî aferîdên ji me çêtir tê, van beşan bi baldarî dixwîne û tê de dibîne ko ev aferîdên weha tew jî ji me ne çêtir in, car bi car vedigere serî û van beşên pirtûkên pîrozwer ji nû ve dixwîne, dixwîne û di van beşan de, di van rûpelan de dibîne ko di destpêkê de Xwedê bi tenê ye, dû re li gor dilê xwe bi sed hezaran kerûbiyên şîrşêrîn û dilovan diafirîne, paşîngê gerdûneke tarî û vala li dar dixê, daxwaza ronahiyekê dike, bîst û çar saetên vê tarî û vê ronahiyê li ber hev berdêl dike û bi navê,

Roja yekem dinavîne,

Roja duduyan navberekê dixê navîna av û asimanan,

Roja sisiyan av û reşayiyê ji hev vedîqetîne û ji her babetî tovên dar û giyan li reşayiyê direşîne,

Roja çaran vê av û vê reşayiya dunyayê bi ronahiya ro, hêv û histêrikên asimanî dixemilîne,

Roja pêncan ji her babetî heywanan bi ruyê av û reşayiyê dixîne,

Roja şeşan dirame ko ji xwe re ji axê merivekî dunyayî çêke û wusa jî dike,

Ji axê pêşiyê mêrekî û dû re jî ji parxwanê wî jinekê çêdike, navê Adem û Hewayê li wan dike.

Li hemberî vê hunermendiya Xwedê, jîrtirîn, xurtirîn, baqiltirîn melekê wî, Melekê Tawûs çavnebar dibe, bi Xwedê re dikeve qayîşê, Hewayê dixapîne û pê Adem ji rê derdixîne, Xwedê ji vê yekê hêrs dibe, pêşiyê naletê li Melekê Tawûs dibarîne û wî bi rengdêra Şeytan dinavîne, dû re Adem û Hewayê diarihîne, zarokan bi pey wan dixîne, keçên xweşik û jinên barîk ji van zarokên wan derdikevin, li hemberî xweşikiya van keç û jinên ademî doxîn li melekên asimanî sist dibe, weke mêran ji jor de ji asimanan dadikevin ruyê erdê, bi keç û jinên ademî re li ba dikevin, bi wan re radikevin, zarokên ko ji wan çêdibin bejnên wan bilind, serên wan gir û aferîdên seyr ji wan derdikevin.

Xwedê ji vê tevgera melekên xwe yê doxînsist jî hêrs dibe, pê dêşe, weke niviskarekî ko ji berhemeke xwe ya çapbûyî ne kêfxweş be Xwedê jî ji vê hunera xwe poşman dibe û şerm dike, ewqas şerm dike û ewqas poşman dibe ku!... weke gelek hunermendên ko dû re agir bera berhemên xwe didin Xwedê jî ji bilî malbata Nûh tevayiyê vê berhema xwe av û agir dike, van melekên xwe yê doxînsist dikişîne asimanan, li wir wan tawanbar dike, mîna ko bibêje: de biçin û weke xwe bikin, bi derew û tevgerên xwe yê qirêj dijminiya min bikin, Xwedê wan ji asimanan de serjêr davêje xwarê.

A ji wê wextê û vir de ye ko ev aferîdên ha xwe dane aliyê qayîşkêşê Xwedê, Şeytanê Mezin, bi giyan û mejiyê ademiyên ketine, derewan li hev tînin, tovên nebaşiyê di nava merivan de direşînin, merivan berdidin pêşîrên hev û ji ser riya rast didine alî, dema ko bi van nebaşiyên xwe jî têr nabin, radibin jîrî û zaniyariya xwe bi kar tînin, xwe dikin dewsa merivên mirî, bi hunermendî dikevin tevgerên wan, dengên wan bi lêv dikin, bi vî awayî pêşiyê dudiliyekê û paşîngê jî tirsekê li merivan çêdikin, ziman li merivan girêdidin, merivan kwîr û bawî dikin, pêşniyarên kuştin û xwekuştinê davêjin ber merivan, merivan dîn dikin û bi çolan dixin.

Mamoste Kevanot van hemû tiştên ha car bi car ji pirtûkên pîrozwer dixwîne, dixwîne û di dawiya dawîn de serwextî tişteki dibe, serwext dibe ku: ev aferîdên ha ji me ne çêtir in, ji kesekî jî ne çêtir in, ev yê ha melekên arihandî, melekên gunehkar in, layengirên Şeytên û dijminên ademiyên in, devên newalan, şikeftên tarî û qulên pixêriyan cî û warên wan in, weke cin, pîrebok û netekin derdikevin pêşiya merivan, ji ber jîriya xwe dikarin xwe têxin dewsa herkesî û weke herkesî bipeyivin,

dikanin merivan bêşînin, bilikumînin, bixînin û kula mirinê di laşê merivan de biçînin.

Piştî xwendin û tégêhîştina van hemû tiştên ha, gelek carên din jî ew dapîra mamoste Kevanot di nîvê şevan de tê û xwe rayê wî dide, bi wî re dipeyive, li rewşa wî dipirse, mizgîniyên baş an jî gotinên reş jê re bi lêv dike, di her carên weha de tirs û hêrs li mamoste Kevanot tîrtir dibe, di şevên nîvên şevan de ji xewxilmajiyên divenciqe û di her careke weha de jî mîna hezretî Îsa: »Dûr biçe, Şeytan!« dibêje û li wê diqîre, lê pere nake, ew dûr naçe, bi vê qêrîna wî re kenekî ji van kenên pîrên cadûkar hişk û zuwa di guhên mamoste Kevanot de olan dide, wê çaxê jî radibe ser xwe, bi hêrs û dengêkî bilind: »Te dergûşê me jî ji me girt, keça Şeytên!« dibêje, dîwaran pîn û kurmik dike, tufî pencerê dike, di wê hêrs û tirsê de dîsa dikeve, dîsa dilerize, dîsa zimanê xwe dicû, dîsa av û kef bi devê wî dikeve û dîsa qoçalî ser hev dibe.

Di her ketineke weha de kesên ko xwe pêşiyê digêhînin vê hewara mamoste Kevanot, beriya hertiştî dest û çavên xwe li peydakirina pîvazekê digerînîn, wê pîvazê dipelixînîn û didin ber pozê wî, dû re seyda û feqiyên gund lê dicivin û ilmê oldariya xwe bi kar tînin, pirtûkên pîrozwer li ber serê wî vedikin û ayetên cinan di guhên wî de dixwînin, zimanê Xwedê li kaxezan siwar dikin û weke nivîşt û bazbendan pê ve dizeliqînin, bi benên rengîn berbejn û hemêliyan bi hustuyê wî ve dikin.

Ji bo ko mamoste Kevanot ji nava van lepên bêyom bifilite, çi ji destên şênîyên gund tê ew dikin, lê ev ked û ev karên wan jî pere nake, roj bi roj mamoste Kevanot xirabtir dibe, êdî wusa dibe ko ne tenê di tariyên şevên nîvê şevan de, herweha bi ro jî û li ber çavên herkesî jî dikeve, bi gotineke din gelek pîvazên din têne pelixandin, nivîştên xurtir, bazbendên kesktir, berbejn û hemêliyên nûtir bi mamoste Kevanot ve dibin, di nava şênîyên gund de li ser vê ketina wî şirovên cuda cuda belav dibin: »Ji me çêtir cinên wî lê qert bûne û êdî pirtûka pîrozwer jî nikane bandorekê lê bike!« dibêjin, navê mamoste Kevanot di devê piçûk û mezinên şênîyên gund de dibe ziman, dirêj û zêde dikin, dinexwînin, giran dikin û ténagêhîjin: »Di vî gundî de jî gelek kes bi ber bayê wan aferîdên ji me çêtir ketin, lê ne bi vî rengê ha!« dibêjin.

Mamoste Kevanot bi xwe û ramanê xwe de ketiye, van gotin û şirovên şênîyên gund nabîhise, ji nava gund vedikişe lojmana xwe, danûsitendinên xwe û gundiyan radike, mîna yekî sondxwarî ji hewşa dibistanê der-nakeve der, weke xwî an jî nexweşîyeke kevin carina bi zarokan re dikeve

dersxanê, bêyî ko tiştêkî bide ber zarokan li ser masa xwe rûdine, bi raman, bi çavên gir û vala temaşa wan dike, di van rojên dawîn de, bi navê dersê an jî di dewsa dersê de hertim pîrsekê ji wan dike û: »Hûn dixwazin bibin çi?« dibêje, îro û anuha jî beriya ko zarokan ji dibistanê berde nava malan, dixwaze dîsa vê pîrsa xwe bike, lê bi mamoste Kevanot wusa tê ko anuha yek bi yek hemû zarok bersiva vê pîrsa wî didin û pê didine zanîn ku: ew dixwazin bibin nîşandarên çûçikan, çîrokbêjên çîrokên cin û periyar, dixwazin bibin seyda û meleyên xurt ko devê gur û maran girêdin, cinan ji ser kesên cînî rakin, dixwazin ilm û zimanekî wusa bi kar bînin ko ce û genim bi dîwaran ve hilkişînin, wekîdin... û wekîdin jî dixwazin bibin xwediyên vatiniya gelek tiştên weke van tiştan.

Di wê gavê de dilê mamoste Kevanot pê dide zanîn û jê re dibê: »Ev zarokên ha zarokên cin û şeytanan in.« û ne tenê dilê wî herweha ew bi çavên xwe jî dibîne, dibîne ko destên wan, serê wan, diranên wan, dev û pozên wan, guhên wan, bi gotineke din tevayiyê bergeha van zarokên ha bi aliyên xeternak têne ber çavên wî, bêdengiyê hertimî li ber masê digire ser mamoste Kevanot, serê wî vala, çavên wî zîq û laşê wî pûç dibe, bi qasî qirş û pûşekî sivik dibe: av were li ser ba were li ber e... û belê, di vê rewşê de û anuha ji nişka ve çavên wî di reş ve diçin, ricifiyê bêmame xwe lê dide der, gêrî valayiyê ripûreş dibe, li erdekî tirs û tarî dikeve, çîkên rengîn ji ber çavên wî diçin û di ronahiya wan çîkan de bi çavên serê xwe jî dibîne, mamoste Kevanot dibîne ko bi devên xwar, diranên biç û pozên pelixî aferîdên seyr û kambax li dora wî direqîsin, destên xwe di laşên hev de dikin û ji hev goşt dixwin, dû re... û dû re jî ev aferîdên ha bi kambaxî vedigerine ser wî, nînog û tiliyên xwe di çavên wî re dikin ko derxînin, destên xwe davêjine gewriya wî ko bifetîsin.

Mamoste Kevanot ji ser sandaliya xwe gêrî xwarê bûye, li erdê li ber masa xwe diricife, dilerize, diranên wî di ser hev re dikine qîrçeçîrçe, dest û ling lê dibine dar, serê xwe li ba dike, gwînê wî wusa reş dixeniqe ko meriv dibê qeyê ew hemû xwîna di laşê wî de hatiye li serçavê wî berhev bûye û ew ê anuha di çavên wî re bipijiqe der, ufeufa wî ye û bi dijwarî bêhna xwe vedide.

Bi ketina mamoste Kevanot re xwendekarên piçûk ji dersxanê dibezine der, ber bi gund dilezînin û li kuçan belav dibin, vê rewşa mamostê xwe digêhînin şeniyên gund û bi wan didine zanîn, ji kuçan, ji hewşan, ji malan hewarê berhev dikin û ber bi lojmanê dişînin.

Dema ko mamoste Kevanot çavên xwe vedike, dibîne ko Sêvdînê

Selîm, Guziyê dîn, feqî Dimso, Siyabendê yekçav î cinî di hewara wî de hatine û weke hemû carên berê vê carê jî jina wî li wir e, mamoste Kevanot radikin, kincên wî dawdişînin, derdixin der, li beroşkê hêla der li ber dîwarê lojmanê li hev rûdinin, heta ko jina wî çayekê germ dike û tîne li ber wan datîne jî mamoste Kevanot dengê xwe nake, mîna ko ji tiştêkî şerm bike serê wî di ber de ye û dirame, ne yek û ne dudu... dibe ko anuha li ser du hezar û du tiştan dirame. Di danîna çayên wan de ev rewşa wî dilê jina wî tenik dike û di wî dilê xwe î tenik de dibê: »Ev çi rewş e, Xwedê!... ew ê serî carê bikeve, ev gundiyên ha ê bikemişin ser û ji erdê rakin!«

Gundiyên ko anuha kemişin ser û ew ji erdê rakirin, bi firefir çayê vedixwin, dipeyivin, Sêvdîne Selîm bi mamoste Kevanot dide zanîn ko bêhna xwe teng neke, Xwedê mezin e, ew ê rojekê lê were dilovaniyê, Siyabendê yekçav î cinî quma dawîn li çaya xwe dixê, piyala vala datîne ber xwe, herdu destên xwe li sîngê xwe dixê û dibê:

— Ma min... min ji destên wan çêtiran çi ne kişand ku!... hîn jî... ez hîn jî dikişînim. Lê şikir ji Xwedê re ne mîna berê ye... tenê carina xewên şevan li min diherimînin û hew... pîrî caran dernakevin pêşiya...

Feqî Dimso destê xwe ber bi Siyabendê yekçav î cinî radike, peyva wî dibire, çav lê dişikîne û dibêje:

— Ji bona Xwedê çêlî wan neke, dema ko meriv çêlî wan dikin, ew jî nêzîktir dibin. Çi dibe bila bibe, Xwedê mezin e, ew dizane, ew dikane û ew dibîne.

Mamoste Kevanot jî dibîne, dibîne bê çawa feqî Dimso çavên xwe li yên dora xwe dişikîne, dizane ko ev tevgera wan wî piçûk dixîne, wî nexweş dixîne û bi çavên ciniyekî li wî dinêrin, lê mamoste Kevanot tiştêkî nikane, nikane bibêje çê an jî xirab tiştêkî weha, tiştêkî bi navê cinan tune, lewra ew bi çavên xwe jî wan dibîne, bi êşa giyanê xwe hebûna wan aferîdên çê an jî xirab hîs dike, di bin çavan re bi hêrs û gef li feqî Dimso dinêre, xwe diguşişîne lê dengê xwe nake, Guziyê dîn berê xwe bi feqî Dimso de dike û bi dengê xwe î monotonî dibêje:

— Ê bi Xwedê tu ditirsî, feqî Dimso... ma çima tu xwî dikî, heyran!... A em ê jî şekalan bi dest xwe ve kin, em ê li ber cin û pîrebokan... em ê li ber çê û xirabên wan pan bibin. Em ê dirêjî hev bikin û em ê bibînin ka dayikên kê lorikan dibêjin!... lê feqî Dimso jî ditirse... bi Xwedê ew jî bi xwe de dirî!... ma ne wusa ye, xoce... tu û Xwedê ne wusa ye, xoce?... ma feqî Dimso bi xwe de narî?...

Xoce bédeng e, bersiva van pirsan nade û şirove nake, heta derengî ro-jê jî li ber dîwarê lojmanê bi wî de dikevin, hûr hûr gotinan davêjine ber û hêdî hêdî dipeyivin, dû re pê didine zanîn ko di van demên dawîn de wî xwe ji gund û şênîyan dûrxistiye, ev tevgera wî bûye sedemên gotinên cuda cuda, bi kurtî jê re çêlî van sedemên cuda cuda dikin, mijara gale-gala wan dîsa vedigere û tê li ser cinan disekine, Sêvdînê Selîm bi tevgera salmezinekî gund pêşniyar dike û dibê:

— Tu were bi ya me bike û biçe, xoce. Xuyaye ji me çêtiran cî li te teng kirine, biçe xwe bigêhîne ziyareta Girnewaz û xwe bavêje bextê Pîrê wan. Tu jî dibînî... dibînî ko li te azirî ne, êdî ne nivîşt, ne bazbend û ne jî ayetên pîrozwer... bandora tiştêkî li wan çêtiran nabe.

Mîna ko rastiya van gotinên Sêvdînê Selîm bipeyitîne, Siyabendê yekçav î cinî serê xwe dihejîne, serê feqî Dimso jî diheje û bi rewşeke hêvî-dar lê bi dilekî şewitî di ber xwe de dike pilepil û dibê:

— Xwedê lê rabe dilovaniyê!... wan jî kesek ne dîtî, hatin... hatin û bi vî rebenê ha ve zeliqîn.

Bi mamoste Kevanot wusa tê ko hemû gundiyan peyva xwe yek kirine, ew peyva ha jî xistine devê Sêvdînê Selîm û şandine ba wî, lê ew bi ya wan nake, tiştêkî din dike, ji nişka ve xwe hêrs dike, mîna ko tevayiyê kerb û tîrsa xwe ya van demên dawîn di serê feqî Dimso de biteqîne, radibe ser xwe û destê xwe ber bi wî bilind dike:

— Ji me ne çêtir in! Ji herkesî û ji hertiştî jî xirabtir in ew!... dibêje, serê xwe di nava herdu lepên xwe de diguvişîne, li dora xwe zîz dibe, devê xwe tije gotinên naxoş dike û di ser van gundiyan de direşîne: Hûn jî çiqas ehmeq in!... bêyî ko hûn tiştêkî bizani bin, ji wan aferîdên kambax re dibêjin, ji me çêtir!... Ji gû jî ne çêtir in ew!... Ka we ji ko derxistiye ko ew ji me çêtir in!... de ka bibêjin, rebenên Xwedê, ehmqên Xwedê!... Bibêjin ka çiyê wan ji me çêtir e!... nesekinin, netirisin, bibêjin!...«

Nêrgisa jina wî di pencerê re bi hustuxwarî li vê birebira mêrê xwe temaşe dike, êdî Xwedê dizane bê çima lê Sêvdînê Selîm tiştêkî nabêje, feqî Dimso tiştêkî nabêje, Siyabendê yekçav î cinî tiştêkî nabêje, tenê Guzîyê dîn destê xwe ber bi feqî Dimso bilind dike û dibê:

— Çima tu xwê dikî, heyran! Gotina xoce ye... xoce rast dibêje, heyran!... xoce ne dîn e, heyran!

Bi van gotinên dawîn re mamoste Kevanot dibe xwê û dikeve êgir, çavên wî tijî hêrs û hêsir dibin, diricife, dilerize, dest davêje hustukura xwe, bişkovên ber xwe diqetîne, benê berbejna wî bi dest dikeve, bi

hêrseke taybetî wê jî ji hustuyê xwe derdixe, heta ko jê tê ji hewşa dibistanê dûr davêje, wî destê xwe ber bi gund bilind dike, vedigere ser ew yên pêş xwe û di ser wan de dike qîreqîr:

— Rabin, bi kuçên gund bikevin û bibêjin, xoce dîn bûye... bibêjin, xoce bi nexweşiyêke dûrî aqilan ketiye... bibêjin, êdî tewşomewşo dipeyive... bibêjin, li hemberî îblîs û şagirtên wî asê bûye!... De rabin!... heta ko ji we tê biqîrin û bibêjin, xoce devê xwe dirêjî pêsîrên pîrecinan kiriye û ji pêsîrên wan şîr kişandiye... bibêjin, xoce rastî pêxemberên ji serê xwe nexweş û Xwedayên devbixwîn hatiye... De rabin û biçin!... biçin wusa bikin!... wusa bikin ko bila gundê ehmeqan, gundê dînan, gundê cinan, gundê îblîsiyan jî ji vê yekê haydar bibe!...

Hesê îblîsiyên li wir çavên xwe gir dîkin û ji vê yekê haydar dibin, haydar dibin û anuha dibînin bê mamoste Kevanot çawa bi van gotinên xwe re dilerize, diricife, di ciyê xwe de rûdine, serê xwe dixê nava lepên xwe û dest bi girî dike.

Mîna gunehkarekî mezin bi deng û ji dilekî şewitî digirî.

Ev gotinên mamoste Kevanot, ev rewşa wî, ev tevgerên wî û ev giriyê wî weke birûskekê tavlê di gund de deng dide û di kuçan de bilind dibe: »Li hemberî çêtiran asê bûye, heşa û heft hezar carî heşa!... ji wan çêtiran re gotinên naxoş kiriye, bi agir û bi mirinê listiye... zimandirêjiya Xwedê û pêxemberan jî kiriye...« dibêjin, piçûk û mezinên şênîyên gund heyfa xwe bi mamoste Kevanot tînin, dilê xwe bi mala wî dişewitînin: »Maqûlekî di şeyê me de bû...« dibêjin û mîna ko ji nuha ve pêşerojên vî maqûlî bibînin xwe bi xwe an jî di nav xwe de: »Ew jî çû, av û av çû rebeno!...« dibêjin, hûr hûr li ser dipeyivin, vê rewşa wî bi awayên dûr û nêzîkî aqilan şirove dikin: »Ev ne karê aqilên ademîyan e... ew dîsa Xwedê pê dizane... lê wusa xuyaye ko destekî veşartî, destekî ruhanî di sedemeke weha de heye...« dibêjin û ji nav dernakevin, têngêhîjin ko tiştêkî weha ji nişka ve çawa dikane bibe û dû re li xwe vedigerînin: »Ji bo wan ruhên pîrozwer tew jî ne çetin e... ne çetin e ko ji nişka ve merivan bixerifînin, dîn bikin û bikujin... gav û saet ji bo wan çêtiran yek e...« dibêjin, lê dîsa jî ji bayê dudiliya xwe nafilîtin, rasterast serwextî sedemên giraniya arihandîneke weha nabin: »Qaşo mêrik ne ji gundê me ye jî...« dibêjin û gelekî din jî dibêjin.

Lê ev dîtîna û ev gotinên şênîyên gund sedemên vê rewşa mamoste Kevanot ji hev dernaxînin: »Gelek kes bi ber bayê wan çêtiran ketine û em hemû jî pê dizanin... em pê dizanin ko ev kesên ha di pêlên ketina xwe de li hemberî çêtiran asê ne bûne. Heşa heşa... ji wan re gotinên naxoş ne kirine. Na, kesekî jî wusa ne kiriye. Di rewşên weha de hertim tirsîyane, li ber wan geriyane, ji wan çêtiran lava kirine ko dev jê berdin.... bi gotineke din kesek jî mîna vî xoceyê me ne bûye. Kesek mîna wî asêkar ne bûye.« dibêjin, diramin, bi hev dişewirin: »Bi devê xwe jî... wî bi devê xwe jî gotiye ko ji pêşîrên wan çêtiran şîr kişandîye... diyar e ko ew jî ketiye nav wan û bûye yekî ji wan...« dibêjin, dû re miriyên îsalîn dijmêrin û di dawîya dawîn de jî sedemên vê bûyerê digêhînin Mekanê Mala Dînan.

Şênîyên gund bi tirs û xofeke veşartî hevdu haydar dikin û: »Sala ko li gund mirinek dest pê bike heta dawîya wê salê, Mekanê Mala Dînan

daxwaza heft mirinan dike û em hemû jî bi viya dizanin. Anuha beriya ko sal dawiyê li xwe bîne hejmara miriyên îsalîn bûye şeş. Ji bo ko ev hejmar derkeve heftan û bibe saleke weke hersal Mekanê Mala Dînan ev yeka ha bi serê xoce de haniye.« dibêjin

Ji şênîyên gund çend kes lê zêdetir dikin û çêlî nêzîkiya mirinekê jî dikin, mîna ko ji anuha ve li paş miriyekî bipeyivin di navîna xwe de çêlî çêyî û başiyên mamoste Kevanot dikin: »Di peyivîna xwe de hertim gotinên mîna şekir ji devê wî derdiketin.« dibêjin, bi awakî çîrokane tevgerên wî bi lêv dikin, bilûrvanê oda gund Şefoyê kwîr dike ko li ser qulên bilûra xwe ji bo wî melodiya bextekî reş bihûne, biguvîne û bilorîne.

Lê dîsa jî bi hêviya ko mamoste Kevanot ê piçekî baş bibe û were ser xwe, carina bi şev û carina jî bi roj şênîyên gund diçin serlêdana wî, li rewşa wî dipirsin, bangî malên xwe dikin, pê didine zanîn ko weke demên berê ew li nav malan bigere, biçe di oda gund de rûne, di kuçan de bi şênîyan re henekan bike û bi wan re bikene, bi wan re derkeve nêçîra çûçikan, zivistaneke bi berf û bager li pêşîya wan e, ew ê dîsa bi hev re biçin û nola hersal di kozikan de hetanî destê sibê li bendî nêçîra roviyan rûnin.

Lê na, mamoste Kevanot weke wan nake, çî dibêjin çî dixwazin pirî caran guhdariya wan jî nake, tew carina wî hay ji hatin û hebûna wan jî tuneye, berê tenê di hinek pêlan de diriciftî, dilerizî û diket lê anuha tenê di hinek demên kurt de tê ser xwe, hay ji hebûna xwe dibe û çê xirab dipeyive, lê wê çaxê jî ji vê rewş û tevgera xwe şerm dike.

Anuha ev tevgera şermesar li wî bûye tirs, li wî bûye rik û li wî bûye gelek tiştên din: mîna wan psîkonexweşên ko ji herkesî ji hertiştî ditirsin û direvin, mîna wan şêxên ko xwe di binê çarşefên mezin de dinixumînin û li bendî wersirekê ne, mîna wan pêxemberên ko xwe davêjin binê şikeftên çiyayên bilind û li wir li Xwedayan digerin... belê, mamoste Kevanot jî mîna van hemû ruhên ha hertim ji gund û şênîyan vedikişe, dûrdikeve, bi gotina şênîyên gund dîwarê hewşa dibistanê jê re dibe weke toqa şeytên û ew ji hundurê wê dernakeve der, di piraniya van demên xwe de hertim serê wî di ber de û di hundurê vê hewşê de digere, tufî erdê, tufî dora xwe dike, devê xwe ber bi jor tûjikî dike û tufî asimanan dike, mîna golikê ko ji moz û mêşekê venicîqe carina ji nişka ve li paş xwe dizivire û zîz dibe.

Ev rewşa ha jê re dibe xwî, jê re dibe huner, jê re dibe kar û karê

mamostetiyê ji bîra dike, pirî caran nizane deriyê dersxanê jî ji zarokan re weke û wan berde hundur, tenê li derve li hewşa dibistanê weke vatînî an jî nexweşiyê kevin rastî zarokan tê, wan radiwestîne, li wir lîstikekê dide ber wan, wan li hev siwar dike, wan berdide hev, li dora wan dibeze, dike qîreqîr û wan li hev sor dike.

Şênîyên gund serwext dibin ko êdî bi kêrî karê xwe, bi kêrî hîndayîna zarokan nayê, destên xwe jê dişon, lê dîsa jî dipên, bi hêviya ko Xwedê mezin e, bi hêviya ko cin ê rojekê lê werine dilovaniyê, dev jê berdîn û ew jî dîsa bibe mamoste Kevanotê berê.

Ji van demên dawîn mamoste Kevanot rojekê weke hertim radibe û diçe ser taştê, li ser taştê jîna wî dinêre ko mêrê wê dîsa bi raman e, bi rewşeke seyr li ber taştê rûniştîye, di ser nan û pêxwarinên pêşîya xwe de xwar bûye, bêyî ko destê xwe dirêjî tiştêkî bike û bixwe, bi baldarî dinêre, Nêrgîsa koçer wusa têdigêhîje ko weke gelek carên berê vê carê jî mêrê wê li bendî pêla bayekî cinan e û hêrişeke wan dipê, têdigêhîje ko ev rewşa wî ji carên hercarîn cudatir û girantir e, dengêkî lê dike û jê re dibê:

— Ko dereke te dêşe û tu nerihet î, ez... ez biçim ji zarokan re bibêjim û îro jî wan bişînim malan.

Mîna ko bi ruh û raman ji dereke dûr û dûr vegere, mamoste Kevanot ji nişka ve serê xwe radike, li jîna xwe vedigerîne û dibê:

— Na, na... dereke min... Ez hinekî weha noqî ramanan... min fikir ko ez lîstikeke nû... ez ê îro lîstikekê pêşanî zarokan bikim û bi wan re bilîzim.

Piştî xwarina taştê bi giraniya wan ramanan radibe, ji lojmanê derdikeve hewşa dibistanê, weke hemû rojên xwendinê îro jî zarok ji zû ve li hewşa dibistanê gêhîştine ser hev, mamoste Kevanot dîsa pêwîst nabîne ko zarok têkevîne dersxanê, li wir li hewşê bi wan dide zanîn ko ew ê îro lîstikekê bilîzin, lîstikek ko heta nuha ew pê ne lîstine, ji bo pêwîstiya vê lîstikê jî bi zarokan dide zanîn ko divê ew biçin malên xwe û her yek şewqe, kum an jî kolezekî bîne, dû re jî li gotinên xwe zêde dike û dibêje:

— Ne girîng e ko kevin an jî nû be.

Herweha hemû zarok bi kêfxweşîya vê lîstika nû li kuçên gund belav dibin, bi cax û ciyê kincên malên xwe dikevin, ji dê, dapîr an jî endamekî malê dipirsin, daxwaza kum, şewqe û kolozan li wan dikin, zarokên ko li malê rastî mezînekî endamê malê nayên, ew jî bi xwe di malê de digerin, tiştêkî weha peyda dikin û ber bi jor dikîşin.

Di navberê de gelek wext nabuhure ko babet bi babet kum û koloz di destên zarokan de û li hewşa dibistanê dicivin ser hev, mamoste Kevanot dide pêşiya zarokan û weke garanêke golikan wan dikişîne axpîna kêleka dibistanê, li wir zarokan li hev dike kulor û ew jî di nava wan de radiweste, lîstika nû û rêdara wê ji zarokan re kat dike û dibêje:

— Van kum û kolozên di destên xwe de heta ko ji me tê em ê ber bi jor, ber bi asimanan bavêjin... û heta ko ji me tê em ê li dû wan biqîrin... em ê biqîrin û bibêjin: »Hatin!... ha, hatin!... melek û periyên asimanî hatin!...« Kîjan kumê ko berê bigêhîje erdê, em ê navekî lê bikin... em ê bibêjin, ev bêyom e, ev cin e, ev şeytan e û dû re jî em ê bi keviran têkevîne ser heta ko ew kumê ha perçe perçe dibe.

Mîna qumandarekî leşgerên nû û naşî, mamoste Kevanot car bi car rêdarên vê lîstika nû ji xwendekarên xwe re bi lêv dike, xwendekarên ko kum û kolozên nû hanîne, di wê gavê de poşmaniyeke zarokane li wan radiibe, tîrsa bav û birayên malê dikeve dilê wan, lê dîsa jî bi gotina mamostê xwe dikin û dest bi lîstika nû dikin.

Kum, koloz û şewqe li hewa dilîzikin, tev mamoste Kevanot hemû zarok li pey kum û kolozan dibezin, deng û qêrîneke seyr bi axpîna pêş malan dikeve, ev deng û ev qêrîna seyr di ser gund de pêl dide, li dar û dîwarên hewşan datê, şênîyên li nav malan bi dilpekî ber bi axpînê tên û dibînin, dibînin ko mamoste Kevanot di van demên xwe yên dawîn de cara pêşîn ji hewşa dibistanê derketiye der, li axpînê weke gayê nav golikan li pey kum û kolozan diqîre, dû re tev zarokan bi keviran dikemişe ser kum an jî şewqeyekî.

Şênîyên ko ber bi deng hatine û li axpînê berhev bûne pêşiyê ji vê derketina mamoste Kevanot kêfxweş dibin û dikenin, paşîngê bi mitûmatî li vê bergêhê temaşe dikin û baş tédigêhîjin ko ev ne karekî aqilan e, nemaze jî dema ko gundiyê bi navê hecî Xopo dibîne, anuha ew dibîne bê neviyê wî çawa kumê kalê xwe î hecê ber bi jor divirvirîne, zirîç û nexşên kumê heculeswedî li ber tîrêjên tava payîzî kesk dibiriqin, dû re jî dibîne bê çawa tev mamoste Kevanot hemû zarok li ser vî kumê wî dicivin û kevir dikin, a wê çaxê çav li serê hecî Xopo tarî dibin, mîna ko bibeze pevçûnekê bi gavên hişk, bi hêrseke tevlihev ber bi wan diçe û dibê:

— De werin û ji xwe re lê binêrin, ha!... Ero, xoce!... ma tu jî zarok î, xoce!... tu şerm nakî?... ev çi karê te ye, xoce!... ma ev jî ders e, gidî!... tu dîn bûyî, xoce, dîn!...

Hecî Xopo di vê hêrsê de xwe digêhîne neviyê xwe, bilind dike û

rasterast weke kunekî avê bi erdê de dide, hemû zarok ji ser kumê wî vedikişin, hecî Xopo kumê xwe î bi zirîçên kesk ji erdê ji nava keviran radike, mîna ko di devê hespekî dîn de hati be cûtin, ev kumê ha jî bi lêdana keviran qulqulî bûye, hecî Xopo bi xemgînî serê xwe li ba dike, bi hêrs neviyê xwe î li erdê pîn dike û dibê:

— Tu ji kerê de bikevî, lawo!... tu bi jara marê heftserî biçî, lawo!... tu biqurmiçî!... ev kumê pîrozwer!... miriyê heftan tu bî, lawo!...

Ji bazdanê, ji lîstikê hilkehilka hespekî dîn bi mamoste Kevanot girtiye, hêdî hêdî ber bi hecî Xopo tê, bi zenda xwe xwîdana eniya xwe paqij dike û dibê:

— Na... hecî... Xop... na... bêhna xwe teng neke... zarok in... bila ji xwe re bilîzin.

Vê carê jî hecî Xop bi hêrs berê xwe bi mamoste Kevanot de dike û dibê:

— Min lîstikên weha ne dîtiye, xoce!... ma ev jî lîstik e!... lî... lî... lîstikên weha!...

Xoce destê xwe ber bi hecî Xopo dirêj dike, peyva wî dibire û dibê:

— De ka tu çi dizanî, hecî Xop!... ev lîstikeke nû ye û ji bo zarokan... ji bo wan tişteki nû ye!...

Mirûzê hecî Xop tûj û tirş dibe, bi niçeniç serê xwe dihejîne, destê xwe li ba dike û dibe birebira wî:

— Ev lîstika ha, lîstika dînan e, xoce. Min ne dîtiye ko kesên baqil kumê xwe dane ber keviran, kincên xwe çirandine... ev tevgerên weha tevgerên dînan e... tu dîn bûyî û hew!...

Hecî Xopo û mamoste Kevanot bi birebir dev davêjin hev, xwe radikêşin hev, dest davêjin hustukurên hev, hevdu dibin û tînin, ji nişka ve zenda hecî Xopo dikeve devê mamoste Kevanot, qêrîneke bêwext bi hecî Xopo dikeve, şênîyên li wir dikevin navbera wan, wan ji hev dikin û dixwazin hêrsa wan daxînin, lê ev herdu qayîşkêşên ha di nava lepên gundiyan de hustuyên xwe dirêj hev dikin, destên xwe li hev li ba dikin, şênîyên ko bi hecî Xopo girtine di guhên wî de dikine pistepist û:

— Hêrsa xwe daxîne, hecî, piçekî têbigêhîje... tibigêhîje ko ew mamoste ye, mêvanê me ye, ne ji gundê me ye, dibêjin, lê hecî Xopo di nava lepên wan de berê xwe dide hêla mamoste Kevanot, hustuyê xwe î qermiçî dirêj dike, zenda xwe ya birîndar ber bi wî radike û bi dengêki bilind dibê.

— Kî dibe bila bibe!... serê wî bixwe!... kî tê gundê me, tasek ava gundê

me vedixwe, ji me xirabtir dibe... Ko weke me... weke me bi satilan, bi salan, bi dehsalan ava gundê me vexwarana, ew ê bi gûyê xwe bilîstana!...

Hêrsa pevçûnê li mamoste Kevanot mezin dibe, dibe dirik û wî pîj dike, xwe dirêjî qayîşkêşê xwe dike, dest û piyên gundiyan li ber dibine asteng û xwe nagêhîne hecî Xopo, xwe radikêşe, xwe li ba dike û xwe diqozizîne lê ji astengiya lepên gundiyan nafilite, xwe davêje erdê û xwe digevizîne lê gundî wî bernadin, hêrs û giriyê xwe li nav hev dixê, meziniya hêrsa xwe duqat û du hezar caran ewqas qat mezin dike, dest davêje hustukura xwe, bişkovên ber xwe diqetîne, li wî gundî, li wê ax-pînê û li wî erdî zenda xwe digêhîne devê xwe, ji nişka ve gez dike û weke zenda hecî Xopo xwîneke sor ji xwe jî dirijîne.

Ev rewşa mamoste Kevanot bi piçûk û mezinên gund li kuçan belav dibe, dibe mijar û li ber argûnan bi lêv dibe, di pixêrî û pencerên malên gund de dibe deng û olan dide.

Wê salê beriya ko berfa payîza paşîn bikeve, ev rewşa ha ji wir, ji nava gund û şêniyan derdikeve, digêhîje nexweşxanan, digêhîje bajarên dûr û karmendên destê yekem pê dihesin.